

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Пасьля перамогі – вайна

Першы прэзыдэнт рыхтуе электарат не да 19 сакавіка, а да непазьбежнай потым канфрантацыі з Масквою. Інтэрвію А.Лукашэнкі нацыянальным тэлеканалам аналізуюць Барыс Тумар і Аляксандар Класкоўскі. **Старонкі 2, 24.**

Буш: скончым з залежнасьцю ад нафты

У штогадовым пасланьні пра стан дзяржавы прэзыдэнт Джордж Буш паабяцаў распрацаваць біяпаліва новага пакаленьня і павялічыць выкарыстаньне атамнай энэргіі. **Старонка 19.**

Інтэрвію зь першым прэзыдэнтам Расеі напярэдадні ягонага 75-годзьдзя. **Старонка 20.**

Ельцын: Ні сэкунды не шкадую, што вызваліў СМІ

Калі вы не атрымалі газэты

да панядзелка, а ў Менску — да суботы, абавязкова тэлефануйце ў Рэдакцыю. Пытацца Аляксандру.

Тэлефоны:
(017) 284-73-29, (029) 613-32-32, (029) 707-73-29

Вынікі збору подпісаў

Статыстыка, аналіз і прагноз. **Старонка 4.**

Чайнворд? Сланка!

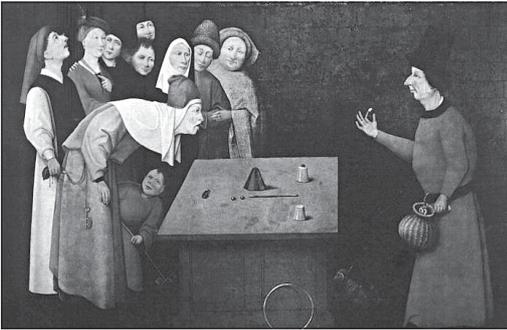
Выдавецтва «Магазін кроссвордов» выпусціла першы нумар беларускамоўнае газэты «Крама крыжаванак». Тыраж — 30 тысячаў. **Старонка 7.**

Беларускамоўныя садкі ў Менску

Альгарытм для тых, хто сасьпеў, каб пайсьці налета ў садок або ясьлі. **Старонка 32.**

Сьвятлана Алексіевіч: Мы на парозе цуду

...зьвіўся годны, нармальны чалавечы твар. Ён адпавядае і часу, і драматычным падзеям, якія ў нас адбудуцца незалежна ад таго, зьменіцца гэтая ўлада ці застанецца. У ягонай плястыцы для мяне ёсьць пэўная надзея. **Старонка 8.**

факты і камэнтары

Мілінкевіч і Казулін: хто, дзе і колькі	4
Вынікаў рэгістрацыі чакаюць чатыры прэтэндэнты	4
Якія лічбы Лідзія Ярмошына агучыць 19 сакавіка	5
Заробкі ва Ўкраіне даганяюць беларускія	5
Ствараецца хрысціянска-дэмакратычная партыя	6
Хто выратуе Зьмітра Ясевіча?	6
Рэкорд камуніста	6
Чайнворд? Сланка!	7
Газэта «Вечерний Бобруйск» стала дзвюхмоўнай	7
A+A ў Магілёве	8
Святлана Алексіевіч: Мы на парозе цуду	8
Валер Мазынікі: Мілінкевіча будзем кідаць у народ	14

мы самі

Шукаем падпісчыкаў «НН»!!!	10
Падзякі ахвярадаўцам	10

хроніка

Сьціслая хроніка рэпрэсій і супраціву	12
---	----

культура

Каляндар лютага	16
Свабодны тэатар аднаго глядача	16
Бостанскія панкі пляюць «Stop Luka»	17
Сьвета Сугака пайшла з «Тарпача»	17
«9-я рота»: кіно і рэальнасьць	18

з усіх старон

Буш: Скончыць з залежнасьцю ад нафты	19
Ельцын: Ні хвіліны не шкадую, што вызваліў СМІ	20
Іран: небяспечны сьбар ..	21
Праект пабудовы сьвету без свабоды	22

аўтарскія рубрыкі

Павал Севярынец. Лісты зь лесу: Сіцэнскія сталкеры. 12	
Аляксандар Класкоўскі. Палітычная кухня: Пасьля перамогі — вайна	24
Лёлік Ушкін. Левым вокам: Як браць інтэрвію ў прэзыдэнта	25
Віталь Тарас. Іншымі словамі: Голас!!!	28

пошта рэдакцыі

Пішуць чытачы	11
Лісты і водгукі	26
Мова Жырыноўскага. Камэнтар Руслана Равякі	30

стыль жыцця

Конкурс барыста	31
Беларускамоўныя садкі ў Менску	32

гісторыя

Анатоль Сідарэвіч. Маленькая містыфікацыя	34
---	----

літаратура

Арфэй правінцыі. Аляксандар Фядута пра Юрку Голуба ..	37
Ева Вежнавец. Шлях дробнай сволачы. Частка 4.	40
Алесь Аркуш. Адзнака ў пашпарце памежніка-часу ..	42
Газэтка дзеткам: Пра пана Тралялінскага	44

вольны час

Новыя сьвяты	43
Кіно на выходныя. Бляндынкі ў амарах	46

калі б...

Вясёлыя карцінкі	47
------------------------	----

АНАЛІЗ РЭДАКЦЫІ

Лукашэнкавы абяцаныні на трэці тэрмін: умацаваньне незалежнасьці і мадэрнізацыя

Што вынікае з праграмнага інтэрвію А.Лукашэнкі беларускім тэлеканалам?

Насамперш А.Лукашэнка паабяцаў курс на ўмацаваньне незалежнасьці: «Усё-такі пагадзіцеся, мы пабудавалі сувэрэнную і незалежную дзяржаву ў Беларусі. ...у працўным выпадку мы б сталі часткаю нейкага саюзу ці ... краіны. ...Наўрад ці знойдзеш у нас чалавека ў Беларусі, які б такой пэрспэктывы жадаў». Так распачаў ён гаворку.

А.Лукашэнка настойліва даказваў, што не расплачваўся з Расеяй беларускай маёмасьцю за палітычную падтрымку: «Я яшчэ нікому нічога — ні сувэрэннасьці, ні незалежнасьці сваёй не аддаў».

Рыхтуючыся да сусьветных цэнаў

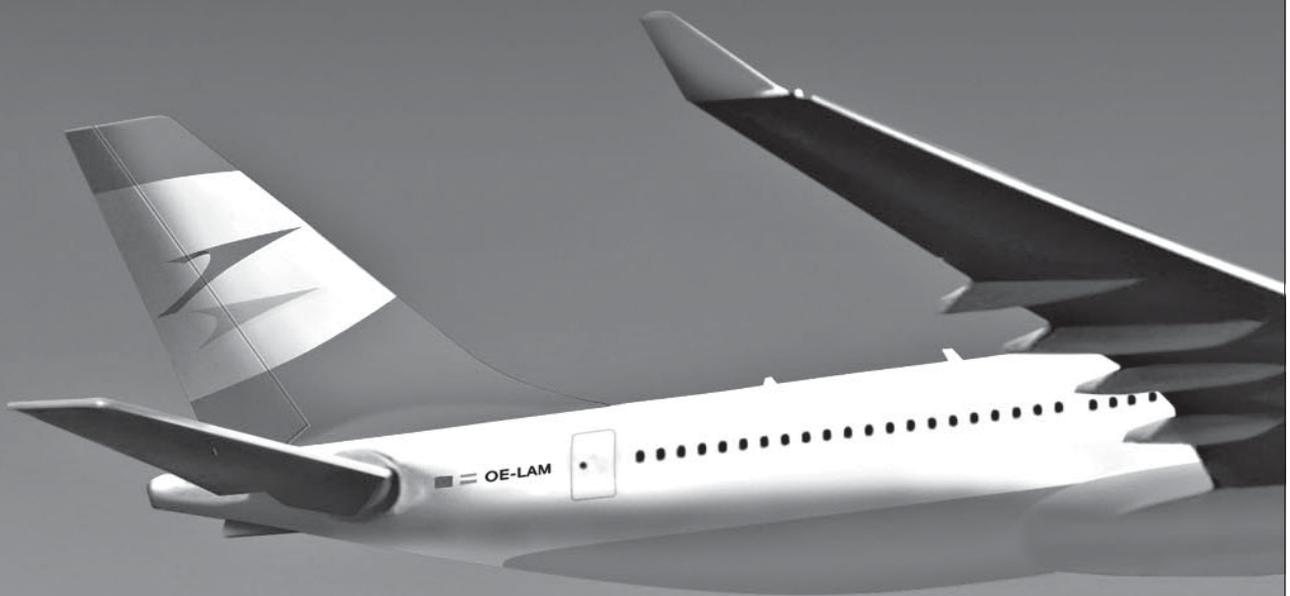
Адначасова ён многа і адкрыта гаварыў пра неабходнасьць выхаду з эканамічнай залежнасьці ад Расеі: «У нас застаўся ... адзін штрых, які ўсё-ткі нас можа насьцярожваць у пляне незалежнасьці — гэта вялікая эканамічная залежнасьць ад Расейскай Фэдэрацыі».

Працяг на старонцы 27.

Форум з рэдактарам «НН»

У пятніцу ад 14-й да 16-й гадзіны галоўны рэдактар «Нашай Нівы» Андрэй Дынько будзе адказваць на пытаньні слухачоў радыё «Свабода» і чытачоў «НН» на форуме радыё. Чакаем Ваших пытаньняў, якія можна задаць праз Інтэрнэт-старонку www.svaboda.org.

Austrian

У самалётах «Аўстрыйскіх авіяліній» пасажырам заўжды прапануюць
сьвежы нумар «Нашай Нівы».

Мілінкевіч і Казулін: ХТО, ДЗЕ, КОЛЬКІ

Паводле звестак ЦВК, адзіны кандыдат ад Дэмакратычных сілаў здаў 198 798 подпісаў. У штабе Мілінкевіча называюць лічбу 206 тысячаў. За Аляксандра Казуліна, лідэра сацыял-дэмакратаў з Грамады, здадзена 158 014 подпісаў.

У абодвух прэтэндэнтаў на першым месцы па колькасці здадзеных подпісаў — Менск. У Мілінкевіча тут сабрана 61 000, у Казуліна — 55 000.

Сярод абласцей Мілінкевіч сабраў меней за Казуліна толькі на Магілёўшчыне — 22 тысячы супраць 24 тыс. «казулінскіх». (Кіраўніком абласнога штабу Мілінкевіча на Магілёўшчыне быў Уладзімер Шанцаў з Аб'яднанай грамадзянскай партыі.) У астатніх рэгіёнах Мілінкевіч набраў болей: на Берасьцейшчыне — 24 на 21 тысячу (на чале штабу Юры Губарэвіч, БНФ), у Віцебскай — 28 на 21 (Хрыстафор Жалыпаў, БНФ), у Гомельскай — 24,5 на 7 (Уладзімер Капора, АГП), у Гарадзенскай — 28 на 16 (Анатоль Хацько, былая Партыя працы), у Менскай — 19,6 (кіраўнік штабу Пётра Голасаў з АГП) на 15.

Найбольш подпісаў А.Мілінкевічу далі наступныя гарады й раёны:

Горадня — 13 100	(разам з Мар'інай Горкай) — 2 247
Гомель — 12 649	Светлагорск — 2 234
Віцебск — 12 291	Жлобін — 2 005
Магілёў — 11 761	Ваўкавыск — 1 975
Берасьце — 9 249	Маладэчна — 1 960
Ворша — 6 474	Пінск — 1 832
Бабруйск — 5 151	Мазыр — 1 627
Ліда — 4 650	Рэчыца — 1 479
Полацк — 4 234	Рагачоў — 1 401
Наваполацк — 4 234	Асіповічы — 1 351
Бяроза — 3 331 (зь іх	Глыбокае — 1 201
Белаазёрск — 2 054)	Верхнядзьвінск — 1 178
Барысаў — 3 365	Драгічын — 1 029
Баранавічы — 3 050	Шчучын — 1 028
Салігорск — 2 770	Вялейка — 950
Жодзіна — 2 730	Чавусы — 801
Слонім — 2 416	Горкі — 787
Пухавіцкі раён	

**Зьміцер
Дрыгайла**

Вынікаў рэгістрацыі чакаюць чатыры прэтэндэнты

Зянон Пазыняк у інтэрвію радыё «Свабода» 27 студзеня заявіў, што яго ініцыятыўная група ня будзе здаваць подпісы ў тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі. Ён патлумачыў гэта адсутнасцю шанцаў на рэгістрацыю ягонаў кандыдатуры. Сакратар Цэнтравыбаркаму Мікалай Лазавік мяркуе, што Зянону Пазыняку проста не ўдалося сабраць 100 тысячаў подпісаў, неабходных для рэгістрацыі.

Сышоў з дыстанцыі і генэрал Валер Фралоў, які здаў толькі 58 тыс. подпісаў.

А. Лукашэнка сабраў ажно 1,905 млн подпісаў (у 2001 г. — 395 тыс.). За Сяргея Гайдукевіча здалі 150 504 подпісы (у 2001 г. — 143 тыс.). У А.Мілінкевіча ці то 198 (паводле звестак ЦВК), ці то 206 (паводле падлікаў штабу) тысячаў подпісаў, што істотна больш, чым было ў Сямёна Домаша ў 2001 г., які абмежаваўся 167 тысячамі.

Мікола Бугай

Калі рэгістрацыя?

Рэгістрацыя прэтэндэнтаў на пасаду прэзыдэнта пройдзе з 16 па 19 лютага. Іх засталася чатыры: Гайдукевіч, Казулін, Лукашэнка, Мілінкевіч. Да гэтага часу ў кампаніі мусіць быць зацішша. Гарадзкія й раённыя выбаркамы будуць правяраць подпісы, а прэтэндэнты мусяць падаць у ЦВК анкеты, заявы пра згоду балятавацца й дэкларацыі аб даходах і маёмасьці на сябе й сваякоў.

ЯВ

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

«Усе ведаюць, хто у нас дастаў», — вырашыла апазыцыйная моладзь. Цяпер транспаранты адпаведнага зместу зьяўляюцца над менскімі вуліцамі. На фота: 1 лютага а 17-й актывісты вывешваюць расьцяжку на мосьце над вул.Магілёўскай, ля Чэрвеньскага кірмаша.

Якія лічбы агучыць Лідзія Ярмошына 19 сакавіка?

На сёння ніводзін незалежны ад вэртыкалі кандыдат ня быў дапушчаны ў выбарчыя камісіі. Адсюль пытаньне апытаньня «НН».

Вячаслаў Кебіч, першы прэм'ер-міністар незалежнай Беларусі:

Думаю, што Лукашэнку будзе аддадзена больш за 70%. Мілінкевіч у найлепшым выпадку атрымае 5%, бо мае ўстойлівае атаясамленьне з БНФ. Ён увогуле малавядомая пэрсона ў палітыцы.

Аляксандар Дабравольскі, намесьнік кіраўніка штабу Аляксандра Мілінкевіча:

На выбарах людзі будуць галасаваць тайна. Таму адзіны кандыдат ад аб'яднанай апазыцыі пры ўмове справядлівых выбараў здолее набраць ня менш за 50% галасоў. Але пры захаванні сённяшняга курсу варта чакаць чарговай «элегантнай перамогі» Лукашэнка — 79—81%.

Алесь Бяляцкі, праваабаронца:

У сённяшніх варунках Лукашэнка «набар» 78—82%, супраць 7—12% Мілінкевіча.

Мікола Маркевіч, арганізатар незалежнага радыёвяшчання на Беларусі:

Калі спн. Ярмошына будзе дзейнічаць паводле закону, то яна ня мае права рэгістраваць дзейнага прэзыдэнта ў якасьці кандыдата, бо гэта незаконна і больш за тое — амаральна. Папярэдня колькасць сабраных за кандыдатаў у прэзыдэнты подпісаў, як і вынікі розных сацыяльных апытаньняў, праведзеных каля прэзыдэнцкімі структурамі,

«ФОКУСЬНІК». ГЕРАНИМ БОСХ. XV СТ.

сьведчаць пра тое, што народ сьвядома рыхтуець да чарговай перамогі Аляксандра Рыгоравіча, прычым да канкрэтных лічбаў — 76—80%. Тым ня менш, можа стацца, што сапраўдная сытуацыя выглядае прапарцыянальна адваротна таму, як усё падаецца афіцыйнымі ўладамі. У тым ліку і рэальная падтрымка народам незалежнага кандыдата.

Аляксандар Старыкевіч, журналіст:

Рабіць нейкія прагнозы можна будзе тады, калі зацьвердзіцца выбарчы сьпіс кандыдатаў. Лічба, якую на карысьць Лукашэнка агучыць ЦВК, будзе хутчэй за 80%, каб падкрэсьліць калясальную падтрымку з боку беларускага народу. Калі ж уявіць, што ў гэтым сьпісе апы-

нуцца адзіны кандыдат ад апазыцыі Аляксандар Мілінкевіч і лідэр Лібэральна дэмакратычнай партыі Сяргей Гайдукевіч, то хутчэй за ўсё з мэтай дыскрэдытацыі аб'яднаных дэмакратаў Мілінкевічу налічаць галасоў менш, чым Гайдукевічу.

Сяргей Панькоўскі, рэдактар інтэрнэт-сайту «Наша думка»:

У нашым кантэксце выбары ўвогуле ня могуць быць праведзены як сапраўдныя праз тое, што ўсё падпарадкавана пад патрэбы аднаго кандыдата. Я думаю, што агучаныя Цэнтравыбаркамам лічбы ня будуць значна розьніцца ад тых, што падаюцца прэзыдэнцкімі сацыялягічнымі групамі. Менш 75% працэнтаў Лукашэнка не атрымае. Магчыма нават і болей, бо існуе такі фактар, як уласная ініцыятыва на месцах. Аднак існуе істотнае адрозьненьне ад сытуацыі 2001 г., сённяшнія выбаршчыкі ўжо не такія наіўныя, існуе моцны недавер да афіцыйнай інфармацыі, якая выконвае хутчэй заспакаяльную функцыю для самай улады, чымся выкарыстоўваюцца для прапагандысцкіх мэтай.

Запісаў Сямён Печанко

Сярэдні заробак ва Ўкраіне даганяе беларускі

Сярэдні заробак ва Ўкраіне ў сьнежні ўпершыню ў гісторыі перакрочыў 200 даляраў і склаў 1020 грывен ці 202 даляры — паведаміў Дзяржкамстат Украіны. Праці лістапада заробак вырас на 13,7%. У Кіеве заробак за сьнежань быў яшчэ вышэйшы: 347 даляраў, што нашмат больш, чым у Менску. А вось сярэдні заробак у Беларусі дагэтуль вышэйшы, чым ва Ўкраіне: у сьнежні ён склаў 550 рублёў, ці 256 даляраў.

Мікола Бугай

Ствараецца хрысьціянска-дэмакратычная партыя

25 студзеня сябры аргкамітэту партыі «Беларуская хрысьціянская дэмакратыя» зладзілі прэс-канфэрэнцыю, каб паведаміць: устаноўчы зьезд партыі пройдзе ў траўні. Сустаршыня аргкамітэту Аляксей Шэін зазначыў, што новая партыя мае абавірацца «найперш на хрысьціянаў і інтэлігенцыю».

Другі сустаршыня аргкамітэту, Георгі Дзьмітрук з Кобрыня, кажа, што колькасьць сяброў будзе прырастаць за кошт рэгіёнаў, у адрозьненне ад іншых партый, якія робяць стаўку пераважна на менчукоў. За два гады, запісана ў Стратэгіі партыі, «БХД» мае набраць 5000—7000 сяброў.

Партыя мае яднаць прадстаўнікоў усіх кірункаў хрысьціянства. Прынцыповым ёсьць інстытут сустаршыства — кіраўнікі маюць рэпрэзэнтаваць тры асноўныя хрысьціянскія дэнамінацыі Беларусі.

Працу над стварэньнем партыі Павал Севярынец распачаў яшчэ паўтара году таму. «Мы правялі работу ў рэгіёнах, зьянілі многія вострыя пытаньні, зьянілі забарону на прыём у «БХД» атэістаў», — расказвае А.Шэін.

Былы актывіст АГП, цяпер каардынатар «БХД» па Менску Віталь Рыма-

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Віталь Рымашэўскі (першы справа), Аляксей Шэін і Георгі Дзьмітрук разлічваюць за два гады залучыць у БХД сем тысяч чалавек.

шэўскі адзначае, што партыя будзе надаваць вялікую ўвагу інфармаваньню насельніцтва.

Сваю дзейнасьць партыя мае каардынаваць з ініцыятывамі іншых дзеячаў хрысьціянска-дэмакратычнага кірунку, у прыватнасьці з Уладзімерам

Мацкевічам.

Удзельнікі прэс-канфэрэнцыі заклікалі падтрымаць ініцыятыву, вылучаную шэрагам пратэстанцкіх цэркваў: штопятніцы а 20-й маліцца за перамены ў Беларусі, праўду і справядлівасьць.

АШ

Рэкорд камуніста

У Наваполацку гарадзкі рэкорд па колькасьці сабраных подпісаў за Аляксандра Мілінкевіча ўстанавіў лідэр суполкі ПКБ Вячаслаў Крышталёў. Ён сабраў, абыходзячы кватэры новапалачан, 840 подпісаў. З аднаго пад'езду дзевяціпавярховага дому ўдавалася сабраць ад 18 да 42 галасоў (у сярэднім каля 20). Такім чынам, 60-гадовы актывіст абышоў каля 40 пад'ездаў. Сапраўдны рэкорд!

**Васіль Кроква,
Полацак**

Хто выратуе Зьмітра Ясевіча?

У Рэдакцыю прыйшла жанчына са сьлязьмі на вачох: «Выратуйце сына!» Зьмітра Ясевіча, які папрасіў палітычнага прытулку ў Брытаніі, зьбіраюцца вярнуць на радзіму.

Летась Зьміцер скончыў Менскі інстытут кіраваньня па спецыяльнасьці «правазнаўства» і паступіў на юрфак Гарадзенскага ўнівэрсытэту. Увесну паехаў у Ангельшчыну да сястры Натальлі Андрыянчык: яна атрымала палітычны прытулак некалькі гадоў таму. «Па вяртаньні, — кажа маці, — сына схавалі невядомыя проста ў менскім аэрапорце, завезьлі ў

нейкі дом па Дамашэўскім завулку, дзе трымалі тры дні, зьбіваючы на горкі яблык. Потым былі ананімныя тэлефанаваньні. Калі Зьміцер купіў квіток на самалёт, каб зноў адправіцца да сястры, дома ён начаваць ужо ня мог: ля дому дзяжурьыла міліцэйская машына».

Прыляцеўшы ў Ангельшчыну пры канцы сьнежня, Ясевіч папрасіў палітычнага прытулку. Прытулку не далі, а неўзабаве затрымалі: зьвінавацілі, што хлопец меўся падмануць брытанскія ўлады, прыехаўшы па турыстычнай візе. Цяпер Зьміцер знаходзіцца ў турме лэн-

данскага аэрапорту Гітраў. Дэпартаваць хлопца мусяць 20 студзеня — калі ня знойдзецца паважных прычын пакінуць.

Невядома, ці сапраўды за хлопцам сачылі спэцслужбы і хто ж яго зьбіў.

Цяпер маці Ясевіча баіцца, што сына па вяртаньні пасадыць у турму. Турботаў дадаюць папраўкі ў Крымінальны кодэкс. Натальля Андрыянчык па тэлефоне з жахам у голасе цытавала з заходняй прэсы камэнтары да паправак. У такой сытуацыі, выглядае, палітычным уцекачом зь Беларусі можа стаць кожны, хто мае мінімальную нязгоду з рэжымам і хаця б раз выказаўся на гэтую тэму.

Аркадзь Шанскі

Чайнворд? Сланка!

У студзені выдавецтва «Магазін кроссвордов» выпусціла ў сьвет першы нумар беларускамоўнае газеты «Крама крыжаванак». Тыраж — 30 тысячаў.

Як сьцьвярджаюць выдаўцы, гэта першае ў Беларусі пэрыядычнае выданьне крыжаванак на роднай мове.

№1 парадуе аматараў беларускага слова густоўнай мовай, добрымі крыжаванкамі і сканвордамі, якаснай паліграфіяй і зручным фарматам. Дзеткам, апроч адмысловых складанак і рэбусаў, будзе цікавая нататка пра гісторыю курганоў.

Кідаецца ў вочы выразны беларускі кантэкст выданьня: на фатаздымках і малюнках адлюстраваныя вядомыя суайчыньнікі — ад клясыкаў літаратуры да сучасных музыкаў, выявы гістарычных мясьцінаў Беларусі. Выпускны рэдактар Тацяна Ваюшына кажа, што гэта прынцыпова: «Мы робім нашае выданьне па-беларуску і такім чынам, каб яно не выпадала з агульнага сусьветнага кантэксту». Частку накладу, а першага нумару надрукавалі ажно 30 000 асобнікаў, плянуецца раздаваць у рэкламных мэтах.

Тацяна распавяла пра парадаксальную сытуацыю, калі нават беларускамоўныя чытачы з насцьярогай успрымаюць новую ініцыятыву: «Большасьць прызвычалася разгадаць крыжаванкі выключна па-расейску, мы мусім зварушыць гэтую традыцыю».

Калектыў газеты запрашае ўсіх зацікаўленых да супрацы. Першы выпуск рабіўся цалкам уласнымі

сіламі. Удзел чытачоў, адмыслоўцаў слова, дапаможа выданьню пазьбегнуць аднастайнасьці. Рэдакцыя з радасьцю надрукуе моўныя гульні чытачоў, прыме да ўвагі ўсе прапановы ды

беларускія адпаведнікі для розных відаў крыжаванак. У якасьці варыянту для назвы чайнворду ўжо цяпер выкарыстоўваецца слова *сланка*, прапанаванае чытачом «Настаўніцкай газэты» Л. Самуціным. Праз 3—4 нумары плянуецца арганізаваць прызавыя конкурсы.

Пісаць трэба на адрас 220002 Менск, а/с 46;

E-mail: krama_kr@tut.by.

Газэта распаўсюджваецца праз шапікі «Саюздруку» ды праз падпіску. Але, магчыма, хутка мы пачуем у электрычках сярод прапаноў набывць у дарогу «Камсамолку» і зварот да аматараў беларусіх крыжаванак. З «Крамай крыжаванак» любое падарожжа ня будзе сумнае.

Сямён Печанко

Словы могуць чытацца па ламанай лініі і па ўсіх магчымых накірунках, але не па дыяганалі. Лічбы ў дужках каля малюнкаў адпавядаюць колькасці літар у слове. З нявыкарыстаных літар атрымаецца ключавое слова на курганную тэму.

цяча праз Гомель (3) у яе нельга двойчы ўвайсці (4)

«Крама крыжаванак» прапануе разгадаць таямніцу кургана.

Газэта «Вечерний Бобруйск» стала дзвюхмоўнай

Пятнічныя нумары гэтага недзяржаўнага выданьня зараз будуць поўніцца тэматычнай паласой «Вясковы рэгіён», з навінамі рэгіёну па-беларуску. Парадаваў беларускай мовай і моладзевы дадатак да газеты. У ім зьмешчанае інтэрвю з ксяндзом бабруйскага касьцёлу Юр'ем Быкавым — пляменьнікам Васіля Быкава, а

таксама нізка вершаў ды лірычныя зацёмкі.

Затое цалкам зьнікла беларуская мова са старонак газеты для жыхароў сяла «Трыбуна працы», якую выдае Бабруйскі райвыканкам. Гэта адбылося па адстаўцы рэдактара Мікалая Давідовіча, два гады таму.

Надзея Лісоўская, Бабруйск

A+A ў Магілёве

Пяць год назад гэта ўжо было — у Магілёў наведваліся Уладзімер Арлоў і Святлана Алексіевіч. Гэтым разам, 26 студзеня, замест трох запланаваных сустрэч адбылася адна. Паколькі ні сп. Уладзімер, ні спн. Святлана не ўступілі ў «Союз пісателёў Беларусі», ім забаранілі сустрэчы ў ліцэі і гімназіі.

Дзверы дзяржстаноў для пісьменьнікаў і паэтаў, «непрызнаных» сп. Чаргінцом, сёння таксама закрытыя. Наступным крокам, напэўна, будзе выдача ліцэнзій на літаратурную творчасць. Размова пісьменьнікаў з чытачамі адбылася на сядзібе ГА «Кола Сяброў». Рэй у гэты раз вяла С. Алексіевіч.

Праводзячы большасць часу за мяжой, яна спрабуе асэнсаваць беларускі рэаліі ды постсавецкія комплексы з

вышыні эўрапейскай цывілізацыі. Ня думаю, што на Захадзе для гэтага ёсць гатовыя інтэлектуальныя «інструменты», бо патлумачыць, а тым больш зразумець тутэйшыя феномены лягчэй з дапамогай мясцовых жа культурна-гістарычных вынаходстваў. Да таго ж, як мне здалася, для спн. Святланы, пісьменьніцы, сёння цікавейшыя праблемы і парадоксы Захаду, чым злыбеды беларушчыны — нацыянальная самаідэнтыфікацыя, палітычны аўтарытарызм, сацыяльна-эканамічная мадэрнізацыя ды іншыя эўрапейскія «задачкі» канца XIX — пачатку XX стагоддзя. Гэта, напэўна, ёсць прыкметай сапраўднага творцы — не таптацца па чужых слядах і не дагаджаць «шырокім масам», а церабіць сваю дарогу, уздымацца ў новыя сферы мыслярства і духу.

Сп. Арлоў больш традыцыйны і больш блізкі для беларускай публікі. Ён прэзентаваў выданьне новых і перавыданьне старых твораў, а ў размове спрабаваў акцэнтаваць увагу на станоўчых момантах нашага жыцця, паступовым сталенні грамадзянскай супольнасці. Трэба сказаць, што ў часе сустрэчы ўвесь час лунаў дух блізкіх выбараў. Алексіевіч не хавала пэсымізму, Арлоў быў больш асыярожны, сталая частка аўдыторыі ня мела вялікіх ілюзій пра зыход кампаніі... Аднак узніклі часам і выспачкі спадзяваньняў на «беларускі цуд — 2006», што генэраваліся моладзьдзю. Агульны настрой выказаў адзін з выступаўцаў: «Цуды бываюць, але я ў іх ня веру».

Вось такі кактэйль — нявер'е ў перамены, парадаксальнае чаканьне «цуду», рэдкія зьнічкі надзеі і аптымізму на тле сацыяльнай апатыі — панаваў на сустрэчы магілёўцаў зь пісьменьніцкім тандэмам A+A.

Васіль Аўраменка, Магілёў

Святлана Алексіевіч: Мы на парозе цуду

Юры Дракахруст:

Спадарыня Святлана, некалькі месяцаў таму Вы ўдзельнічалі ў нашым «Праскім акцэнце» з Генадзем Бураўкіным, і тады Вы казалі, што ніякіх альтэрнатываў Лукашэнку і блізка няма, хіба Казулін — казалі Вы тады і дадавалі, што хутчэй за ўсё і ён такую альтэрнатыву не стварае нават тэарэтычна. Якія ў Вас ўражаньні цяпер?

Святлана Алексіевіч: Я ўжо каля двух месяцаў у Беларусі, крыху ездзіла па вёсках, па невялікіх гарадах, днямі вярнулася з Магілёва. Вось мы сядзім у Магілёве ў залі, чалавек сто, і на сьцяне вісіць партрэт Мілінкевіча.

І я гляджу на гэтыя добрыя

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

твары — прыйшла добрая публіка з ужо забытымі тварамі: настаўнікі, мясцовая інтэлігенцыя — і на сьцяне вісіць гэты партрэт. І ў мяне адчуваньне, што я ці то ў Польшчы, ці то ў Чэхіі. Я бачу, што зьявіўся годны,

нармальны чалавечы твар. Ён адпавядае і часу, і драматычным падзеям, якія ў нас адбудуцца незалежна ад таго, зьменіцца гэтая ўлада ці застанецца. У ягонаі плястыцы, забытай у нас інтэлігентнасьці для мяне

ёсць пэўная надзея.

Я чула аўдыторыю і бачыла, што напрацаваная ўжо беларуская прастора, да мяне падыходзілі маладыя людзі, яны распавядалі мне, як яны шукалі сьляды паўстаньня Каліноўскага. Яны ўсе гавораць па-беларуску.

Відаць, што расьце маса гэтых людзей. І зьяўляецца гэты твар, на якім факусуюцца чаканьні лепшай часткі грамадства. Чакала грамадства Лукашэнку — яно яго і атрымала. А цяпер грамадства поўнае новых чаканьняў, яшчэ неасэнсаваных, схаваных. І гэтая постаць ёсць.

Я ня ведаю, ці адбудзецца гэты цуд зараз, я ў гэтым неяк мала ўпэўненая. Хаця я размаўляла з украінскімі інтэлектуаламі, яны за месяц да рэвалюцыі казалі, што ня вераць у яе магчымасьць. Але раптам узнікае нейкі новы хімічны элемент...

Паводле svaboda.org

Шукаем падпісчыкаў!!!

Калі хто ведае наступных чытачоў «НН», просьба падказаць ім скантактавацца з газэтай.

Чытач з Зарніцы Спасава, дашліце свой дакладны адрас і прозьвішча.

Чытачы Мацко, М. Белячэўская, адрасы, якія вы падалі, няслушныя. Падайце, калі ласка, правільныя адрасы.

Сп. Пашкевіч, паведаміце Ваш новы адрас.

Леанід Мікалаевіч Н. з вул.Калініна, удакладніце свой адрас.

Алеся Юр'еўна М. з Наваполацку, зь якой Вы вуліцы?

Правілы падачы адрасоў

● Абавязкова падавайце індэкс, бо зь індэксам газэтаой дойдзе хутчэй.

● Калі вы жывяце ў вёсцы ці ў мястэчку, пазначайце раён і вобласць.

● Ня трэба дасылаць квіток, пакіньце яго ў

сябе, гэта вашае пацьверджаньне таго, што вы зрабілі ахвяраваньне.

● Разборліва падавайце свае зьвесткі.

● Атрымліваць газэту можна зь любога нумару, толькі паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.

Дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

1) Просім усіх чытачоў «Нашай Нівы» дасылаць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны.

Т.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 618-54-84, e-mail:

nn@promedia.by, a/c 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газэты

ахвяраваньне з разьліку 6 000 рублёў на месяц.

Гэтага будзе досыць для выхаду і дастаўкі газэты.

У блянку банкаўскага паведамленьня ці папштога пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас.

Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз,

забясьпечыць выхад

газэты на тры месяцы.

Хто ж мае магчымасьць пераказаць

36 000 рублёў адразу, забясьпечыць публікацыю «НН» адразу на паўтоду.

Дзякуй за ахвяраваньні!

Антону З. з Валожынскага раёну.
Віктару П., Аляксею Б. з Магілёва.
Глебу С., Аліне Т., Алене Х. з Салігорску.

Іосіфу Д. зь Сьвіслацкага раёну.
Івану Ц., В.С., Любоўі Ш. зь Віцебску.
А.Н. зь Слуцкага раёну.

Ірыне Б. зь Глыбоцкага раёну.
Вячаславу С., Зьмітру Ц. зь Мазыра.

Сяргею П. зь Лідзкага раёну.

Алесю Б., Валер'ю П. зь Баранавіч.

А.Д., Аўгену С., Пятру П., Вользе А., Г.К., Ганьне Ф., А.С., Аляксандры Б. зь Горадні.

Дар'і Л. зь Смургонскага раёну.

Андрэю Ч. зь Рагачова.

А.С., Сяргею К., І.К. зь Воршы.

Аўгінні С. зь Калінкавіч.

Сьвятлане Б., А.М. зь Астравецкага раёну.

Зьмітру Ш., Ігару Дз., Аляксандру К., Мікалаю Б., Сяргею Л., Міхалу У. зь Берасьця.

Марату Ш. зь Наваполацку.

Іне С., Вячаславу К. зь Барысава.

Зьмітру П. зь Барысаўскага раёну.

Ю.Ф. зь Паставаў.

Аляксандру Ш., Фёдару Ш. зь Лельчыцкага раёну.

Валянціне Р. зь Рагачоўскага раёну.

Сяргею Ц. зь Лепельскага раёну.

Зьмітру К. зь Мастоў.

Генадзю Л., Зьмітру П., Барысу Ф., Кірылу Р., Канстанціну К., Мікалаю Р., З.К. зь Гомелю.

Сяргею К. зь Жодзіна.

Багуславу У. зь Іўя.

Людміле К., В.Г. зь Менскага раёну.

А.А. зь Пінску.

Фёдару К. зь Талачына.

В.К., Уладзімеру Ж. зь Менскага раёну.

Сяргею К., І.Г., Уладзімеру Д., Аляксандру Л., Міхалу Ж., Барысу К., Але

Б., Валянціну В., Віктару К., Р.Н.,

Уладзімеру К., Аляксандры Г., Ю.Б.,

Алене М., Марыі Г., Алене М., А.Л.,

А.С., К.С., Марыі Г., Уладзімеру С.,

Наталі Б., Юр'ю М., М.Г., М.Б., Л.К.,

А.З., М.П., Ю.Ш., Аляксандру К.,

Зьмітру К., Вользе К., Сяргею Л., Т.П.,

Алене Л., Альбэрту С., Барысу К., Ста-

ніславу Г., Андрэю Ф., У.Л., А.С.,

М.Ш., Аўгену Л., Сяргею Ш., Сяргею

Л., Аўгену Ш., Алесю С., Ружы Б.,

Віктару В., Андрэю Д., С.В., Альбэрту

Л., Паўлу Ф., Міхалу Б., Ксені Д., Рыго-

ру Р., Аляксандру Ф., Сьвятлане Б. зь

Менску.

«Капітал», але ня Маркса

У Наваполацку адчыніўся гіпермаркет плошчай 10 140 м².

Гэтая падзея выклікала вялікую цікавасць у жыхароў Наваполацку і Полацку: 31 студзеня адбылася прэзэнтацыя новага цэнтру гандлю і паслуг «Стралецкі Капітал». Вядомы полацкі бізнэсоўца Ўладзімер Захараў пабудаваў яго ў нафтагорадзе з «нуля». Праграма прэзэнтацыі была разнастайнай: гумар ад наваполацкага КВК, дэманстрацыя фільму пра пасьпехі Захарава, віншавальныя прамовы, пераразаньне стужкі, экскурсія для гасьцей па аб'екце, нават шыкоўны салют, які назіралі тысячы новапалачан, што атачылі шчыльным

натоўпам «Капітал».

Пры гэтым на прэзэнтацыі не было ніводнага чыноўніка з Наваполацкага гарвыканкаму і нават журналістаў мясцовай тэлекампаніі «Вэктар». Упершыню ў XXI стагодзьдзі на Полаччыне адбылося шмаглюднае публічнае мерапрыемства без якога-кольвечы ўдзелу мясцовых уладаў. Тлумачыцца гэтае ігнараваньне водгукамі даўняй «вайны» паміж старшынём Наваполацкага гарвыканкаму Камаровым і бізнэсоўцам Захаравым, якому наваполацкія ўлады заміналі будаваць гандлёвы цэнтар.

А цэнтар сапраўды ўражвае: агульная плошча двухпавярховага гмаху — 10 140 м², колькасць аб'ектаў гандлю і паслуг — 214, створана 500 но-

вых працоўных месцаў. Плянуетца, што «Капітал» штогод будзе плаціць ня менш за 2 млрд рублёў падаткаў. У гандлёвым цэнтры шырокі асартымент прамысловых тавараў — ад радыётэхнікі і кампутараў да ніткі з іголкай. І паслуг: цырульні, розныя майстэрні па рамоне, фотамайстэрня, салярны. Ёсць вялікая сучасная прадуктовая крама, кавярня на 30 месцаў і нават букмэксерская кантора.

На банкце з нагоды адкрыцця гандлёвага цэнтру Захараў больш за гадзіну апавядаў пра свае наступныя пляны. Побач з «Капіталам» ён плянуе пабудаваць крыты цэнтар дзіцячых атракцыёнаў.

Васіль Кроква, Полацак

СЬЦІСЛА

Грошай на здароўе няма

Яшчэ ў 1999 г. Саўмін прыняў праграму «Здароўе народу» па забесьпячэньні ўмоваў працы працоўных. Але ў Воршы парамэтры не выконваюцца. Ва ўмовах, што не адпавядаюць санітарным патрабаваньням, летась працавалі 5 тыс. чалавек, зь іх 3 тыс. — жанчыны. За 2005 г. палепшылі ўмовы працы 132 працоўным (2,7%) — нізкі адсотак кіраўнікі тлумачаць бракам фінансаў. На большасьці прадпрыемстваў тэмпэратурны рэжым ніжэйшы за патрабаваны — не вышэй за +7 градусаў (дазваляецца не ніжэй +16° С). Тэмпэратурны рэжым не выконваецца і ў гандлі, установах культуры (у музэі У.Караткевіча не больш за +13). Не ацэняюцца шмат якія майстэрні. Ва ўмовах павышанага шуму працуюць звыш 3 тыс. чалавек. Ад таго ў Воршы шмат людзей з дрэнным

слыхам (асабліва сярод рабочых ільнокамбінату).

«За чарку і скварку»

Не дачакаўшы пачатку выбарчай кампаніі, на Віцебшчыне распачалі акцыю-фэстываль «Майстры мастацтваў за моцную і квітнеючую Беларусь». Удзел мастацкіх калектываў краіны фінансуецца зь дзяржбюджэту. 29 студзеня на сцэне Аршанскага цэнтру культуры выступаў ансамбль народнай музыкі «Бяседа» з праграмай «Чарка на пасашок». У Беларусі па-ранейшаму застаецца актуальным пытаньне-заклік М.Горкага «З кім вы, майстры культуры?».

Крадуць усё, што едзе

Гэты ўгон увойдзе ў міліцэйскія хронікі. У адну з начэй невядомы злачынца скраў з тэрыторыі майстэрня СВК «Здароўе» (Аршаншчына) навутокі аўтамабіль МАЗ коштам звыш 50 млн руб. Машыну шукаюць.

Не перавяліся на Аршаншчыне й канакрады. Невядомы падабраў ключ да ахоўванай вартаўніком фэрмы СВК «Заполье-Агра» і скраў двух коней. Іх кошт ацэньваецца ў 1,5 млн руб.

Бягуць ад войска

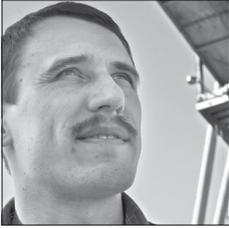
Пачаўся зімовы прызыў. Аршаншчына мусіць выставіць 250 рэкрутаў, але асаблівай ахвоты ісьці ў войска юнакі не выказваюць. «Ухіленцаў» набралася больш, чым трэба — 300 чалавек. Не баяцца, хоць зь нядаўняга часу адміністрацыйная адказнасьць за ўхіленьне ад службы зьмянілася крымінальнай. Тых, хто ня зьявіцца па позьве ў ваенкамат, могуць асудзіць на 2 гады. Той, хто падае фальшавыя даведкі аб стане здароўя, — на пяць гадоў.

Сьнегу стане болей

Усе, хто прыяжджае ў Воршу, адзначаюць, што горад стаў больш

прывабным. Немалая заслуга ў гэтым працаўнікоў КУП «Арыён». Апанутыя ў памаранчава-зялёную ўніформу, яны з раньня шчыруюць на вуліцах ды плошчах, атрымліваючы неблагія для гораду заробкі (да 400 тыс. руб.). Але сёлета ў сувязі з эканоміяй сродкаў вырашана скараціць прыбіраныя плошчы. Ад сьнегу ды лёду ачышчаюць толькі ходнікі ў цэнтры, на 50% зьменшылася прыбіраная плошча ў гарадзкіх парках. Скарачэньне фінансаваньня і ў гэтай сувязі звальненьне часткі працаўнікоў «Арыёну» зьявляюць з судам над ягоным кіраўніком Міхаілам Кутузавым. Яго абвінавацілі ў злоўжываньнях ды махлярстве. На вызваленую пасаду колькі месяцаў ня могуць знайсці годнай кандыдатуры. Вось толькі працы сёлета траўматолягам прыбавіцца.

Яўген Жарнасек,
Ворша

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Высланы на поўнач Полаччыны.

Як інжынер-геоляг са спецыялізацыяй «Разведка карысных выкапняў», пасля пяці месяцаў, праведзеных на палявых работах у Малым Сітне, магу з усёй адказнасцю заявіць: беларускія нетры багатыя ня толькі на соль, торф і будаўнічыя матэрыялы, але й на чорныя ды каляровыя мэталы. Запасы прамысловыя, па ўсёй Беларусі вымяраюцца ў мільёнах тон пры 100% змесьціве карыснага кампанэнту й глыбіні заляганьня да 1,5 м. Медзь, алюміній, сплавы залягаюць у выглядзе жылаў правільнае формы, да 15 мм у дыяметры, даўжынёй да некалькіх кілямэтраў, і пры гэтым нават абгорнутыя ізіяцыйнай абалонкай. Жалеза проста знаходзіцца на паверхні зямлі... У раёне вёскі Малое Сітна здабыча вядзецца мясцовым насельніцтвам саматужна, і дзясяткі тон мэталу штомесяц кантрабандным чынам перапраўляюць за мяжу. «Мэталашукальнікі» ў Малым Сітне й Алешчы выкопваюць электрычную праводку гаспадаркі наваполацкага «Вымяральніка» і сыстэмаў энэргазабеспячэння Але на Полаччыне ёсць і багацейшыя радовішчы —

Сіценскія

закінутыя ракетныя шахты й вайсковыя гарадкі. Ёсць залатаносныя сьметнікі «Нафтану», «Паліміру», «Шкловалакна» й таго ж «Вымяральніка». А Віцебск, Менск, думаеце, бяднейшыя?..

Колькі мільярдаў даляраў можа атрымаць беларускі бюджэт пры сусьветных коштах на мэтал і мінімуме затратаў на здабычу — задачка для навучэнца маласіценскай сярэдняй школы. Пакуль жа грошы ідуць у кішэні нелегальных перакупшчыкаў ды пасярэднікаў у Расеі й Эўропе.

Пытаюся ў тутэйшых здабытчыкаў, якія штодня дастаюць з палутарамэтровая глыбіні па колькідзсят кіляграмаў медзі й дзьюралю, ці ня цяжка капаць. «Капаюць дурні, — адказваюць, — мы трактарам ці аўтакранам цягнем».

Відовішча ўражае. Траншэі, як на лініі фронту. Вогнішчы, дзе паляць кабэль, пазбаўляючыся ад ізіяцыйнае абалонкі... Кіляграм алюміневага кабэлю — 800 рублёў у Сітне і 1600 у Полацку; сьвінец — па 1800, медзь — 3000... Самы дарагі кабэль — у пяць

ХРОНІКА

Крук разьбіў кампутар

У Астраўцы 26 студзеня міліцыянты зладзілі ператрус у кватэры зьбіральніка подпісаў, актывіста АГП **Івана Крука**: яго сына зьвінавацілі ў крадзяжы грошай. Падчас ператрусу канфіскавалі 15 бюлетэняў Кангрэсу дэмслаў, пры спробе забраць кампутар гаспадар разьбіў яго. І Крука пасля ператрусу зьвінавацілі ў супраціве міліцыянтам: маўляў, ён сарваў дваім пагоны.

Актывісты Мілінкевіча

У Берасьці 26 студзеня міліцыянты спрабавалі ўвайсьці ў гарадзкі штаб **Мілінкевіча**, дзе вялася праверка подпісаў. Пусьцілі аднаго міліцыянта, які перапісаў пашпартныя звесткі ўсіх прысутных.

27 студзеня ў Смургонях **Ларысу Кутузава**, жонку сябра ініцыятыўнай групы Юр'я Кутузава, начальнік угаворваў паўплываць на мужа, каб той забраў сабраныя подпісы.

Пацярпелі за Пазьняка

Сяргея Папкова, намесьнік старшыні КХП-БНФ затрымлівалі 24 і 25 студзеня ў Менску за распаўсюд інфармацыі пра Народнае галасаваньне. 25 студзеня былі затрыманыя таксама **Уладзімер Юхо**, **Анатоль Талкачоў**.

У Жодзіне 24 студзеня міліцыянты-аўтаматчыкі затрымалі каля прахадной БелАЗу **Анатоля Рабкаўца** й **Іраіду Місько**.

...за Казуліна

25 студзеня ініцыятыўная група А.Казуліна паведаміла пра парушэньні ў Аршанскім раёне. Дырэктар ААТ «Цяплічны камбінат» **Каваленка** забраў падпісныя лісты з 27 подпісамі ў **К.Магерава**. Настаўніку Смалянскай СШ **В.Мяжвічу** пагражалі зьвіненьнем і змусілі зьнішчыць лісты з 23 подпісамі. У адміністрацыі Фрунзэнскага раёну Менску ў **А.Андросова** забралі падпісныя лісты, не зважаючы на пасьведчаньне сябра ініцыятыўнай групы й пашпарт.

Суд бяз права

Калегія Гомельскага аблсуду 24 студзеня адхіліла касацыйную скаргу **Уладзімера Няпмношчых**: ён апрацеастоўваў адмову суду Чыгуначнага раёну Гомелю разглядаць пазоў да «Белпошты». Няпмношчых абскарджваў адсутнасьць газэты «Народная Воля» ў падпісным каталёгу й патрабаваў 100 млн руб. за маральныя страты.

Дыскрэдытацыя Беларусі

27 студзеня на ўкраінскай мяжы ў здымачнай групы тэлеканалу «Інтэр» беларускія памежнікі забралі відэаматэрыялы, падазраючы ў іх наяўнасьць сьведчаньняў «антыдзяржаўнага характару». Касэты накіраваныя ў КДБ на экспэртызю.

Лукашэнка непадсудны

Актывіст АГП **Сяргей Альфер** 24 студзеня атрымаў адказ зь Вярхоўнага суду: суд адмовіўся пачынаць справу па

непрамацнасьці вылучэньня Лукашэнка ў прэзыдэнты, бо «заяўнік ня мае права на зварот у гэтую інстанцыю».

Закрыцьцё НДА

Вярхоўны суд 24 студзеня прыпыніў на тры месяцы дзейнасьць ГА «Беларускія фабрыкі думкі»: юрадрас арганізацыі зарэгістраваны ў жылым фондзе.

У Сьветлагорску 27 студзеня ўлады адмовіліся даваць памяшканьне раённай філіі ТБМ, якая дзейнічала з 1990 г.

28 студзеня ў ВС распачаўся судовы працэс па ліквідацыі Беларускага саюзу моладзевых і дзіцячых грамадзкіх аб'яднаньняў «Рада».

Леванеўскі

Валер'я Леванеўскага 26 студзеня пасадылі ў штрафны ізалятар Івацэвіцкай калёніі на 15 сутак і забаранілі спатканьне з сваякамі — Леванеўскі спрабаваў перадаць скаргу на волю, мінуючы адміністрацыю. Сын Леванеўскага **Уладзімер паве-**

сталкеры

жылаў. За дзень здабываюць да 100 кг — выходзіць больш за месячны заробак на эстакадзе.

У 2002 годзе на чарнобыльскай усходняй Магілёўшчыне — у Краснаполлі, Касцюковічах, Чавусах — я чуў, што адзіны спосаб выжыць — займацца мэталам. Няўжо ўся Беларусь за апошнія гады паціху ператвараецца ў адну вялізную зону?

Індустрыя СССР і імперскі мілітарызм, угрохаўшы ў «заходні пляцдарм» мільярды тон непатрэбнага мэталу, ператварылі Беларусь у сучэльную табліцу Мендзялеева. *Канаць* тут пачалі ўжо ў пачатку 90-х гадоў мінулага стагоддзя, і дагэтуль выкапалі толькі тое, што на паверхні. А мы купляем у Расеі, Украіны, Польшчы медзь, цынк, сьвінец, алюміній, літаральна рассыпаныя ў нас вакол усіх прамысловых цэнтраў! Мэталёвую сетку, якой імперыя абматала краіну, у новай Беларусі трэба будзе дастаць з-пад зямлі, пераплавіць на арала. Эканамічная выгада ў дзясяткі разоў перавысіць затраты. Мы маем Дрэгуньскага палігону, усе шанцы паўтарыць поспех Эстоніі, якая ў пачатку

1990-х на зайздрасць эканамічным гігантам, ня маючы ўласных радовішчаў медзі, цынку, нікелю, зрабілася вядучым экспартэрам каляровых мэталаў у Эўропе. Проста эстонцы выкопвалі савецкае й перапрадавалі эсэнгоўскае...

А пакуль паспаліты люд, які пабіраецца на сьметніках ды закінутых даўгабуддах, цудоўна ілюструе навінныя сюжэты БТ і АНТ пра такую стабільна моцную і квітнеючую РБ. Праўда, у адрозьненне ад героя Стругацкіх, яны мараць не пра шчасьце для чалавецтва, а пра дадатак да сямейнага бюджэту ці пра апахмелу.

Можа, яшчэ 5 гадоў працаздольныя беларускія мужчыны будуць прамысьляць незаконнай здабычай і перапродажам лому? Рыцца ў адкідах саўка, аглядваючыся, каб не заўважыла начальства, каб не злавіў участковы? Прапіваць здабытае?..

А можа, пара ўжо з мэталам у голасе сказаць: хопіць!

Можа, пара адкопваць з завалаў хатняе старызны, архіваў ды сховаў дзяржаўныя сьцягі ўзору 1991—1995 гадоў, высыкаць для іх у беларускім лесе тронкі; нарэшце, выцягваць з калекцыяў ды прышчэпліваць на грудзі медныя, латунныя, алюмініевыя значкі з «Пагоняй» — і проста ісьці перамагаць?!

Малое Сітна

У раёне Малога Сітна здабыча кабэлю вядзецца мясцовымі саматужна, і дзясяткі тон мэталу штомесяц кантрабандай перапраўляюць за мяжу.

даміў 30 студзеня, што каля 30 зьявольных трымаюць галадоўку ў карцары. Кіраўніцтва ізалятару аспрэчвае гэтыя словы.

На палякаў не забываюцца

Рэдактара часопісу «Magazyn Polski na uchodźstwie» Андрэя Пачобута 26 студзеня выклікалі ў пракуратуру для тлумачэньня па аўтарстве матэрыялаў выданьня. Пачобут ад тлумачэньняў адмовіўся.

Другое папярэджаньне Партыі БНФ

Партыя БНФ 26 студзеня атрымала паўторнае папярэджаньне ад Мініюсту за невыкананьне пункту Закону аб палітычных партыях — наяўнасьць зарэгістраваных суполак у большасьці абласьцей. Гарадзенская, Гомельская і Магілёўская суполкі партыі зняты з ўліку ў мясцовых упраўленьнях Мініюсту. Другое папярэджаньне можа пацягнуць за сабой закрыцьцё партыі.

АШ

27 студзеня рэдакцыю незалежнай газеты «Народная Воля» наведалі супрацоўнікі АБЭЗ. «Праверка касавай дысцыпліны» не абмежавалася даглядам касавога апарату: не праведзеную празь яго наяўнасьць шукалі нават у кішэнях журналістаў. А 30 студзеня ў падатковая інспэкцыя распачала ў «Народнай Волі» чарговую комплексную праверку. Пасьля адмовы «Белсаюздруку» і «Белпошты», а таксама ўсіх беларускіх друкарань ад супрацоўніцтва з «НВ», газета друкуецца ў Смаленску і трапляе да чытачоў праз уласную сыстэму распаўсюду.

Аляксандра Мілінкевіча ў паездках па краю суправаджае невялікая група дарадцаў. На фота: Аляксандар Мілінкевіч у Баранавічах. Зьлева ад яго: Валер Мазынскі, Аляксей Янукевіч — адказны за арганізацыю паездак адзінага кандыдата, Павал Мажэйка — былы палітвязень, які выконвае функцыю прэс-сакратара.

ЮЛІЯ ДАРАДКЕВІЧ

Валер Мазынскі: Мілінкевіча будзем кідаць у народ

Прайшло чатыры месяцы з часу абрання Аляксандра Мілінкевіча адзіным кандыдатам ад дэмакратычных сілаў. Ці змяніла вялікая палітыка Мілінкевіча-чалавека? Ягоны сябар і іміджмэйкер, тэатральны рэжысэр Валер Мазынскі, кажа, што так.

«Наша Ніва»: Што змянілася ў характары А.Мілінкевіча за чатыры месяцы?

Валер Мазынскі: З тэарэтыка адзіны пачаў ператварацца ў практыка. Прагаптаў нагамі не адзін дзясятка кілямэтраў рэгіянальных сьцежак. Гэта надало яму больш адчування тых праблемаў, якімі жывуць людзі, а яшчэ ў большай ступені дапамагло знаходзіць тыя аргументы ў размовах зь людзьмі, якія маглі б знішчыць ўплыў замбавання, якім пакрыла

Беларусь ляміна дзяржаўных СМІ. Знаёмствы з рэчаіснасьцю яго ў добрай ступені раззлавалі. Прысутнасць у яго характары выхаванасці, такту, інтэлігентнасці — якасьцяў, якія ня надта ўхваляюцца электаратам Лукашэнкі, паступова пачынае афарбоўвацца новымі «колерамі»: воляю, рашучасцю, атакаваннем, у добрым сэнсе жорсткасцю.

«НН»: А ці пасуе яму гэтая жорсткасць?

ВМ: Пасуе ці не пасуе, але жорсткасць будзе разві-

вацца ў Аляксандру Мілінкевічу ў той ступені, у якой ён будзе пранікацца рэчаіснасьцю, паглыбляцца ў праблемы грамадства. Болевы парог у яго будзе паніжацца, і гэта ўжо заўважна. Іншым разам яго ўжо даводзіцца нават і стрымліваць.

«НН»: Вы шмат ездзілі з сп.Аляксандрам па рэгіёнах. У якіх умовах ён лепш пачуваецца?

ВМ: Калі ён бачыць запалоханых вочы, калі людзі відавочна яго пазнаюць, але баяцца падыходзіць — ён пачуваецца няўтульна. А вось калі падыходзяць людзі, пазбаўленыя страху, пытаюцца, крытыкуюць, спадар Аляксандар з задавальненнем ідзе на размову з такім чалавекам як з роўным. З работ жа заўсёды пачуваецца няўтульна. На рынках

вольных людзей болей. На прадпрыемствах, у ВНУ — болей тых, хто баіцца.

«НН»: Чаго сп.Мілінкевічу яшчэ бракуе?

ВМ: Вялікай аўдыторыі, сталічнай энэргетыкі. А гэта — толькі практыка. Палітык заўсёды нараджаецца са штодзённага кантакту зь людзьмі. У тэорыі ён засыхае. Таму ўлады й баяцца пусіць адзінага ў народ, да людзей. У невялікіх гарадах гэбэшнымі камэрамі людзей лягчэй запалохаць, у адносінах са сталічным жыхаром гэта не спрацуе. Ягоны выхад да менчукоў мусіць адбыцца ў першыя ж дні агітацыйнай кампаніі. Яго трэба кідаць у народ. І Мілінкевіч да гэтага гатовы.

Гутарыў Зьміцер Дрыгайла

у кнігарнях з 20 студзеня

Віталь Сіліцкі,
Уладзімер Мацкевіч,
Мікола Кацук

Выбары навыварат

Іван Красьцеў
**Імпэрская Расія
рыхтуе рэванш**

Юры Пацюпа
**Да чаго даводзіць
«Балцкая тэорыя»**

Анатоль Сідарэвіч
Антон Луцкевіч:
ад краёвасьці да незалежнасьці
(1916—1918)

Гаральд Пінтэр
Каханак

Замовы ад прыватных асобаў (029) 643-57-33, arche@arche.org.by

КАЛЯНДАР

Люты

1 — 75 гадоў з дня нараджэння мастака-акварэліста Івана Пратасені (1931), аўтара беларускіх пэйзажаў, а таксама карцінаў на гістарычную тэматыку: «Думы Цёткі», «Набат 1863 г. К.Каліноўскі і

Марыся».

2 — Грамніцы ў каталікоў.

4 — 75 гадоў таму (1931) застрэліўся гісторык, першы прэзідэнт Беларускай акадэміі навук Ёсэвалад Ігнацоўскі (1881—1931).

7 — 125 гадоў з дня нараджэння бібліяфіла й аўтара «Нашае Нівы» Рамуальда Зямкевіча (1881—1943 ці 1944).

Зямкевіч быў такі заўзятый бібліяфіл, не прапускаў старое беларускае кніжкі, асабліва калі яна «дрэнна ляжала». У выніку сабраў аграмадную калекцыю рарытэтаў, але ўся яна згарэла ў вайну.

14 — 100 гадоў з дня нараджэння гісторыка й археографа Мікалая Ўлашчыка (1906—1986). Дзякуючы ягоным намаганьням убачыў свет

том старабеларускіх летапісаў.

14 — 50 гадоў таму пачаўся XX зьезд КПСС (14—25 лютага 1956 г.), дзе прагучаў даклад Мікіты Хрушчова з асуджэньнем культу асобы Сталіна.

15 — Грамніцы ў праваслаўных.

23 — 75 гадоў з дня нараджэння філэзафа Яўгена Бабосава (1931).

КАНЦЭПЦЫЯ

Свабодны тэатар аднаго гледача

Паўпадпольны «Свабодны тэатар» шакуе месцічаў нязвычайнай эстэтыкай. Спэтаклі, разыграныя ў кавярнях і клубах, экзистэнцыйны шэпт, упытайкі запрошаныя гледачы.

Стваральнікі тэатру ў найбліжэйшы час маюць намер зьвярнуцца да забароненых у Беларусі тэмаў. Сярод іх — «мова», «гісторыя», «вайна». Усяго — сем спэтакляў, дзе драматургі будуць актарамі, акторы — драматургамі-імправізатарамі, а гледачы — удзельнікамі. Першая пастаноўка — «Сэк, парнаграфія, гомасэксуальнасьць».

Што будзе са «Свабодным тэатрам» гадоў празь дзесяць — калі забароны спадуць, а сярэдняя кляса будзе бавіць час у экстрэмных клубных шоу? «Свабодны тэатар» можа стаць авангардам для абраных. Але магчыма й іншае разьвіцьцё. Уявіце сабе тэатар, у якім акторы вывучаюць пэўнага гледача зь ня меншай пільнасьцю, чым тэкст п'есы: звычкі, комплексы, фразы, глыбінны жарсыці. Сам спэтакль скіраваны на аднаго гледача, улічвае ягоную рэакцыю.

У карціне «Гульня» Дэйвіда Фінчэра сваякі падаравалі герою ўдзел у адмысловай гульні. Чалавек нечакана трапляў у прыгоды, якія пісаліся з апорай на ягоную біяграфію — а ўдзельнікі гульні былі нанятымі падстаўнымі актарамі. Чаму такое немаг-

«Свабодны тэатар» прэзэнтуюе спэтакля «Тэхніка дыханьня ў беспаветранай прасторы».

АНДРЭЙ ПАНКЕВІЧ

чыма ў тэатры? Першым аўтарам «Тэатру аднаго гледача» быў шэкспіраўскі Гамлет. Дацкі прынец ставіў «Пастку на мышы» з разьлікам на рэакцыю караля. Спэтакль быў дэтэктывунай пасткай і псыхааналізам адначасова.

У адрозьненьне ад «каралеўскага», прыватны тэатар аднаго гледача зьвяртаецца да кожнага канкрэтнага чалавека. Але прыватная п'еса для аднаго чалавека — справа складаная й не заўжды танная. Для шматлікіх заўзятараў тэатар аднаго гледача здольны працаваць маскамі. Замест драматурга й актара на першы плян у тэатры аднаго гледача выходзіць маска. Так ужо было ў камедыі дэль артэ: маскі П'эро, Доктара, Калямбіны — у кожнай свае якасьці, звычкі й фразы, але кожны раз п'еса ствараецца нанова — з улікам аўдыторыі. Маскі тэатру аднаго гледача разнастайнейшыя — яны ўлічваюць прыватныя густы, масавыя штампы й

грамадзкія супярэчнасьці. Верка Сярдзючка — маска тэатру аднаго гледача. Маска са сваім норавам і сольнымі здольнасьцямі. Але, апроч узмацненьня прыватных кантэкстаў, тэатар аднаго гледача яшчэ заглябляе маскі ў экстрым. Для любога інтэрактыўнага відовішча характэрна павелічэньне дозы шокавага й эратызацыя. «Свабодны тэатар» інтуітыўна гэта адчуў. Падпольныя спэтаклі для вузкай аўдыторыі не маглі ня стаць «псыхознымі».

Падобная якасьць яшчэ ўзмацніцца, але гэта будзе патрабаваць і большай адказнасьці ад удзельнікаў такога тэатру. Непазьбежны крызіс эпічных апавяданьняў, нараджэньне сярэдняе клясы, пашырэньне клубнага адпачынку ствараюць глебу для «прыватнага» тэатру. Праз 10 гадоў тэатар набудзе нечуваньня раней формы, адной зь іх стае тэатар аднаго гледача.

Андрэй Расінскі

Бостанскія панкі пяюць «Stop Luka»

Іх дыскі знайсці няпроста, хоць канцэртзе панкаўскі гурт па ўсім сьвеце. У межах сусьветнага турнэ разам з румынскім гуртом «Critica Radicala» бостанцы плянавалі заехаць у Беларусь, але ім адмовілі ў візе. Тады «Czolgosz» адправіў CD зь песняй «F**k Lukashenko» ў беларускае пасольства. На пытаньні «НН» адказваюць заснавальнікі групы: басіст Matczy і гітарыст Czkelzler.

«НН»: Чым вас зачэпіў Лукашэнка?

«Czolgosz»: Мы хочам распавесці людзям пра брутальныя рэжымы ў сьвеце, пра рэпрэсіі ў Камбоджы, ЗША, Іраку, М'янме, Беларусі — ва ўсіх тых месцах, дзе пануе аўтарытарны рэжым. Няважна, нэалібэралізм гэта, фашызм ці капіталізм. Маём спадзеў, што калі мы будзем сьпяваць пра гэта па ўсім сьвеце, дык людзі адчуюць, што гэта не праблема іхняй

краіны, а глыбальная праблема, якую трэба вырашаць разам.

«НН»: Дзе можна пачуць «Czolgosz»?

«Cz»: Мы — інтэрнацыянальная каманда. Большасць з нас жыве ў Бостане, адзін з бубначоў — у Пуэрта-Рыка. Як ні дзіўна, больш граем у Румыніі, чым у Амэрыцы — усяго чатыры гадзіны шляху ад Нью-Ёрку. Чатыры разы рабілі турнэ па Лацінскай Амэрыцы, гралі на Карыбах, пяць разоў ладзілі туры па Ўсходняй Эўропе.

«НН»: Чаму часцей граеце ў Эўропе, чым Амэрыцы?

«Cz»: Нам ня надта падабаецца жыць у Бостане. Надта шмат тут апарты, ты мусіш увесць час быць стрыма-

ны. Мы не такія. Таму мы прарываем паліцэйскія кардоны, раздражняем газэты «правага крыла», атрымліваем віслы ад фашыстаў і дома, і ў іншых краінах. Мы граем там, куды іншыя пабаяцца паехаць.

«НН»: Вы плянавалі сыграць і ў Беларусі.

«Cz»: Мы хацелі наведаць з канцэртамі Берасьце, Горадню і Менск пры канцы году, але нам не далі візы. Прычым ужо другі раз. Нам падалося, што беларусы — ксэнафобы, таму мы напісалі такую песню — «F**k Lukashenko». Потым мы даслалі колькі CD зь песняй у беларускае пасольства, але адказу не дачакаліся.

Сяргей Будкін

«Czolgosz» (www.czolgosz.com)

запісаў тры дыскі і зрабіў дзясятка супольных праектаў з лацінаамэрыканскімі й эўрапейскімі гуртамі. Апошні альбом — «Guernica» (2003). Свой стыль характарызуе як «палітычны панк». Падчас эўрапейскага турнэ ўвосень далі канцэрты ў Італіі, Швайцарыі, Нямеччыне, Польшчы, Грэцыі.

Сьвета пайшла з «Тарпача»

Вакалістка гурту «Тарпач» — ляўрэата «Басовішча-2004» — Сьвета Сугака пакінула гурт. Яе вірлівая натура патрабуе музычных эксперымэнтаў, астатнія музыкі настроены больш кансэрватыўна. Разлом у гурце пачаўся, калі «Тарпач» стаў супрацоўнічаць з праектам «Свабодны тэатар». Сьвета заахвоцілася ідэяй падтрымліваць усе прэзэнтацыі праекту музычным выступам, музыкі не пажадалі распылвацца на іншыя праекты. У выніку Сьвета працуе цяпер адміністратарам «Свабоднага тэатру», выступае разам з магілёўскім «Таварышам Маўзэрам», хоча распачаць сольную кар'еру. «Што гэта будзе — гард, джаз ці нешта іншае — пакуль ня вырашыла», — кажа сьпявачка.

Сам гурт працягвае існаваньне. «Мы рэштуем і актыўна шукаем новага чалавека», — адзначае гітарыст Зьміцер Астапук. Рэпэртуар гурту захавецца. Сьвета забрала толькі адну песню — «Будзь сама сабой».

Сяргей Будкін

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

«9-я рота»: кіно і рэальнасць

Частку праўды пра Аўган у фільме ўсё ж адлюстравалі, піша **Юры Глушакоў**, ДМБ-86.

Сапраўдная 9-я рота 345-га парашутна-дэсантнага палка сапраўды абараняла стратэгічную вышыню 3234. Аднак у рэальнасці падзеі адбываліся не зусім так, як у фільме: у баі загінула ня ўся рота, а шэсць чалавек, дапамога ўсё ж прыйшла, але ніякае кіраўніцтва на вышыню на верталёце не прылятала. Хоць фільм някепскі. Многія з камбатантаў той вайны, у тым ліку тыя, хто служыў у 9-й роце, ледзь не пазнаюць

Юры Глушакоў — грамадскі актывіст з Гомеля, дэпутат гарсавету.

сябе ў героях фільму. І самае галоўнае — кожны мужчына, які служыў у СА, можа ўбачыць, што фільм не абыходзіць вострых вуглоў армейскага жыцця — нестатутныя адносіны, бязладныя сэксуальныя кантакты, п'янства. Але... «Маладых» у фільме «раўнуе» ня дзед-стараслужачы, а круты прапар. І робіцца гэта выключна... з добрымі педагогічнымі намерамі. «Строгі, але справядлівы» савецкі прапар на манер амэрыканскага сяржанта патрабавальна рыхтуе салдат да вайны, каб яны маглі выжыць — але ў выніку ўсе гінуць. Вэтэраны аўганскай вайны кажуць: дзедзюшчына ў Аўгане была куды страшнейшая, чым у Саюзе. Нярэдка маладых, што прыбылі з «вучэбкі»,

Кадр зь фільму.

жорстка білі адразу пасля таго, як яны сыходзілі з самалёта на аўганскую зямлю. Проста так: «Ты там, у Саюзе, халявіў, а я тут за цябе кроў праліваў». Сёе-тое, частку праўды са спецыфічнай аўганскай дзедзюшчыны ў фільме ўсё ж адлюстравалі — напрыклад, паход па запалкі ў кішлак. У рэчаіснасці іншы раз дзяды падымалі маладых начамі і адпраўлялі ў кішлак па ляпешкі, вінаград. Шанцы вярнуцца былі не ва ўсіх. Але гэта яшчэ ня самае страшнае. Былі выпадкі, калі дзяды гвалі наперад сябе маладых. Хоць на гэтай вайне прысутнічалі і ўзаемадапамога, і ахвяраваньне жыццём дзеля выратаваньня сябра. Наіўна было б чакаць ад расейскага кіно той праўды аб вайне, якая была ў супрацьлеглага аўганскага боку. На «шураві» як на акупантаў і агрэсараў глядзелі ня толькі муджагеды-ісламісты, але і многія з тых, хто першапачаткова падтрымаў Красавіцкую рэвалюцыю — левыя нацыяналісты. Таму свой Олівэр Стоўн у Расеі доўга ня зьявіцца. У «9-й роце», у адрозьненьне ад «Узводу», няма ні спахуваньня да аўганскага народу, ні нават элемэтарнай павагі да

воінскага майстэрства муджагедаў. У «9-й роце» ёсьць яшчэ адна характэрная «фенька». З кантэксту наўмысна выключана амаль усё савецкае і камуністычнае. Зразумела, што ў той час ваеннаслужачыя СА ў ДРА няшмат разважалі пра авангардную ролю «рабочай клясы» Аўганістану, а ў асноўным пра тое, як больш прыхапіць з напаўсрэднявечнай краіны дэфіцыту «рэальнага» сацыялізму — джынсаў «Лівайс», красовак «Адыдас» ды магнітафонаў «Панасонік». Аднак камуністычная прамыўка мазгоў аб быццам бы інтэрнацыянальным абвязку вялася ў СА вельмі інтэнсіўна. Камуністычная сымболіка прысутнічала амаль што на кожным кроку. Але сучасныя расейскія ідэалёгі, у тым ліку і ад кіно, з усёй моцы спрабуюць адысьці ад непатрэбнага ім «чырвонага» мінулага і заднім чыслом прыватызаваць яго на карысьць сучаснай Расейскай імперыі. Галоўная задача «9-й роты» — любой цаной утрымаць стратэгічную вышыню расейскага патрыятызму. Архаічны вобраз мужчынскага саюзу пакладзены ў аснову сучаснага расейскага прымітызаванага патрыятызму. Праз бандыцкую «брыгаду», «роту» парашутыстаў, «мянтоў», празь вернасьць сваёй супольнасці «крутых» — да вернасьці «крутой» глябальнай супольнасці Вялікай імперыі. Фільм «9-я рота» — кінопаўпраўда. Паўпраўда часам бывае горшай за шчырую хлусьню. Часам — першым крокам да праўды.

ЦЯПЕР І ПА-БЕЛАРУСКУ!

любоўна самрэч
Калядная рамантычная камедыя

Ролі агучваюць: Аляксей Янчук, Юры Жыгмонт, Ягор Магэрчык, Шаля Чораз, Сяргей Патаранскі, Філіп Бочарка, Юры Баранав, Вераніка Пашкевіч, Анастасія Салафеева, Іван Шчэтка, Анатоль Шурпі, Аляксандар Суржанец, Ягор і Яўген Тіпчынін, Пётр Жалко, Наталля Бельзючэна. Рэжысёр: Сяргей Патаранскі.
Кіраўнік праекту: Філіп Бочарка
t+375 291 6685821, koziel2005@gmail.com

+ 375 29 6685821 koziel2005@gmail.com

Буш: Скончыць з залежнасцю ад нафты

У штогадовым пасланні пра стан дзяржавы прэзідэнт Джордж Буш зрабіў акцэнт на неабходнасць зменшыць залежнасць ЗША ад паставак нафты з Блізкага Ёсходу. Паводле Буша, будучыня за біяпалівам новага пакалення і ядзернай энэргіяй.

WWW.WHITEHOUSE.GOV

У галоўнай частцы выступу Буш заклікаў замяніць нафту, што дзесяцігодзьдзямі была асновай амэрыканскай гаспадаркі, іншымі сродкамі энэргіі. «Амэрыка залежыць ад паліва, якое пастаўляецца зь нестабільных рэгіёнаў, — сказаў Буш. — І найлепшы спосаб забяспечыць сябе — разьвівацца ў тэхналягічным кірунку».

Прэзідэнт паставіў задачу да 2025 г. скараціць пастаўкі нафты з Блізкага Ёсходу ў Амэрыку на 75%.

Каб гэта адбылося, Буш прапанаваў значна павялічыць фінансаваньне дасьледаваньняў альтэрнатыўных крыніц энэргіі сонца і ветру, а таксама «чыстай» ядзернай энэргіі і каменнага вугалю. Апроч гэтага, Буш выступае за павелічэньне вытворчасці аўтамабіляў на вадародным паліве, а найперш на «паліве новага пакаленьня» — маецца на ўвазе этанол, выраблены ня толькі з кукурузы, як цяпер робіцца ў Амэрыцы, але і з адкідаў дрэвапрамысловасці. Дагэтуль вытворчасць біяпаліва была нявыгадная, бо сама патрабавала зашмат энэргіі. Буш запэўніў, што «наша мэта — стварэньне таннага і практычнага этанолу на працягу шасьці гадоў».

Летась цэны на паліва, а значыць, і на бэнзін, дасягнулі рэкорднага ўзроўню, што стала шокам для закаханай у аўтамабілі Амэрыкі. Паступовая дэстабілізацыя Блізкага Ёсходу, справакаваная вайной у Іраку і крызісам вакол Ірану, а таксама ўраганы, што спустошылі нафтапрамыс-

ловыя цэнтры на поўдні ЗША, прывялі да таго, што тэма пошукаў альтэрнатыўнага паліва стала цяпер больш актуальная.

«Праз разьвіцьцё новых тэхналягіяў Амэрыка рэзка палепшыць стан навакольнага асяродзьдзя, адмовіцца ад нафтазалежнай гаспадаркі, а наша залежнасць ад Блізкага Ёсходу стане гісторыяй», — дэкларуе Буш.

Морт Кондрак, рэдактар «Фокс Ньюз», пракамэнтаваў выступ Буша так: «Дагэтуль Буш хутчэй выступаў за павелічэньне здабычы нафты, а тут раптам прапанаваў тэзісы, проста жыўцом вырваныя з праграмы Джона Кэры».

Прыхільныя Бушу журналісты «Нью-Ёрк Таймз» адразу заўважылі, што памяншэньне залежнасці Амэрыкі ад нафты з Блізкага Ёсходу — зусім не такая амбітная мэта, як можа падацца, бо зараз ЗША маюць адтуль усяго 20% ужыванай нафты, а большую частку імпартуюць з Канады і Мэксыкі.

Апроч таго, Буш не рашыўся зачэпіць амэрыканскія аўтамабільныя канцэрны шляхам, напрыклад, павелічэньня падаткаў на аўтамабілі, што жаруць зашмат бэнзіну. «Насамрэч, у дакладзе бракавала значных правакацыйных захадаў, якімі поўніліся даклады папярэдніх пяці гадоў», — камэнтуюць «Нью-Ёрк Таймз».

Воплескі і маўчаньне

Даклад пра стан дзяржаўных спраў — гэта штогадовы спэтакль. Падчас яго прэзідэнт у тэлевізійны прайм-

тайм зьвяртаецца да абедзьвюх палатаў парлямэнту. Калі ён уваходзіць у залю, яго вітаюць воклічы захопленых прыхільнікаў, а падчас прамовы амаль пасьля кожнага сказу выбухаюць чарговыя воплескі. Апазыцыя часам таксама падымаецца зь месцаў, але хутчэй з пачуцьця ветлівасці. А зазвычай, асабліва калі воплескамі сустракаюць найбольш балючыя палітычныя тэмы, сядзіць, сьцісьшы вусны. Цяпер так было, калі Буш гаварыў пра працяг праграмы мажлівасці падслухаваньня размоваў у справах, звязаных з тэрарызмам, без дазволу судзьдзяў, альбо падчас прызначэньня новых судзьдзяў-кансэрватараў у Вярхоўны суд.

Падчас амаль гадзіннай прамовы, прысьвечанай замежнай палітыцы, Буш зьвярнуўся да бягучых палітычных праблемаў. Заклікаў «Хамас» вырачыся тэрарызму і прызнаць Ізраіль. Зьвярнуўся непасрэдна да «жыхароў Ірану» з такімі словамі: «Амэрыка шануе вас і шануе вашу краіну. Мы паважаем вашае права выбару ўласнай будучыні і ўласнай свабоды. А наш народ мае надзею, што прыйдзе дзень, калі мы будзем сябраваць са свабодным і дэмакратычным Іранам».

Такім чынам Буш сыгналізуе іранцам, што змаганьне ягонаў адміністрацыі з іранскай ядзернай праграмай і пагроза ўвядзеньня дыпляматычных санкцый накіраваная супраць вузкай тэакратычнай клікі, што кіруе Іранам, а ня супраць іранцаў увогуле. Экспэрты ў справах Ірану даўно характарызуюць іранцаў як нашмат больш лібэральнае і прыхільнае грамадзтва, адкрытае ідэям свабоды і дэмакратыі, чым гэтага хацелася б ісламскім фундаменталістам.

Кажучы пра краіны, якія церпяць з прычыны недахопу дэмакратыі, Буш назваў Сырыю, Паўночную Карэю, Іран, М'янму і Зымбабвэ. Пра Беларусь не сказаў ні слова.

АД; паводле gazeta.pl

Напярэдадні
75-годзьдзя
першы
прэзыдэнт Расеі
Барыс Ельцын
даў інтэрвію
газэце
«Известия».
Друкуем яго зь
невялікімі
скарачэньнямі.

ЛЕУ БАРАДУЛІН

Ельцын: Ні сэкунды не шкадую, што вызваліў СМІ

«Известия»: Мабыць, не да юбілею гэта згадваць, але на Захадзе на Ваш адрас гучала ў свой час нямала прыкрага. Чым Вы гэта тлумачыце зараз, калі можаце крыху аддалена зірнуць на мінуўшчыну?

Барыс Ельцын: Чаму толькі на Захадзе? Тут, у Расеі, і горшае гучала. Ішла жорсткая барацьба, хто ачоліць Расею пасля майго сыходу. Акрамя камуністаў, каторыя заўсёды спрабавалі вярнуцца да ўлады, робячы стаўку на састарэлых і незадаволеных, узьнікла яшчэ адна магутная сіла. Два немалядыя палітыкі, аб'яднаўшыся, вырашылі ачоліць краіну ў 2000 г. (Маюцца на ўвазе Лужкоў і Прымакоў. — «НН»). Іх падтрымала частка буйных бізнэсоўцаў. Гэтай групе належалі агульнафэдэральныя каналы, буйныя газеты і часопісы. Увесь свой рэсурс яны кінулі на дыскрэдытацыю дзейнага прэзыдэнта і, значыцца, усяго таго, што ён прапаноўвае краіне. Тады на НТВ узьнік гэты тэрмін — «сям'я», тады ж узьніклі ўсе гэтыя гісторыі пра

палацы ў Францыі, Нямецчыне, Лёндане, пра шматмільярдныя рахункі на забыўся якіх астравах. У газэтах зьяўляліся фальшыўкі: крэдытныя карткі з маім добра пазнавальным подпісам. Чым большая бязглузьдзіца пісалася і прамаўлялася з тэлеэкрану, тым лягчэй у яе верылася. Гэтыя самыя «таварышы» фінансавалі падобнага кшталту кампанію на Захадзе з агромністым бюджэтам.

Цікава, што я сам стаўся ахвярай свабоды слова, якую адстойваў цягам усіх год прэзыдэнцтва. Памятаю, разумны і праніклівы Анатоль Чубайс, каторы ў тую пару ачольваў адміністрацыю, казаў, што гэта памылка — аддаваць Гусінскаму НТВ. Я ж меркаваў, што незалежная ад дзяржавы тэлевізія — гэта аснова грамадзянскай супольнасьці. Што сапраўды, давадзецца перахварэць, пацярэць, памучыцца, але незалежныя сродкі масавай інфармацыі мы мусім захаваць... Таму ні ў адзін суд проці СМІ я не зьявляўся, ніводнага тэлефанавань-

ня, ніводнай просьбы ад мяне ніводзін кіраўнік каналу ці друкаванага СМІ не атрымаў.

Мабыць, мы ўсе разам мусілі прайсьці гэты болесны шлях нядбайнасьці і безадказнасьці часткі нашых СМІ. Нашы вольныя сродкі масавай інфармацыі мы мусім абараняць усім грамадзтвам. Дзяржава, улада — ад нядбайлівых гаспадароў, што выкарыстоўваюць газэту ці тэлеканал як свой асабісты баявы лісток. Грамадзтва — ад улады, што заўжды спрабуе зрабіць з СМІ свой прапагандысцкі рэсурс.

Але вяртаюся да галоўнага. Вольныя сродкі масавай інфармацыі — гэта адна з асноваў вольнай цывілізаванай краіны. Я ні на сэкунду не шкадую, што мы панішчылі цэнзуру і зараз журналісты могуць вольна і адкрыта даводзіць свае думкі. Так, пацярэў я, пацярэла мая не мітычная, але сапраўдная сям'я, дзеці, унукі. Але гэта ўсё ня важна ў параўнаньні з галоўным: у вольнай Расеі ёсць вольныя сродкі масавай інфармацыі.

Стаўка на маладых

«Известия»: Якія рысы Ельцына-палітыка самыя моцныя?

БЕ: Я не люблю ацэньваць сам сябе. Хай гэта робяць другія. Хаця не, давайце адну якасьць назаву. Я заўжды рабіў стаўку на маладых. Падтрымліваў маладое пакаленьне. Даваў ім шанец раскрыцца. Гэта была рызыка. У маёй адміністрацыі на важнейшых пасадах былі людзі на дваццаць, а то і на трыццаць год маладзейшыя ад мяне. І менавіта гэта каманда здолела даць рады большыні з пастаўленых перад ёю задачаў. У 2000 годзе краіна абрала маладога прэзыдэнта Ўладзімера Пуціна, гэтаксама ў вельмі напружанай барацьбе, яму процістаяла старое пакаленьне палітыкаў, што чаплялася за ўладу. Дарэчы, тое, што многія з тых, хто працаваў са мною, і цяпер працуюць ужо з новым прэзыдэнтам, як найлепей сьведчыць аб іхным глыбокім прафэсіяналізьме.

Ні Сталіна, ні Леніна

«Известия»: Калі б Вам прапанавалі скласьці сьпіс пяці самых значных палітыкаў мінулага стагодзьдзя, каго б Вы назвалі?

БЕ: Мне не даспадобы такія рэйтынгі. Яны заснаваны не на рэальнай ацэнцы ролі тае ці іншае фігуры ў гісторыі, але на інтэрпрэтацыях, якія ствараюць самі ж СМІ. Адзінае, што я магу пэўна сказаць, у маім сьпісе ня будзе ані Леніна, ані Сталіна, каторых дагэтуль шануе частка нашых палітыкаў. І для мяне гэта адна з загадак. Гэта ж так проста: прачытаць гістарычныя дакумэнты, зразумець, якія ахвяры панесла краіна, колькі мільёнаў жыцьцяў было страчана з-за нялюдзкасьці гэтых палітыкаў. Але не, Сталін па-ранейшаму ў рэйтынггах, а Ленін у Маўзалеі на Краснай плошчы.

Сапраўдны палітык ня можа быць слабым

«Известия»: Як Вы мяркуеце, якія якасьці важныя для палітыка?

БЕ: Дзье рэчы найзначнейшыя. Розум і воля. Не, тры: розум, воля, чалавечнасьць. Розум, каб рухацца ў правільным кірунку і прымаць правільныя рашэньні. Воля, каб гэтыя рашэньні рэалізоўваць. Сапраўдны палітык ня можа быць слабым. Слабыя палітыкі руйнавалі імперыі, аддавалі свае тэрыторыі, прыносілі ў ахвяру ўласныя народы.

Іран: небяспечны сябар

Сярод экзатычных сяброў РБ самы небяспечны — Ісламская Рэспубліка Іран.

Экспарт ісламскай рэвалюцыі па-лохаў ня толькі ЗША і Ізраіль, а таксама Маскву, Пэкін, рэжымы Сярэдняй Азіі. А самае галоўнае, Іран ня хоча спыняць сваю атамную праграму. У чым прычына такой пазыцыі?

У гісторыі краіны маюцца і вялікія ўзлёты, і ня менш грандыёзныя заняпады. Іранцы добра ведаюць сваю гісторыю. І сёньня апошні іранскі мужык у лаянцы з суседам згадае і Аляксандра Македонскага, і халіфа Амара, які ў VII ст. разьбіў войска апошняга шага з дынастыі Сасанідаў. Дзяржаўнасьць была адроджана толькі ў XVI ст., але значная частка спрадвечна пэрсідзкіх (фарсімоўных) тэрыторый аказалася па-за межамі краіны — Таджыкістан, частка Аўганістану. Умяшаньне ў тэрытарыяльныя справы працягвалася і далей. У 1946 г. СССР спрабаваў адарваць ад Ірану Паўднёвы Азэрбайджан і Курдыстан, гэтаму перашкодзілі ЗША.

У 1953 г. ва ўнутраныя справы краіны ўмяшаліся амэрыканцы. Яны арганізавалі зьвяржэньне нацыяналі-дэмакратычнага ўраду Масадыка, які паспрабаваў нацыяналізаваць нафту.

Апошні іранскі шаг Мухамад Рэза Пэхлеві паспрабаваў вярнуць народу пачуцьцё нацыянальнай годнасьці. Дзеля гэтага й была ў 1963 г. абвешчана «белая рэвалюцыя шага й народу». Грошы, атрыманыя ад продажу нафты й газу, накіроўваліся на сацыяльныя праграмы. Народу былі абяцаны бясплатная адукацыя, ільготы, сялянам — зямля, рабочым — права на ўдзел у кіраваньні прадпрыемствамі. Аднак праз карупцыю і неэфектыўнасьць дзейнасьці кіраўніцтва рэформы засталіся збольшага на паперы.

Удар па рэжыме прыйшоў, адкуль ніхто не чакаў: ад шыцкіх мулаў. Тут трэба ведаць пра асаблівы характар шыізму. Асноўнымі фактарамі шыцкага сьветапогляду лічаць палітычны нонканфармізм, сацыяльны ўтапізм, пагардлівае стаўленьне да жыцьця свайго й чужога. Усе гэтыя рысы былі разьвіты аятам Хамэйні

і пакладзены ў аснову ідэалёгіі ісламскай рэвалюцыі 1978—1979 гадоў. Хамэйні абвясціў пра незаконнасьць усялякай сьвецкай улады, прапанаваўшы замяніць яе тэакратыяй. Ён аднолькава нэгатыўна ставіўся і да СССР, і да ЗША, называючы першага «малым шатанам», другога — «вялікім шатанам». Хамэйністы ня толькі зрынулі рэжым шага, але і перамаглі варагуючыя рэвалюцыйныя групы.

Хамэйні не хаваў, што ставіць канчатковай мэтай усталяваньне тэакратычнага кіраваньня ва ўсім сьвеце. Гэта выклікала вялікую трывогу і ў Маскве, і ў Вашынгтоне. Яны аднолькава імкнуліся не дапусьціць распаўсюду ўплыву Тэгерану ў рэгіёне. Без Хамэйні не было б савецкай вайны ў Аўганістане. У цеснай сувязі з Іранам дзейнічала ліванская экстрэмісцкая групка «Хэзбалах». Сьмерць Хамэйні, параза Ірану ў вайне з Іракам спрыялі вылучэньню ў іранскім кіраўніцтве больш памяркоўных сіл. Пры Хатамі ў краіне былі праведзены лібэральныя рэформы, загавырылі пра «дьялёг цывілізацый».

Але сёньняшні іранскі лідэр Махмуд Ахмадзінэджад належыць да тых, каго ў Іране называюць «дзецямі ісламскай рэвалюцыі». Гэта яны захапілі ў 1979 г. амэрыканскую амбасаду, а падчас вайны з Іракам першымі ішлі на мінныя палі. Сьмерць у барацьбе з ворагам для іх — самае вялікае шчасьце, і таго ж яны патрабуюць ад усяго свайго народу.

Хтосьці, можа быць, скажа: «Чаго нам баяцца? Ня мы адны падтрымліваем Іран». Аднак, па-першае, Масква і Кітай наўрад ці будуць на справе вельмі падтрымліваць іранскіх шагідаў. Па-другое, з Расеяй і Кітаем сьвет усё-роўна будзе вымушаны лічыцца, што б ні рабілі іхнія рэжымы. Калі ж Беларусь зловяць на кантактах з Іранам, яна доўга ня зможа адмыцца. Наш ўсходні хаўруснік можа зрабіць нам такі «падарунак» — каб адвесьці ўвагу ад уласных махінацый зь небяспечнымі таварамі.

Вацлаў Шаблінскі

Праект пабудовы с'вету без свабоды

Далучэнне
Ўзбэкістану да
ЭўрАзЭС: аналізуе
Сяргей Богдан.

Рэха каляровых рэвалюцыяў гуляе па ўладных калідорах постсавецкіх рэжымаў. 25 студзеня прайшло пазачарговае пасяджэнне Міждзяржаўнае рады Эўразійскае эканамічнае супольнасці, у якім узялі ўдзел кіраўнікі Беларусі, Казахстану, Кыргызстану, Расеі, Таджыкістану. Галоўнай падзей саміту было далучэнне да ЭўрАзЭС Узбэкістану. Той мог бы ўвайсці ў арганізацыю ў выніку з'ліцця ЭўрАзЭС і Арганізацыі цэнтральнаазіяцкае супольнасці, але Карымаў сляшасца, баючыся ня выстаяць перад народным паўстаннем. Масква ж рада вітаць з'яўленне яшчэ аднаго хаўрусніка.

ЭўрАзЭС заснавалі ў 2000 г. дзеля выпрацоўкі адзінай замежнаэканамічнай палітыкі, тарыфаў, цэнаў ды іншых складнікаў агульнага рынку. Вялікімі поспехамі інтэграцыя ў рамках ЭўрАзЭС не вызначалася, але апошнія падзеі дазваляюць казаць пра спробы рэанімаваць арганізацыю і ўключыць яе ў сістэму хаўрусаў, што мусяць сцэмантаваць блёк краінаў, якія вызначаюцца ёмкай характарыстыкай «кіравання дэмакратыі».

Шлях Узбэкістану

Уступленне Ташкенту

Іслам Карымаў і Ўладзімер Пуцін рухаюцца ў адным кірунку.

адпавядае новаму курсу Карымава на збліжэнне з Масквой узамен на расейскія гарантыі бяспекі, што пачаўся пасля змены геапалітычнай арыентацыі. Яна адбылася ў траўні пасля задушэння паўстання ў Андыжане, у адказ на спробы ЭЗ і ЗША прымусіць Карымава ас-

лабіць дыктатуру.

Яшчэ нядаўна Карымаў адкрыта супрацьстаяў Маскве, удзельнічаў у антырасейскім блёку ГУУАМ, першы з усіх сярэднеазіяцкіх кіраўнікоў прапанаваў ЗША стварыць вайсковую базу ў сваёй краіне ды стаў у 2002 г. стратэгічным партнёрам Вашынгтону.

Але неўзабаве пачаў згортаваць супраць Захадам, напалоханы «каляровымі» рэвалюцыямі ў 2003—2005 гг. і перакананы, што яны былі вынікам падбухторвання звонку.

У ліпені Ўзбэкістан выгнаў ЗША з базы ў Каршы-Ханабадзе ды пачаў збліжацца з Расеяй ды Кітаем,

якія пагадзіліся з афіцыйнай вэрсіяй падзеяў у Андыжане. Карымаў наведваў Кітай, дзе было падпісана пагадненне аб стварэнні супольнай нафтавай кампаніі, а 14 лістапада Карымаў і Пуцін падпісалі беспрэцэдэнтную Дамову аб саюзніцкіх дачыненнях, 3-ці і 4-ты артыкулы якой фактычна дапускаюць расейскае ўмяшанне пры ўзнікненні ўнутранага канфлікту ў справы Ўзбекістану. Да такога не дайшла нават беларуска-расейская інтэграцыя! Паводле словаў «Независимой газеты», «падпісанне расейска-ўзбекскай Дамовы аб саюзніцкіх стасунках мяняе сытуацыю ў Цэнтральнай Азіі, бо Ўзбекістан стаў галоўным хаўруснікам Расеі, прычым ня толькі ў Цэнтральна-Азіяцкім рэгіёне, але і на ўсім абшары СНД» (вылучана намі — СБ).

У энэргетычным сектары Ўзбекістану замацаваліся «Газпром» ды «Лукойл», а з 2007 году «Газпром» мае манапалізаваць экспарт газу з Узбекістану (які ўваходзіць у сусветную дзясятку па здабычы газу). Таму ўступленне ў ЭўрАзЭС не было нечаканасцю. Праўда, на думку аўтара «Коммерсанта» Міхаіла Зыгара, «ЭўрАзЭС ёсць толькі пробным каменем. Сапраўднай мэтай Масквы ёсць чым хутчэйшае далучэнне Ўзбекістану да Арганізацыі Дамовы аб калектыўнай бяспецы (АДКБ) — структуры, якую Крэмль мерыцца неўзабаве ператварыць у вайскова-палітычны блёк кшталту НАТО».

Тры апоры і дзве галавы блёку «кіраваных дэмакратыяў»

Расейскія эліты ганарацца аднаўленьнем пазыцый

у былых калёніях, узорам чаго сталі ўзбэцкія падзеі. Супольную для рэгіёну тэндэнцыю развіцця за мінулы год можна акрэсьліць, як «Свабоды — менш, Расеі — больш». Расея ажыццяўляла «рэканкісту» ў Сярэдняй Азіі, дзе — адкрыта палітычным шляхам (Узбекістан), а дзе — някідкімі эканамічнымі метадамі з дапамогай расейскіх кампаніяў (Таджыкістан, Туркмэністан). Адступленьне ў не было — нават рэвалюцыя ў Кыргызстане прывяла да ўлады прыхільны Расеі ўрад.

Акрыяўшы ад шоку 1990-х, Расея пачынае канструяваць геапалітычныя праекты. З ЭўрАзЭС толькі ўсё пачалося. Яго дапаўненнем мае стаць АДКБ, якую таксама плянуюць узмацніць.

Блёк, які паўстае на постсаветскай прасторы, ня будзе толькі канглямератам аскепкаў імперыі. На пасяджэнні кіраўнікоў урадаў Шанхайскай арганізацыі супрацы (ШАС) у Маскве прагучала ідэя збліжэння ЭўрАзЭС і ШАС. ШАС — трэцяя апора блёку, з уключэннем якой у канструкцыю ў гульні ўступае Кітай. ШАС — арганізацыя рэгіянальнай бяспекі і выразна антызаходняй накіраванасці, празь якую Пэкін спрабуе легітымізаваць сваю экспансію ў рэгіёне і пабудову пакуль невялічкага «кітайскага сьвету» ў процівагу Рах Амерыкана. Акурат ліпенскі саміт ШАС у Казахстане стаў рытуальным пачаткам выгнаньня амэрыканцаў зь Сярэдняй Азіі. Гэта было патрэбна Пекіну ня менш, чым Маскве.

Сёння ў ШАС уваходзіць Казахстан, Кыргызстан, Расея, Таджыкістан, Узбекістан і КНР на правах чальцоў ды Індыя,

Іран, Манголія і Пакістан як назіральнікі. Геаграфічныя межы ШАС, АДКБ і ЭўрАзЭС амаль супадаюць, калі не прымаць да ўвагі Кітай. Нават Беларусі тут знойдзецца месца, бо ўвосень Менск заявіў пра намер далучыцца да ШАС. Пакуль як назіральнік.

Але радавацца прыхільнікам блёку «кіраванай дэмакратыі» рана, перасьцерагае эксперт Фонду Карнэгі Аляксей Малашэнка і нагадвае пра дзвюхгаловасць блёку. Сённяшняе аб'яднаньне існуе, бо яшчэ не сутыкнуліся па-сапраўднаму інтарэсы Кітаю і Расеі. Ужо цяпер Расея ня хоча, каб Кітай даваў ільготныя крэдыты іх супольным сярэднеазіяцкім партнёрам, а што тады будзе, калі набярэ поўныя абароты кітайская эканамічная экспансія ў рэгіёне?

Наагул ці магчымы сымбіёз паміж Масквой, якая паціху траціла ролю сусветнага гульца, і Пэкіна, які прэтэндуе на гэтую ролю? Прэцэдэнты паўстаньня такога сымбіёзу ў сучасным сьвеце ёсць — узыходжаньне ЗША і заняпад Брытаніі не перашкодзілі абедзвюм краінам стварыць трансатлянтычны хаўрус на падставе супольных каштоўнасцяў і праблемаў. А агульныя каштоўнасці Кітай ды Расея адшукаць могуць у той самай «кіраванай дэмакратыі», якая насуперак лібэральным аракулам не занепадае з далейшым эканамічным ростам, а працягвае пасьпяхова развівацца. І супольныя праблемы ў Пэкіна і Масквы ёсць — «заходняя» пагроза, ЗША, пашырэнне дэмакратычнае ідэалёгіі...

Як пабудоваць сьвет без свабоды?

Сёння ўрады краінаў

ШАС, перадусім КНР і РФ, аб'ядноўвае перакананасьць у тым, што ўрады краінаў рэгіёну лепш за ўсіх ведаюць, як ім кіраваць сваімі краінамі, і ня маюць патрэбы ў дэмакратычных рэформах. У больш глыбокім сэнсе ўрады большасці краінаў рэгіёну аб'ядноўвае непрыхаваная прыхільнасьць ідэям «кіраванай дэмакратыі». Гэта выразна кантрастуе з дэклараваным імкненьнем Захаду забяспечыць пераход постсаветскіх краінаў ня толькі да рынкавай эканомікі, але і да дэмакратыі ды гарантаванага захаваньня правоў чалавека. Заходнія стандарты ў рэгіёне пакуль не прыняліся. Затое мясцовыя ўлады рылі плённа развіваюць супраць КНР, якая пасьпяхова пашырае па сьвеце стандарты, у тым ліку ў галіне дзяржаўнага кіраваньня.

Кітайская мадэль мае ня менш шанцаў стаць будучыняй вялікай часткі сьвету, чым мадэль лібэральнай дэмакратыі, прапанаваная ЗША. Яе пашырэнне не абавязкова звязана з брутальным ціскам і гвалтам. Кітайскія прынцыпы «кіраванай дэмакратыі» пашыраюцца ў сьвеце, у тым ліку на Захадзе, ня горш, чым ідэі заходняй дэмакратыі праточваюцца ў Паднябёсную. Пацверджаньнем таму ёсць палітыка ўсё большае колькасці заходніх кампаніяў, якія пагаджаюцца перайсці на кітайскія стандарты цензуры і назіраньня (вось самыя скандальныя прыклады — Yahoo, MSN, Google).

У стварэнні блёку «кіраваных дэмакратыяў» не ідзецца пра нейкую змову. Проста інтарэсы недэмакратычных урадаў гэтай часткі сьвету супадаюць.

Пасьля перамогі — вайна

Першы прэзыдэнт рыхтуе электарат не да 19 сакавіка, а да непазьбежнай потым — хто б ні перамог — канфрантацыі з Масквою. Інтэрвію Аляксандра Лукашэнкі нацыянальным тэлеканалам аналізуе **Аляксандар Класкоўскі**.

Інтэрвію прэзыдэнта нацыянальным каналам 27 студзеня апанэнты дружна выкрылі як перадвыбарчую агітацыю. Але ці ўсе заўважлі, што гэта быў яшчэ й сэанс псыхалагічнае падрыхтоўкі насельніцтва да імавернай газавай вайны?

Між іншым, першы мэсыдж афіцыйны лідэр зрабіў яшчэ 12 студзеня ў Докшыцах. Праз грукат прапагандысцкіх барабанаў мала хто пачуў тады зьяшчелую зь ягоных вуснаў рэпліку: «Таннага газу ня будзе!».

А ці многія звярнулі ўвагу на нядаўнюю сьціплую нататку ў афіцыйных мэдыях, што ў 2008 годзе ўрад мяркуе распачаць будаўніцтва АЭС?

Ну а 27 студзеня ўжо на самым пачатку праграмага інтэрвію было зазначана: менавіта газавая прывязка да Расеі — галоўнае, што не дае нам пачувацца цалкам незалежнай краінай.

Што да кошту блакітнага паліва, дык прэзыдэнт зрабіў акцэнт: *пакуль што* Расея нібыта не зьбіраецца прыскакаць апошняга хаўрусьніка да сьценкі. *Пакуль што!* Трэба разумець, далей — надвое бабка варажыла. Ва ўсякім разе, кіраўніка краіны надта хвалюе вялікая энэргаёмістасьць айчыннага тавару. Ён заклікаў вынаходзіць сучасныя тэхналогіі ды станавіцца на інавацыйныя рэйкі.

Прадчуваньнем эканамічных цяжкасьцяў можна патлумачыць і яшчэ адно прызнаньне: маўляў, дай бог надалей нарошчываць ВУП не на дзевяць, а хаця б на пяць-шэсьць адсоткаў штогод. Між тым, паводле інфармаваных крыніцаў, на Ўсебеларускі сход падрыхтаваны праект сацыяльна-эканамічнай праграмы з ростам ВУП цягам новай

пяцігодкі на 46—55% (ад 7 да 10% штогод). Нешта не сыходзіцца бухгалтэрыя!

Адметна, што кіраўнік Беларусі мусіў выказаць энэргетычную заклапочанасьць адразу пасьля сустрэчы з крамлёўскім лідэрам у Пецябурзе. Паводле расейскіх крыніцаў, у кулоарах саміту людзі Пуціна ня ўтойвалі раздражненьня. Бо Менск рогам упёрся ў пытаньні канстытуцыйнага акту (адчуваючы ў праекце пасткі), а за пераход на адзіную валюту запатрабаваў апрыйёры непрымальную кампэнсацыю — 1,8 мільярда даляраў штогод.

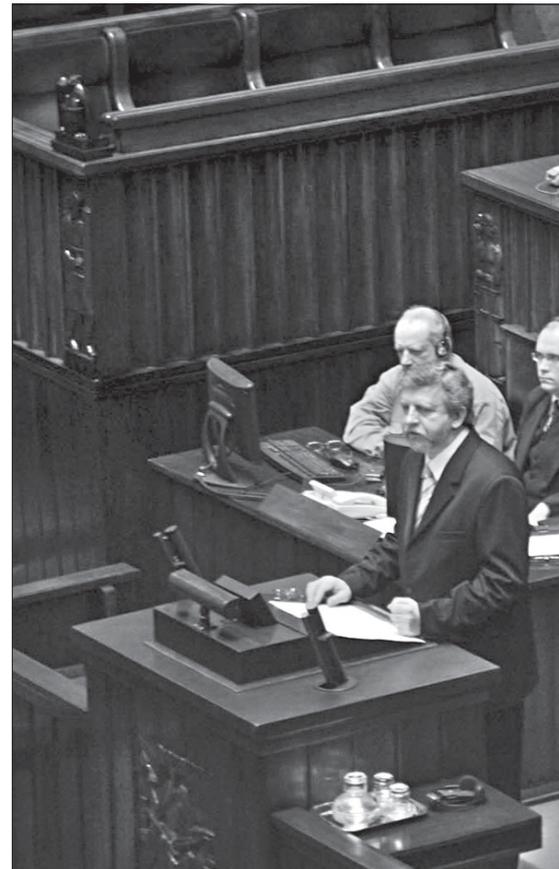
Такі ж глухі нумар можа выйсьці і зь «Белтрансгазам». Не выпадкова віцэ-прэм'ер Сямашка днямі зазначыў: мы, маўляў, ад перамоў не адкрываемся, але й ад даўно названага кошту (\$5 мільярдаў!) адступіць не зьбіраемся.

Дый сам кіраўнік краіны, адбіваючы варожы піяр (што ў Сочы ўпотаі паабяцаў Пуціну трубу), імпэтна заявіў: *«Лукашэнка нічога не дадаў і не аддасць»*.

Прагучала шчыра. Так што ў «Газпроме», бадай, рана паціралі рукі, палічыўшы, што беларуская труба ўжо ў кішэні. Масква, мусіць, забылася на ўрокі 2001 году. Кажуць, тады перад выбарамі расейскія алігархі таксама пачуваліся безь пяці хвілін гаспадарамі ласых кавалкаў беларускай уласнасьці, а пасьля — «лахамі», якіх «кінулі».

Лібэральны эканаміст Яраслаў Раманчук прагназуе, што праз год, а мо й раней, Беларусь можа зьведаць такі самы газавы шантаж, як нядаўна Украіна.

А калі Масква добра раззлуецца, дык скончыцца і дурніца з нафтаю, на перапрацоўцы якой Беларусь сёньня

зарабляе нябачаныя грошы. За прадукцыю нашых НПЗ Эўропа ахвотна выкладае такія грошыкі, што ніякіх інвэстыцый у буржуаў прасіць ня трэба.

Пакуль што...

Раманчук лічыць цалкам імавернай сытуацыю, калі на тле разьёшанасьці Крамля, шалёнага падаражаньня энэрганосьбітаў ды пільнай патрэбы ў інвэстыцыйных беларускі рэжым будзе вымушаны пайсьці на стварэньне больш цывілізаванага бізнэс-клімату. І нават на нейкую дэмакратычную касмэтыку, каб улагодзіць Эўропу.

Тая ж, бадай, будзе радая любым прыкметам «выпраўленьня» беларускага *enfant terrible*. Урэшце, шэніць жа гуляць у інтэграцыю з Расеяй ужо адзінаццаты год, дык чаму б не перанесьці ўдалы досьвед на заходні кірунак?

Дарэчы, шэраг незалежных экспэртаў мяркуюць, што Лукашэнка па вялікім рахунку — эканамічны прагматык. Ён чуйна рэагуе на зьмену каньюнктуры і патрэбы тых гаспадарчых структураў, ад якіх найпрост залежыць дабрабыт сыстэмы.

Між тым ладныя слэжыкі кары. Многія на канвэрсацыі Гэтыя па неамагчыма жалезнай Ці выпад шэраг ука экспэртаў каркас жо верху пры кола? Гэты своеасабо пасьля не

Народу жо абяцана с чалавека жарт: «... чалавека патлумач раней, ка

касе на ц сініць».

Карацей, паўсюдна абслугоў абслугоў санітары яго шчыр

Апазыцыя перайшла ў дыпляматычны наступ. Аляксандар Мілінкевіч наведаў Брусэль, дзе сустрэўся з кіраўніцтвам Эўразьвязу, з старшынём Эўракамісіі Жазэ Мануэлем Барозу ўключна. На фота: Аляксандар Мілінкевіч выступае ў Эўрапарляманце.

што й сацыялістам ня сьнілася», — хваліўся потым герой Гашка.

Калі ж сур'ёзна, дык у айчынай канцэпцыі «дзяржавы для чалавека» — ні гу-гу пра палітычны плуралізм, грамадзянскую ініцыятыву, канкурэнцыю ідэй ды элітаў. Нават пра належны інфармацыйны сэrvіс, пра мэдычную разнастайнасьць (а то ж і тэлевізар уключыш — абавязкова «як зьмяя, нехта сціць»).

Нарэшце, у гэтай «дзяржаве для чалавека» няма месца такому панятку, як *правы чалавека*. Прасекчы ж акно ў Эўропу выключна за кошт прынцыпу аднаго акна — надта праблематычна.

А так усё супэр. Швэйк быў бы на сёмым небе.

Як браць інтэрвію ў прэзыдэнта

Што ты спытаеш перш за ўсё, калі апэратар скажа «Працуем!»? Дзе Завадзкі, дзе Ганчар? Арыгінальна, студэнт, арыгінальна. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Я журфакаў не канчаў, аднак прадметам журналістыкі цікаўлюся. Паглядзеўшы, як спрытна прадстаўнікі БТ, АНТ і СТВ бралі інтэрвію ў «нязьменнага», падумаў, што на журфаку варта чытаць курс «Як браць інтэрвію ў прэзыдэнта». Я ўявіў маналёг выкладчыка:

«Добры дзень, кляса, пачынаем лекцыю... Студэнт Казіятка, уяві, што твой артыкул «Вялікая Айчынная пасяўная» ў насыценгазэце спадабаўся Якубовічу, і цябе ўзялі ў «Саўбелку». Раптам на Макаёнка, 9 узьнік дэфіцыт кадраў, і табою вырашылі заткнуць «аналітычны аддзел». Ад твайго матэрыялу «Ў Беларускім ліцэі Моніка Лявінскі выкладае этыку сямейных паводзінаў» афігеў нават Зімоўскі. І цяпер ты — дырэктар аднаго з тэлеканалаў. І як сьлед аднойчы... Казіятка, слухай, а не калупайся ў носе, цябе запрашаюць на тэт-а-тэт зь Ім у жывым этэры!

Такім чынам, што ты спытаеш перш за ўсё, калі апэратар скажа «Працуем!»? Дзе Завадзкі, дзе Ганчар? Арыгінальна, студэнт, арыгінальна. Ну, а чаму б табе не сказаць, што ў нас ёсьць дасягненьні ў нейкай галіне, гэта вызнаюць крытыкі прэзыдэнта, і што ён сам думае на гэты конт? Паспрабуй, Казіятка... Нашы дасягненьні ў вобласьці... ну... ну... Барацьбы з расейскім півам? Можна, толькі тэму лепш абраць іншую, скажам, эканоміка.

Ідзём далей. Ён лобіць зрабіць гістарычны эскурсе у пачатак 1990-х, калі ўсе чакалі яго, як мэсію. Дык падвядзі яго да гэтай тэмы адшаведным пытаньнем. Не, Казіятка, тваё «Ці праўда, што гэта вы першым унеслі ў залю Вярхоўнага савету был-чырвона-белы штандар?» абсалютна не пасуе.

Што яшчэ? Часам ён дапускае фамільярнасьці. Можа ўзяць і назваць цябе Васем. Ну ты, Вася, не ўспрымай гэта як нейкі сыгнал да пераходу да неформальнай абстаноўкі. Крыў божа запаліць цыгарку ў жывым этэры...

Часта зь яго вуснаў зьлітаюць эмацыйныя выразы, якія ня трэба разумець даслоўна. Так, неяк ён дазволіў сабе пасаж: «Любы рух цела ў накірунку дэстабілізацыі абстаноўкі — зьвернем галовы тым, хто гэта робіць, і тым, хто будзе іх фінансаваць». На Захадзе журналісты абавязкова пачалі б удакладняць тэхнічныя дэталі адкрываньня бошак Бушу і Кандалізе Райс? А ты, Казіятка, маўчы.

Ну, і апошняе: не дапускайце літаратурных вольнасьцяў з назвамі матэрыялу. Калі ён кажа, што ён «біты воўк», не абавязкова здаваць тэкст у друк пад шапкай «Біты воўк хоча пакусаць бабку Эўропу». Лепш нешта кшталту «Дзяржава — гэта народ», або «Жыць стала яшчэ стабільней, жыць стала яшчэ весялей!» Зразумелі, невукі? Лекцыя закончаная».

у Беларусі сфармаваўся той лятэнтных нуварышаў, ідэі шыкаваць адкрыта. амэнклятуршчыкі ахвотна валі б уладу ва ўласнасьць. мкненьні таксама ма стрымліваць вечна нават і рукою.

кова ўвосень быў падпісаны заў, якія, на думку ў, фактычна ствараюць орстка кіраванай з самага выватызацыі для пэўнага а можа быць, дарэчы, і івым узнагароджаньнем овай «элегантнай перамогі».

к за новую пяцігодку стварыць «дзяржаву для » (за савецкім часам быў і мы ведаем гэтага »). Афіцыйны лідэр быў, што будзе «ня так, як лі ў краме ці ў ашчаднай ябе, як зьмяя, нехта

грамадзянам мусяць а наладзіць культурнае ваньне. Але ж культурна валі і Швэйка ў вар'ятні: нават у прыбіральні вакол авалі. «Там такая свабода,

Лукашэнкавы абяцаньні на трэці тэрмін: умацаваньне незалежнасьці і мадэрнізацыя

Працяг са старонкі 2.

І яшчэ заявы з шэрагу тых, якія кіраўнікам іншых постсавецкіх краінаў Масква не даруе: «...што датчыць прыроднага газу, хвалюе больш за ўсё поўная залежнасьць ад Расейскай Фэдэрацыі. ... Таму я наўпрост, прагматычна звязваю гэтае пытаньне з набыцьцём найпаўнейшай незалежнасьці». «І вось калі мы толькі па гэтым сэктары забясьпечым сваю дастатковасьць, сваю незалежнасьць, лічыце, што гэта беспаваротна й назаўжды мы вырашылі пытаньне па ўсіх праблемах».

Лукашэнка рыхтуе сьвядомасьць людзей да росту цэнаў на газ як непазьбежнага кошту выхаду з-пад расейскае залежнасьці. Трохі парадаксальна, што праз гэта краіна пройдзе, хто б ні перамог на выбарах. «Мы гэта бачым па паводзінах Расейскай Фэдэрацыі ... і я адкрыта й шчыра і часта пра тое кажу, што прыродны газ ня можа мець такую цану. Ня можа, калі вакол 160, 230 даляраў і г.д. А Расея, вядома, ня будзе нам прадаваць па такой цане газ». Такім чынам, беларускія газаправоды могуць спаць спакойна, але прадпрыемствам трэба рыхтавацца да росту энэргетычнага складніка сабекошту.

Падрабязней гэтую тэму разьвівае Аляксандар Класкоўскі на старонцы 24.

Зьніжэньне тэмпаў росту

А.Лукашэнка папярэдзіў, што з павышэньнем цэнаў на энэргарэсурсы замарудзіцца рост гаспадаркі («9% складана штогод прырастаць, хай гэта будзе 5-6%»), і загаварыў пра патрэбу балючай мадэрнізацыі: «Мы ўжо выціснулі ўсё практычна з таго, што нам дасталося ад савецкіх часоў... Вось гэтыя валаўтваральныя, як мы іх называем, яны працуюць на мяжы

сваіх магчымасьцяў». Далейшы разьвіцьцё ён звязвае з новымі тэхналямі, інавацыйнай палітыкай, навукай.

Ніякіх зьменаў у культурнай палітыцы

Тварэньне нацыянальнай культуры, маральная рэвалюцыя, разьнявольнае грамадзянскае супольнасьці не ўваходзяць у пералік прыярытэтаў. Пра такія патрэбы дня А.Лукашэнка зусім маўчаў.

Ранейшая нецярпімасць

Па-ранейшаму А.Лукашэнка ставіцца да апазыцыі і палітычнага плюралізму. Як звычайна, ён выказваецца пра палітычных канкурэнтаў без аніякага палітэсу, імкнецца маргіналізаваць іх, нагадвае апарату, што яны ні ў якім разе ня могуць быць дапушчаныя ў легальную палітычную прастору.

«Любы рух цела ў накірунку дэстабілізацыі нашага становішча — зьвернем галаву тым, хто гэта будзе рабіць і хто будзе заахвочваць і фінансаваць. І гэта мусяць ведаць пасольствы пэўных краінаў, што мы знаём, чым яны займаюцца. Вылецяць адсюль у адны суткі, і ніхто не забавіцца»... «Амэрыканцы плююцца ад нашай апазыцыі...» — А.Лукашэнка навязваў стэрэатып, што апазыцыя самастойная, ня раз згадаўшы яе ў адным кантэксьце з замежнымі пасольствамі. Такая, значыцца, палітэхналягічная ўстаноўка на гэтыя выбары. Думаецца, што А.Лукашэнка якраз палюхае зацятая самастойнасьць і некіраванасьць беларускай дэмакратычнай апазыцыі — у параўнаньні, напрыклад, з тым, што ён назірае ў Расеі, дзе апазыцыя даўно пагадзілася на «кіраваную дэмакратыю».

«Некаторыя дзяржавы, вы іх добра ведаеце, якія сёньня гатовыя лізаць гаспадару задняе месца ... у тым ліку

і ў дачыненьні да Беларусі», — грымеў ён. Трэба адзначыць, што гэтка мова робіць кіраўніка краіны чужым у сьвеце міжнароднай палітыкі.

Праўда, у гэты раз А.Лукашэнка не называў імянаў і краінаў — тым лясчэй калісьці будзе зрабіць выгляд, што ён меў на ўвазе зусім іншае.

Ня склалася ўражаньня, што А.Лукашэнка цалкам выключае прыход да ўлады сваіх палітычных апанэнтаў.

Упершыню пра ўступленьне ў ЭЗ

Яўна не выпадкова кіраўніку СТБ было даручана задаць А.Лукашэнку пытаньне пра пэрспектывы ўступленьня краіны ў Эўразьвяз. Красамоўна, што, даручыўшы задаць такое пытаньне, А.Лукашэнка ня даў адкрытага адказу. Замест гэтага ён працягла тлумачыў амэрыканцам, як функцыянуе іхная дзяржаўная машына, а эўрапейцам — прычыны іхнай палітычнай самастойнасьці. Скончыў гэты пасаж ён туманнымі абяцаньнямі «ўсё нармалізаваць», прычым як толькі, дык адразу: «Выбудуем мы свае нармальныя адносіны і з амэрыканцамі, і з эўрапейцамі. ... Як толькі скончацца палітычныя нашы падзеі, прэзыдэнцкія выбары, я думаю, мы ўсё арганізуем». Неўтаямнічаны не зразумее, а ўтаямнічаныя ці ёсьць.

Праз мадэрнізацыю — да дэмакратыі?

Праграма А.Лукашэнка акрэсьленая. У сваёй палітычнай частцы яна нязьменная. А вось у эканамічнай А.Лукашэнка абяцае паварот на мадэрнізацыю — курс, які прывёў многія краіны сьвету ад аўтарытарызму да дэмакратыі.

Барыс Тумар

Два хлопцы — з выгляду гадоў па васемнаццаць — у амаль аднолькавых спартовых куртках, азірнуўшыся, сінхронна наляпілі нейкія паперкі на вадасьцёкавыя трубы. Пасьля абодва імгненна зьніклі далоў з вачэй. Каб разгледзець налёпкі, давялося падысьці зусім блізка, амаль ушчыльную да трубы. Надрукаваныя на таннай шэрай паперы чорна-белыя выявы тэлеэкранаў са знаёмымі тварамі вядоўцаў, перакрэсленыя надпісам па-расейску: «Нам лгут!»

Гэтая карцінка, якую давялося бачыць усяго ў некалькіх мэтрах ад вядомага кожнаму менчуку будынку з калёнамі, дзе месціцца цяпер СТВ, навяла на сумныя паралелі. Самі сабой напрошваюцца думкі аб несуммернасьці маштабаў дзяржаўнай прапаганды, што запаланіла нацыянальны этэр, і «контрапрапаганды» ў выглядзе улётка, якія трэба разглядаць пад мікраскопам.

Што, аднак, нясе сёньняшні дзяржаўны этэр у Беларусі, акрамя заўсёднай дэзынфармацыі й звычайнай мань? Ці можна ўбачыць у цяперашнім стане тэлежурналістыкі нешта адметнае, характэрнае менавіта для сёньняшняга часу?

Хімэра сумленьня

Тое, што Беларусь вярнулася ў таталітарную эпоху, амаль ні ў кога, здаецца, больш не выклікае сумневаў. Спрэчка вядзецца хіба пра дэталі — ці трэба гаварыць аб гэтым эзопавай мовай, ці адкрыта? Але ж вызначэньне «таталітарызм» выглядае занадта агульным. Пра які таталітарызм вядзецца гаворка? Спыхалі савецкі таталітарызм у прэдадзень распаду савецкай імперыі? А можа, позьні сталінізм сярэдзіны мінулага стагодзьдзя? Ці, да прыкладу, нямецкі нацыянал-

Голас!!!

Што, аднак, нясе сёньняшні дзяржаўны этэр у Беларусі, акрамя заўсёднай дэзынфармацыі й звычайнай мань? Піша Віталь Тарас.

сацыялізм адразу пасьля прыходу Гітлера да ўлады?

Гэтыя пытаньні, на жаль, маюць не абстрактнае, але цалкам канкрэтнае значэньне для жыхароў сучаснай Беларусі.

У прынцыпе, вызначэньняў таталітарызму можа быць даволі шмат. Адно з найлепшых было пададзенае на апошняй старонцы 4-га нумару «Нашай Нівы» за гэты год. Таталітарызм — гэта калі па тэлевізары тры дні запар паказваюць пажар у Бразыліі. Тут важна ня тое, што — у Бразыліі (гэта можа быць і трагедыя ў польскіх Катавіцах, дзе людзі загінулі пад парэшткамі павільёну, які абрынуўся пад цяжарам сьнегу). Важна, што тры альбо больш дзён запар тэлевізія паказвае адное і тое ж. Бо інфармацыя сама па сабе, яе актуальнасьць і апэратыўнасьць ня маюць каштоўнасьці ў таталітарным грамадстве. І нават прапаганда сама па сабе, словы дыктара ня маюць абсалютнай каштоўнасьці. Абсалютную каштоўнасьць мае звычайка. «Вінтоўка нараджае ўладу», — казалі мааісты. «Звычайка нараджае пакарлівасьць», — маглі б сказаць сучасныя адэпты таталітарнай улады.

Устаў, зрабіў зарадку, выпіў кавы, пабег на працу, прыйшоў з працы, павячэраў, паглядзеў хакей па тэлевізары за пляшкай піва, лёг спаць. Акцыбронак — піянер —

камсамалец — член КПСС.

Гадзіннік, радыёпрымач, тэлевізар, аўтамабіль «Жыгулі», каапэратыўная кватэра, дача (шэсьць сотак). Усе тры сэнсавыя шэрагі стэрэатыпаў паводзінаў альбо пастаноўкі мэтаў былі характэрныя для савецкага таталітарызму і існаваньня ўнутры сыстэмы. У прынцыпе, рытуал паслухмянасьці адыгрывае немалую ролю і ў наш час. Але мы забываемся на тое, што таталітарызм, як і кожнае зьлачыства, меў свой пачатак. Зь цягам часу ён дранцьвее, пакрываецца пылам і цывільлю, ад яго павявае сумам і паныласьцю.

Але зло не заўсёды бывае сумным. Наадварот, для таго, каб заваяваць як мага больш прыхільнікаў, яно павінна быць прывабным, яскравым, нават шалёным.

Чаму судзьдзі ў Нюрнбэргу ня верылі злачынцам, калі тыя ў апраўданьне казалі, што яны ўсяго толькі выконвалі загады фюрэра. Таму што выконваць загады сумна. Між тым, захаваліся кілямэтры кінахронікі й тысячы фатаграфіяў, на якіх нацысты радысна ўсьміхаюцца, падпальваючы дамы з жывымі людзьмі. Яны выконвалі загады — так, безумоўна. Але яны слухаліся таксама свайго сэрца, вызваленага ад «хімэры сумленьня».

Гоман і ятра

Кажуць, што фашызм у Італіі быў значна гуманейшы, чымся ў Нямецчыне. Магчыма, нацыянальны мэнталітэт меў нейкае значэньне. Але перавага фашызму ў Італіі была, найперш, у тым, што ён быў новай зьявай. Таксама, дарэчы, як і камунізм у Расеі ў 1920-я гады, а потым у

Прыслухайцеся да ўзбуджаных інтанацыяў дзяўчыны, якая даводзіць з тэлеэкрану, што ўсе, хто супраць прэзыдэнта, — здраднікі ды ашуканцы, і вы зразумеете, што такое сапраўдны экстаз.

Большую частку сюжэту пра Кангрэс дэмакратычных сілаў здымачная група БТ прысьвяціла зьяўленьню там «прадстаўнікоў сэксменшасьцяў». Паводле сьведкаў, пасьля тэлевізійшчыкі й «меншасьці» зьехалі на адным аўтобусе.

Гішпаніі ў 1930-я. Дарэчы, калі адкінуць пэўныя ідэалігічныя нюансы, эстэтычная прывабнасьць камуністычнай рэвалюцыі цалкам супадае з прывабнасьцю рэвалюцыі фашыстоўскай. Так, у сваім родзе геніяльны Сальвадор Далі з захапленьнем усхваляў быў лэнінскую рэвалюцыю, а потым зь ня меншым імпэтам вітаў франкізм.

Ап'яньне магчымасьцю разбураць і нішчыць. Той, хто ніколі яго не адчуваў, ніколі ня быў маладым. Ці ніколі не гуляўся ў «Дум». Імкненьне перайначыць сьвет у адпаведнасьці з сваімі патрэбамі ды інстынктамі, у першую чаргу палавымі, заўсёды было рухальнай сілай усіх рэвалюцыяў і контррэвалюцыяў. Гэта сёньня, калі мы бачым на лаве падсудных якога-небудзь састарэлага нацыстоўскага злачынцу, нам хочацца пашкадаваць ягоны ўзрост і выпусьціць небарак на волю дажываць свой век. Але ж некалі гэта быў малады здаровы чалавек, які насычаў сваю прагу крыві за кошт перавагі над слабымі. Абавязкова слабымі! На гэтым палягае асаблівы кайф і нават сэнс! Глуміцца над слабым — родавая

рыса паслугачоў таталітарнай улады. І чым слабейшы будзе супраціў, тым большай будзе радасьць рэжыму, тым больш дзяржаўныя журналісты будуць наталяцца магчымасьцю пазьдзекавацца з апазыцыі і апазыцыянэраў.

Юны нацыст з задавальненьнем красаваўся перад фотаапаратам, закасаўшы рукавы гімнасьцёркі, каб было відаць ягоныя маладыя біцэпсы, на тле газавых камэраў альбо гораў забітых ім вязьняў. Цяперашні «чэсны журналіст» ужо не хаваецца ад сваіх нячэсных калегаў. Ён з задавальненьнем зьяўляецца ў кадры, адчуваючы сябе зоркай.

Беларуская дзяржава яшчэ зусім маладая. Гэта абсалютная праўда. Цяперашняя ўлада яшчэ не насыціла свой інстынкт зьніштажэньня. Ёй і тым, хто ёй служыць, мабыць, вельмі хацелася б вынішчаць усіх іншадумцаў, усіх непакорлівых. Але ж нельга. ААН не дазваляе. Сучасная Эўропа не зразумее. Хоць ад моманту галакосту мінула ўсяго паўвеку, а парэшткі ГУЛАГУ ўсё яшчэ існуюць, сьвет пасьпеў змяніцца. Нават зьдзекі з зэкаў — хто б мог

падумаць! — выклікаюць пратэсты й абурэньне грамадзкасьці. Нават калі спэцслужбы катуюць яўнага тэрарыста, знаходзіцца які-небудзь эўрадэпутат, які ўзьнімае гвалт: а як жа правы чалавека, ці можна прыносіць эўрапейскія прынцыпы ў ахвяру барацьбе з тэрарызмам?! Нават зьнікненьне некалькіх вядомых людзей у Беларусі выклікае незразумелае абурэньне ў эўрапейцаў, якім не павінна быць справы да краіны, дзе пануюць свае, адрозныя ад эўрапейскіх, норавы й парадкі. У Кітаі ці ў Іране — прынамсі, яшчэ зусім нядаўна — можна было б расстраляць ворагаў рэжыму на вачах у мільёнаў, не баючыся міжнароднай рэакцыі. А тут даводзіцца лічыцца з рознымі эўракамісіямі: а раптам пазбавяць апошніх прэфэрэнцыяў ці сапраўды заблякуюць рахункі ў замежных банках? Таму на ўсялякі выпадак пра лёс зьніклых лепей прамаўчаць. Хоць так хочацца іншым разам крыкнуць на ўвесь сьвет: «Так, мы не такія, як вы! Мы іншай крыві! Але мы вас не баімося! Мы вышэй усялякай маралі!»

Мова Жырыноўскага

РУСЛАН РАВЯКА

Воклічы Жырыноўскага ў бок Мілінкевіча ў Страсбуры яшчэ раз падцьвердзілі расейскае стаўленьне да ўсіх народаў былога Саюзу.

«Разговарывай по-русски!» — равеў, як п'яны сярмяжнік, лідэр «лібэрал-дэмакратаў» у залі Рады Эўропы, калі адзіны кандыдат пачаў выступ па-француску. «Почему он не выступал на родном языке?» — абураўся Вольфавіч у кулоарах. Маўляў, глядзіце, як прыніжаецца і займаецца нізкапаклонствам беларускі апазыцыянэр. Нават на французскай загаварыў, каб падтрымалі. Але калі б нават Жырыноўскі меў на

ўвазе беларускую мову, для большасці беларусаў гэта было б непрымальна з культурнага гледзішча... Культурныя адметнасці дасюль падзяляюць народы і ёсць пацьвярджэньнем іх самабытнасці, доказам якой ёсць мова.

Таму для расейцаў галоўным чыньнікам ёсць нават не сама прысутнасць (войска, грошай), як уштыў культуры. Бо расейская культура цягне за сабою мову, думкі, учынкi

— і аб'яднаньне.

Па расейскім тэлебачаньні круцяць рэпартажы пра прыцясьненні расейскамоўных у постсавецкіх краінах. Дзіўна, што дасюль не чуваць ні слова нараканьня на наша заканадаўства аб 75% беларускай музыкі ў FM-дыяпазоне. Які б вэрхал узьняўся б на расейскіх каналах, калі б латышы ці ўкраінцы прынялі б такі самы закон. Бо ўкраінская, літоўская ці грузінская музыка — зусім іншая культура, што трымаецца свайёй мовы.

Быццам бы адпускае старэйшы брат нас ад сваіх надакучлівых папсовых песень і кліпаў. Бо ня гэтулькі палохае

выцясьненне расейскай эстрады, як мова выкананьня. Але гэтае адпусканьне нічога ня вартае — «срэбраныя грамафоны» складаюцца на 95% з малпаваньня расейскай эстрады. Гэныя тутэйшыя выканаўцы ніколі не дасягнуць узроўню «Сяброў», чыю зорку на днях уляпілі ў маскоўскую «алею зорак».

Калькаваньне, асабліва чужой культуры, ніколі не прыносіла посьпеху. Такіх выканаўцаў па Расеі сотні ў кожнай губэрні, і далей раённых цэнтраў яны нікому не вядомыя.

Стацца знакамітымі па-за межамі здольныя толькі таленавітыя і адметныя. Найвыразнейшай адметнасцю ёсць мова. Не раве ж той самы Жырыноўскі на канцэрце «Сяброў»: «Почему не по-нашему, не по-русски?»

Баранавічы

Голас!!!

Працяг са старонкі 29.

Піп-шоў ад усяго сэрца

Гэты крык — калі прыслухацца да агульнай інтанацыі — стаіць сёньня ў этэры ад ранку да вечара. Апазыцыя спрабуе лавіць журналістаў БТ на падтасоўцы фактаў, на падмане ды інсынуацыях. Дарэмная справа. Размова больш не вядзецца пра журналістыку. Прынамсі, дзяржаўныя журналісты спавядаюць зусім іншыя жанры — не інтэрвію, рэпартаж ці нарыс, а данос, прысуд, катаваньне. Зразумела, пакуль усяго толькі ў маральным альбо палітычным сэнсе. У жывым этэры апазыцыянераў пакуль яшчэ не расстрэльваюць. Хоць дыстанцыя паміж паклёпам, абвінавачаньнямі з тэлеэкрану і арыштамі, судом, канфіскацыяй маёмасці ды высылкай становіцца

ўсё меншая у часе.

І хто, пачуўшы гэта гістэрычнае, амаль зьвярынае скавытаньне, скажа, што тэлежурналісты ўсяго толькі выконваюць загад начальства? Яны робяць гэта шчыра, ад усяго сэрца.

Прыслухайцеся да ўзбуджаных інтанацыяў маладой дзяўчыны, якая пераканана даводзіць з тэлеэкрану, што ўсе, хто пасьмеў зьбіраць падчас выбарчай кампаніі подпісы не за дзейснага прэзыдэнта, а за некага іншага, ёсць здраднікамі ды ашуканцамі, і вы зразумеете, што такое сапраўдны экстаз. Гэта як магчымасьць паліць і пісаць непрыстойныя словы на сьценах ня ў школьнай прыбіральні, а публічна. Між іншым, у гэтым параўнаньні няма перабольшваньня. У адным зь сюжэтаў, паказаных, дарэчы, у «дзіцячы час», гледачу навязьліва паказвалі надпіс з трох літараў на майках нейкіх маладых актывістаў...

Дарослыя дзядзькі за гэтыя паводзіны сёньня ня толькі не караюць, але наадварот — гладзяць па галоўцы ды яшчэ даюць цукеркі ў

выглядзе прызу.

Так званы дзяржаўны рэгістар быў закліканы змагацца з парнаграфіяй і прапагандай гвалту ў СМІ. Але шукалі іх ня там, дзе трэба. Інфармацыйныя праграмы даўно ператварыліся ў свайго роду піп-шоў, дзе салісты саборнічаюць у тым, хто больш непрыстойна, разьвязна й цынічна абмажа брудам апазыцыю ці хто больш бессаромна прызнаецца ў любові да ўлады.

Падчас дыктатуры Мусаліні ў Італіі адхілілі ад этэру аднаго з папулярных тагачасных дыктараў дзяржаўнага радыё — з фармулёўкай «за недахоп аптымізму» ў голасе. У Беларусі пакуль не знайшлося такога дыктара або вядоўцы. І мабыць, ня хутка знойдзецца. Пакуль радасных інтанацыяў у галасах запісных аптымістаў паменее, павінна адбыцца, напэўна, шмат нядобрых ці нават трагічных падзеяў. Голас жа ўлады пакуль яшчэ толькі сталее ды набірае моцы...

Якое шчасьце, што яна так і не навучылася гаварыць па-беларуску.

У сераду ў менскай кавярні «Мока-лока» адбыўся чэмпіянат «барыста» (бармэнаў — варыльшчыкаў кавы). Другі год запар перамог Валяцін Благадаў, працаўнік бару «Лёндан» (на здымку зьлева). 2-е месца ў Зьмітра Дзідзюлі (справа) з кавярні «Стары Менск». Адзіная дзяўчына-ўдзельніца, гамяльчанка Вольга Астрэйка, была ўганараваная як «адзіная і непаўторная». Кожны зь дзесяці ўдзельнікаў конкурсу адкаваў на пытаньні па тэорыі, варыў для журы эспрэса й капучына. Заклучны тур конкурсу — прыгатаваньне аўтарскіх кактэйляў на аснове эспрэса і для вачэй. Валяцін зачараваў журы кактэйлем «Вішнёвы фрэпэ», для якога ён падбіраў нават музыку.

Беларускамоўныя садкі ў Менску

Альгарытм для тых, хто сасьпеў, каб пайсьці налета ў садок або ясьлі. Піша Крысьціна Вітушка.

Дзіця ў першыя тры гады жыцьця ня толькі пераймае фанэтыку, граматыку ды іншыя фактары правільнага маўленьня, але й вучыцца лёгіцы, закладае падмурак для будучых посьпехаў у розных відах дзейнасьці.

Хай спраўдзяцца спадзевы тых, хто лічыць, што беларускамоўнасьць дастаткова падтрымліваць пры міжасабовых зносінах у хаце. Але, верагоднасьць таго, што дзіце ня будзе адчуваць сябе іншаземцам, калі беларускамоўнасьць працягнецца па-за домам і пашырыцца на такія сфэры жыцьця, як музыка, спорт, гульні й першыя пацалункі, нашмат большая.

З чаго пачаць

Каб дзеці ня думалі, што акрамя бацькоў гэтакі спосаб камунікаваць ніхто не выкарыстоўвае, трэба свочасова паклапаціцца пра беларускі садок. Тут вашае дзіце знойдзе сяброў, у яго зьявіцца асабістае жыццё і новыя ўражаньні. Але каб з вашым меркаваньнем ахвотна лічыліся і выхавачэлі, і адміністрацыя, вас *павінна быць шмат*, і статус Ваш у садку павінен быць афіцыйна замацаваны. Спадзявацца на адну нянечку, якая абяцала з вашым малым збольшага гаварыць па-наску, беспэрспэктывна.

Неабходна гуртавацца вакол *цалкам* беларускіх садкоў з зацьверджаным статусам. Майце на ўвазе: практычна ва ўсіх існых у Менску на паперы беларускамоўных групах гавораць па-расейску і толькі раз на тыдзень праводзяць заняткі па-беларуску, мову вывучаюць пры дапамозе гульні «Перакладчык».

Цяжка спадзявацца, што ўсе беларускамоўныя аднагодкі вашага дзіцяці пры дапамозе нейкай чароўнай сілы самаадвольна скіруюцца ў абраны вамі садок. Клапаціцца пра напаўняльнасьць будучай групы трэба з першых дзён цяжарнасьці: размаўляйце з будучымі мамамі, матывуйце, пераконвайце. Апытайце знаёмых, хто ведае аналягічныя сем'і. Штогод толькі ў менскім ЗБСе ствараюцца каля дзесьці сем'яў, а ёсьць яшчэ каталіцкія асяродкі, пісьменьнікі, культурнікі, настаўнікі, палітыкі — да зьяўленьня дзіцяці міжсобку яны беларускамоўныя. А потым пераход на расейшчыну робіцца спосабам спрашчэньня жыцьця.

Пачынаць як мага раней

Сьвяткаваньне першага дня народзінаў малага — нагода сустрэцца і паразмаўляць пра пляны: у якім узросьце хто зьбіраецца ў садок, на якую ўстанову арыентуецца большасьць, колькі чалавек трэба знайсці. Пытаньні нельга адкладаць. Нараджальнасьць у Менску больш не зьніжаецца, а вось зачыненыя на капрамонт і перапрафіляваныя садкі адкрываць не зьбіраюцца. Чэргі і перапоўненыя групы — сталічная рэальнасьць. Таму, калі вы прыйдзеце ў траўні з жаданьнем запісацца ў беларускую групу канкрэтнага садка, можа высветліцца, што група ўжо ўкамплектаваная, і большасьць бацькоў дамагліся ейнай расейскамоўнасьці. Цягнік сышоў.

Таму як толькі споўніцца годзік вашаму дзіцяці, наведайце аддзел адукацыі па месцы прапіскі і па месцы жыхарства (і там, і там вас абавязаны абслугоўваць), захапіўшы з сабой пашпарт і пасьведчаньне аб нараджэньні дзіцяці. Зайдзіце ў кабінэт загадчыка аддзелу дашкольнага выхаваньня ды папрасіце, каб у адмысловым журнале адзначылі, зь якога часу

вы маеце патрэбу ў садку (ясьлях). Звычайна такая заяўка адразу робіцца на канкрэтны садок. Аднак у вашым раёне беларускамоўных груп і садкоў можа ня быць (беларускія ясьлі наагул адны ў Менску). Тады трэба напісаць заяву на імя начальніка аддзелу адукацыі з просьбай забясьпечыць вашаму дзіцяці магчымасьць атрымання адукацыі й выхаваньня на беларускай мове. Зарэгіструйце заяву ў сакратара, запішыце сабе ўваходны нумар, зрабіце копію, і толькі пасля гэтага аддавайце адрасату.

Усе вышэйпералічаныя крокі надзвычай важныя, рэкамэндую не абмінаць іх. Падкрэсьлівайце, што попыт на беларускія садкі ёсьць. Наяўнасьць такіх зваротаў, як мінімум, стане фармальнай перашкодай для зьмяншэньня колькасьці існых беларускіх груп.

Прыклад на Кахоўскай

Калі вы здолееце назьбіраць групу аднадумцаў у сваім раёне — прымайце віншаваньні. Але маладыя сем'і жывуць у розных кутках гораду. Таму пакуль кампраміснае месца сустрэчы — цэнтар. Вось тут і высвятляецца, чаго каштуюць заявы пра адданасьць Бацькаўшчыне... Няўцямныя спробы апраўдацца выходзяць у тых, хто нават у сваёй сям'і лузэр і сарамліва хвае сваіх падрослых маскалікаў за фразамі: «жонка вырашыла», «мама руская», «дзед татарын», «цяжка вазіць», «баімся саплеі»...

Што да ўласнага досьведу, то мы аддалі свайго сына ў ясьлі ў паўтара году. Выбралі садок №187, што на Кахоўскай, 64-а (ля кінатэатру «Кіеў»). У садку — шэсьць груп, усе беларускія, наша — асабліва. Мы самі кантралюем і сьпевы, і фізкультуру, і сцэнары сьвятаў, і працу псыхоляга. У групе 15 дзетак, палова — зь беларускамоўных сем'яў. Бацькі астатніх з ахвотай падтрымліваюць ініцыятывы зладзіць беларускія Калядкі ці

КРЫСЦІНА ВІТШКА

Бацькі, якія ў перспэктыве жадаюць аддаць дзіця ў беларускі садок, час дзейнічаць!
Кантакты: т. 632-27-43 (Крысціна),
 e-mail: kryscina@tut.by;
 8-029-403-15-35 (Наталя).

Мірон, выхаванец беларускага садка №187.

КРЫСЦІНА ВІТШКА

Спадарыня Юлія, маці дваіх дзяцей, аўтарка дыплёму аб выхаванні дашкольнікаў ва ўмовах білінгвізму, часта бавіць час у садку з дачушкай.

набыць новыя кніжкі. Людзі возяць дзяцей і з Малінаўкі, і з Краснага Бору. Ня ўсе маюць машыны, але хутка мы прыстасаваліся падвозіць адзін аднога.

Ад А да Я

1. Пад'ехаць у абраную дзіцячую дашкольную ўстанову (далей — ДДУ). Можасць зайсьці зь дзіцём да загадчыцы і пазнаёміцца, паведаміць пра свой намер стаць наведвальнікам і яе ўстановы. Таксама варта паглядзець групу, перамоўіць з будучымі выхавацелямі і высветліць, якія рэчы спатрэбіцца набыць, да якога рэжыму дня і харчавання пераходзіць, каб пачаць адаптацыю. Не зашкодзіць загадзя разьведаць аптимальныя шляхі даезду і ўсе магчымыя варыянты перасоўвання на грамадзкім транспарце.

2. З пашпартам аднаго з бацькоў і пасведчаннем аб нараджэнні дзі-

цяці наведваць спецыяліста па дашкольным выхаванні ва Ўпраўленні адукацыі таго раёну, дзе месціцца садок. Калі вы прапісаныя ў іншым месцы, то вам паспрабуюць адмовіць. Правіце настойлівасьць, і вас запішуць ў журнал уліку тых, хто мае патрэбу ў паслугах садочку.

3. У траўні Вам неабходна будзе пад'ехаць ва Ўпраўленне адукацыі ізноў, каб узяць накіраваньне.

4. Да пачатку жніўня накіраваньне неабходна аднесці ў садок і аддаць загадчыцы. Яна вам прапануе падпісаць дамову з садком. Настойліва рэкамэндую пры гэтым папрасіць для азнаямлення Статут ДДУ. Там вы знойдзеце адказы на масу пытанняў, якія патэнцыйна могуць узнікнуць.

5. Перш чым пачаць наведваць садок, трэба прайсці мэдагляд. Накіраваньне на яго можна ўзяць ва ўчастковага пэдыятра яшчэ ў пачатку лета,

Дзіцячыя дашкольныя ўстановы (ДДУ) Менску, дзе ёсць беларускамоўныя групы:

Заводзкі р-н:

ДДУ №202 (Партызанскі пр., 85а. Т.: 245-12-92).

Кастрычніцкі р-н:

ДДУ №97 (вул. Ландэра, 18. Т.: 277-89-11, 277-49-20, e-mail: ddu97@minsk.edu.by).

Ленінскі р-н:

ДДУ №101 (вул. Якубава, 60. Т.: 238-88-61).

Маскоўскі р-н:

ДДУ №412 (пр. Газэты Праўда, 64а. Т.: 271-68-47).

ДДУ №473 (вул. Ясеніна, 6/4. Т.: 271-94-06).

ДДУ №541 (вул. Ясеніна, 137. Т.: 205-37-24).

Партызанскі р-н:

ДДУ №543 (вул. Бумажкова, 39. Т.: 235-36-02).

Першамайскі р-н:

ДДУ №220 (вул. Каліноўскага, 11а. Т.: 265-23-02).

ДДУ №273 (вул. Каліноўскага, 89. Т.: 263-06-84).

ДДУ №522 (вул. Русіянава, 23. Т.: 260-65-01).

ДДУ №66 (былы пр-т Скарыны, 102а. Т.: 264-60-52).

ДДУ №361 (вул. Цікоцкага, 44. Т.: 263-38-28).

Савецкі р-н:

ДДУ №314 (вул. Багдановіча, 68а. Т.: 234-25-61).

Фрунзэнскі р-н:

ДДУ №534 (вул. Матусевіча, 59. Т.: 257-76-91).

Цэнтральны р-н:

ДДУ №187 (вул. Кахоўская, 64а. Т.: 213-06-71).

ДДУ №218 (б-р Шаўчэнкі, 13. Т.: 288-09-33).

ДДУ №234 (вул. Карастаянавай, 19. Т.: 288-50-75).

ДДУ №503 (вул. Радужная, 4, корп.2. Т.: 234-36-05).

каб пазьбегнуць чэргаў у жніўні. Давядзецца завітаць да такіх спецыялістаў, як хірург, нэўрапатоляг, акуліст, лёр, лягапэд і інш., а таксама здаць аналізы. Але варта памятаць, што дзень, калі мэдкарта дзіцяці будзе цалкам аформлена, зьяўляецца днём, зь якога дапамога па даглядзе скарачаецца на 50%. Акрамя мэдкаарты выдаецца даведка, якая мае сілу толькі тры дні.

6. Першы час можаць прыходзіць у садок усёй сям'ёй і гуляць зь іншымі дзеткамі на пляцоўцы, потым пачнецца заставацца на гадзінку-дзве, паступова ў вас вызваліцца дзень ад восьмай да пятай (а то й да сёмай) гадзіны. У многіх мам ад такой раптоўнай і доўгачаканай свабоды дах едзе, але празь які месяц-два зьявіцца новыя клопаты, а неўзабаве — і новыя дзеці. І вы са здзіўленьнем будзеце думаць: «Як жа мы раней абыходзіліся без садочку?»

Маленькая містыфікацыя

Бывае гэтак: нехта — з добрымі ці кепскімі намерамі — запускае дэзынфармацыю, нехта другі — наўмысна ці з даверлівасці — яе паўтарае, нехта трэці, не правёўшы верыфікацыю, паўтарае зноў — і «дэза» становіцца «навуковым фактам», вандруе з выданьня ў выданьне. Адною такой «дэзе» і прысьвечаны нарыс **Анатоля Сідарэвіча**.

Кепскія весткі з Латвіі

На пачатку 1932 г. з Латвіі прыйшлі трывожныя весткі. Як інфармавалі польскія газеты, тамтэйшы нацыяналістычны ўрад «узяўся» за нацыянальныя меншасці. У прыватнасці, паведамлялі, што з 1 студзеня ліквідаваны ўсе школьныя інспектараты меншасцяў, з 1 красавіка будуць спынены дапамогі ўсім меншасцевым тэатрам, з 1 жніўня ліквідуюцца беларускія настаўніцкія курсы, амаль у два разы павышаецца плата за вучобу ў Дзвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі, а прыватнай беларускай гімназіі ў Рызе мае быць зьменшана дапамога. Адначасова рабіўся ціск на настаўнікаў дзяржаўных беларускіх школ, «каб злучаць апошнія з латыскімі ў так званыя «мяшаныя», у якіх навука ідзе па-латыску і па-расейску».

Чулы да ўсіх праяў нацыянальнага ўціску, Антон Луцкевіч 29 студзеня 1932 г. надрукаваў у газэце «Беларускі зван» перадавы артыкул «Пратэстум!».

Гэта быў ня першы выступ Луцкевіча супроць уціску і перасьледу беларусаў у Латвіі. У 1924—1925 г. латвійская ўлада распачала крымінальную справу супроць Канстанціна Езавітава, Івана Краскоўскага, Паўліны Мядзёлкі, Уладзімера Пігулёўскага і Андрэя Якубецкага паводле абвінавачаньня іх у змове з мэтай далучыць Латгалію да БССР. Луцкевіч калі ня

ведаў, дык здагадваўся аб прасавецкіх настроях гэтых дзеячаў, падманутых палітыкаю «беларусізацыі» і «ўзбуйненьня» БССР. Пра тое сведчыць хоць бы напісаны пазней — пасля справы «Саюзу вызваленьня Беларусі» — ліст Луцкевіча да дачкі І.Краскоўскага, у якім мы сустракаем словы пра «камунізуючага Езавітава», жанатага з «партыйнай камуністкай». І хоць Луцкевіч здагадваўся аб гэтых настроях, пачуцьцё нацыянальнай салідарнасьці ўзяло ў ім верх, і ён выступіў у газэце «Беларуская доля» з артыкуламі «Перад дзвінскім працэсам» (16 студзеня 1925 г.) і «Латвійская «юстыцыя» (13 сакавіка). (Дарэчы сказаць, латвійская юстыцыя аказалася даволі зўрапейскаю: суд, не знайшоўшы прамых доказаў віны абвінавачваных, апраўдаў іх.)

Хоць артыкул «Пратэстум!» ня быў падпісаны, аўтара няцяжка было «вылічыць». Трэба думаць, што адным з наступстваў гэтага артыкулу было запрашэньне Луцкевічу наведаць Латвію. Фармальна Луцкевіча запрасілі латвійскія беларусы, але візы выдала дзяржаўная ўлада. Значыць, яе згода мелася. Бо і тое паказальна, што ў часе побыту ў Латвіі Луцкевіч сустраўся з міністрам асьветы. Пра гэта мы можам прачытаць у ягонаю працы «Беларускія культурныя арганізацыі і установы ў Латвіі (інфармацыі і ўражаньні з падарожы)», надрукаванай у «Беларускім звоне» 13 і 27 траўня ды 4 чэр-

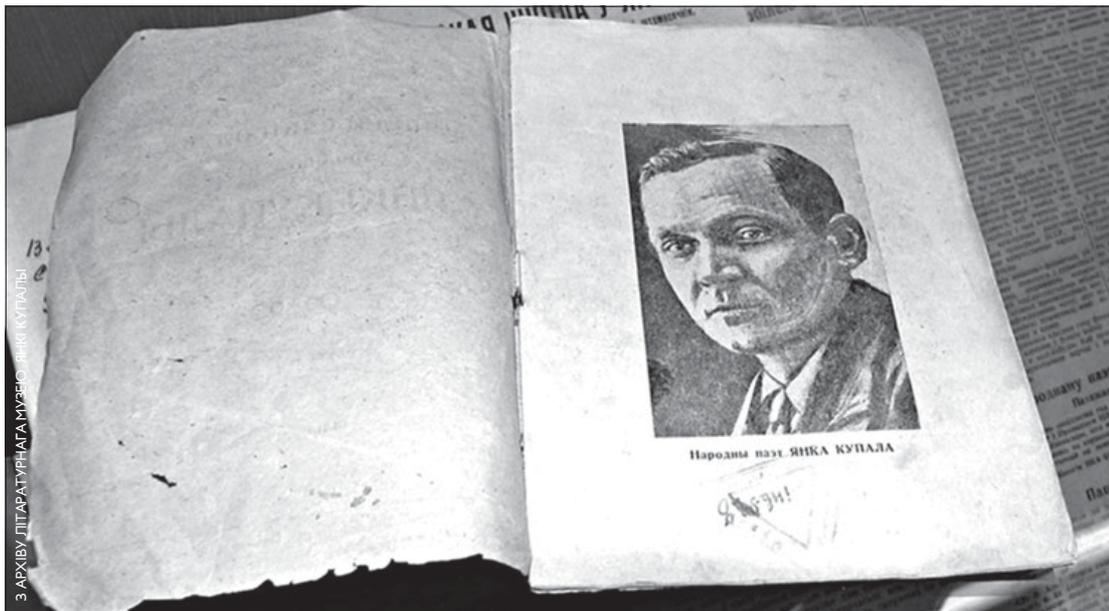
веня 1932 г. Гэтая праца зьяўляецца каштоўным сьведчаньнем для тых, хто вывучае становішча беларусаў у міжваеннай Латвіі.

Пагромшчык Антон Луцкевіч

15 чэрвеня 1932 г. у «Савецкай Беларусі» (у артыкуле заходнебеларускага камуністычнага публіцыста Д.Богена) прайшла такая інфармацыя: «Луцкевіч быў камандзіраваны польскай ахранкай у Латвію, дзе ён прачытаў цэлы рад пагромных антысавецкіх дакладаў».

А вось што мы чытаем у самога Луцкевіча: «У другой палове красавіка беларусы ў Латвіі ладзілі свой «тыдзень культуры». У сувязі з гэтай акцыяй Таварыства беларускіх вучыццельцаў у Латвіі прасіла мяне прыехаць да іх і прачытаць некалькі лекцыяў у Рызе і Дзвінску на літаратурныя тэмы. Ахвотна спаўняючы гэту просьбу, я правёў некалькі дзён сярод нашых латвійскіх землякоў, вельмі сардэчна прыняўшых мяне...»

Мусіць, Луцкевіч меў такую паганую рэпутацыю ў бальшавікоў па абодва бакі кардону, што яны не маглі не чакаць антысавецкіх матываў у кожным яго выступленьні. Насамрэч Луцкевіч ніколі не выступаў супроць савецкай улады — ён выступаў супроць бальшавікоў, якія манапалізавалі гэтую ўладу. Што ж датычыць ягоных «дакладаў» у Латвіі, дык у іх не было палітычных актуалій анігадкі. Дый «даклады», як мы ведаем, былі не дакладамі, а лекцыямі. Зь імі Луцкевіч выступаў і ў Вільні. Скажам, у лютым або ў сакавіку 1932 г. ён чытаў у Беларускай навуковым таварыстве лекцыю пра Цётку (у «Беларускім звоне» за 4 чэрвеня дата не ўдакладнена), а прыехаўшы ў Рыгу, ён 23 красавіка прачы-

Брашурка не заходнебеларуская, бо матэрыялы бээсэсэраўскія. І не падпольная, бо ў ёй маецца партрэт Янкі Купалы. А купляць дарагі і немаленькі электрагравіравальны апарат для падпольнай друкарні было і дорага, і рызыкаўна (і саветы, і палякі прывозілі ЭГА зь Нямецчыны).

таў яе тамтэйшай беларускай калёніі. Назаўтра ж, як паведамляе «Беларускі зvon» у нумары за 13 траўня 1932 г., ён выступіў перад той самай аўдыторыяй зь лекцыяй пра Янку Купалу. Гэты тэкст таксама быў ня новы, бо зь ім Луцкевіч выступаў у зале Віленскае беларускае гімназіі яшчэ 27 верасня 1930 г. (пра гэта мы даведваемся з газэты «Наперад!» за 3 кастрычніка 1930 г.). 26 красавіка 1932 г. Луцкевіч быў у Дзьвінску і там прачытаў лекцыю пра Купалу яшчэ раз.

Тым часам...

Тым часам у БССР чыніліся «дзіўныя дзівы». Я не пра арышты (яны сталіся бытавою зьяваю). Я пра юбілей Янкі Купалы. Набліжаліся, а потым прайшлі 50-я ўгодкі ад дня яго нараджэньня, а ў Савецкай Беларусі пра гэта быў амаль поўны маўчок.

7 ліпеня 1932 г. у газэце «Савецкая Беларусь» можна было прачытаць пра адчынсьне сэсіі ЦВК БССР і інфармацыйнае паведамленьне пра пленум ЦК КП(б)Б, які адбыўся 2—5 ліпеня. З гэтага паведамленьня можна было даведацца, у прыватнасьці, што на месца Г.Матсона, які замяніў быў Рыгора Рапапорта і на якога «Энцыклапэдыя гісторыі Беларусі» пашкадавала асобнага артыкулу, паставілі слаўнага Лёаніда Закоўскага (ён жа Генрых Штубіс, якому партыя і правадыр неўзабаве даручаць новую «справу» — «Беларускага нацыянальнага цэнтру» на чале з Луцкевічам). У тым жа нумары можна ўбачыць здымак з будоўлі Дому ўраду і матэрыялы да 75-годзь-

дзя з дня нараджэньня Кляры Цэткін, але нічога няма да юбілею Купалы.

У «Маладняку» (№4—8) можна прачытаць пра Іларага Барашку, Васіля Кавалю, пра аповесьць «Марсэль» Макара Пасьлядовіча, крытыка-біяграфічны нарыс творчага шляху Паўлюка Труса, даносы на Антона Адамовіча, Юлія Таўбіна, Зьмітрака Астапенку, але нічога — пра Купалу. Як кажуць беларусы, каб хоць адзін сабака брахнуў...

У тым жа годзе да 11 верасня выйшла толькі два нумары «Польмя рэвалюцыі», і ў абодвух галоўны крытык — Алесь Кучар. І зноў — нічога пра Купалу. Спрэчкі вяліся вакол Уладзімера Хадзькі. Ізідор Плашчынскі бараніў яго («Нельга сказаць, што Хадзька да канца астаўся ў палоне нацыянальнай абмежаванасьці»), Алесь Кучар хваліў і нападаў: Хадзька — адзін з самых выдатных прадстаўнікоў беларускае лірычнае паэзіі, але агностык, ідэаліст, якому ўласьцівы нацыяналістычныя элементы. (Адзначым, што Купала, які рэдка выяўляў свае эмоцыі, любіў Хадзьку: «Мой мілы, мой добры Валодзя!» Больш ніхто не ўдасгоіўся такога гонару.)

Адхланьнем для Паэты быў часопіс «Беларусь калгасная», якога Луцкевіч, магчыма, і ня бачыў. Там Паэту друкавалі. Рэдакцыя гэтага часопісу ў №6—7 надрукавала віншаваньне яму. І ў гэтым часопісе быў надрукаваны самы знакаміты артыкул да юбілею Паэты...

Зрэшты, я абяцаў рэдактару Міхасю Скоблу напісаць для «Дзеяслова» грунтоўную працу, датычную юбілеяў

Купалы 1930-га (25-годзьдзе творчай дзейнасьці) і 1932 г. Тут абмяжуюся толькі інфармацыяй: бальшавікі не хацелі, каб сьвяткавалася 50-годзьдзе Паэты.

Слова аб прароку

У Луцкевіча было шмат клопатаў: і Беларускі музэй, і Навуковае таварыства, і выданьне «Беларускага звону», і — не ў апошнюю чаргу — сыны: як яму, удаўцу, накарміць, апрануць, навучыць Юрку і Лявона на мізэрны заробак дырэктара музэю і сьціплыя ганарары? Але яму не магла ня кінуцца ў вочы змова маўчаньня савецкага друку вакол асобы Купалы. І ён пачынае...

Для часопісу «Novaja Varta» ён апрацоўвае тэкст сваёй лекцыі «Крытычныя мамэнты ў жыцьці Купалы і Коласа — паводле іх твораў», чытанай у лютым або сакавіку 1932 г. у БНТ, а 30 ліпеня 1932 г. друкуе на ўсёй першай і частцы другой палос «Беларускага звону» артыкул «Ян Луцэвіч — Янка Купала (1882 — 25.VI.1932)» з партрэта юбіляра.

«Беларускі звон» быў двухтыднёвым выданьнем. Аднак у жніўні 1932 г. ён выходзіў часьцей, і з нумару ў нумар (11, 19 і 27 жніўня, а таксама 13 верасня) у ім друкаваўся тэкст тае лекцыі, што была прачытана ў Вільні, Рызе і Дзьвінску. І меў гэты тэкст знакаміты ды несмяротны заглавак — «Янка Купала як прарок Адражэньня». Не пазьней як 23 верасня 1932 г. тэкст

Маленькая містыфікацыя

Працяг са старонкі 35.

лекцыя за грошы аўтара быў выдадзены асобнаю брашураю, бо абвестка пра яе выхад зьявілася ў «Беларускім звоне» 24 верасня.

Большавікі адступілі і накруцілі

У 8-м томе Поўнага збору твораў Купалы надрукаваны ліст Паэты ў рэдакцыю «Савецкае Беларусі», у якім ён «прагэставаў» «супроць юбілейнага фарсу» ў Заходняй Беларусі і выказаў незадаволенасць матэрыяламі, зьмешчанымі ў «заходнебеларускім фашыстоўскім друку». Камэнтатар гэтага ліста аднёс да такіх матэрыялаў артыкулы кс.Адама Станкевіча 1925 і 1930 г. і не заўважыў артыкулаў ды брашур А.Луцкевіча. А большавікі — заўважылі. Заўважылі яны і тое, пра што «Беларускі звон» паведаміў 30 ліпеня: «...мы не арганізавалі грамадзкага абходу з прычыны таго, што ўлетку зь Вільні ўся школьная моладзь разьехалася, а ўчасьце яе ў такім абходзе асабліва пажадана. Напамінаем, што на восень прыпадае другі такі ж самы юбілей — пяцідзесяцілецце нарадзін Якуба Коласа (22 кастрычніка па старому стылю), і лічым неабходным уладжаньне тады шырокае грамадзкае ўрачыстасці ў чэсьць абодвух карыфэяў беларускае паэзіі».

Узяўшы гэта пад увагу, большавікі адступілі, але запатрабавалі ад юбіляраў, каб яны асудзілі заходнебеларускіх «нацыянал-фашыстаў».

50-я ўгодкі Купалы былі адзначаны 10 верасня. У гэты дзень «Савецкая Беларусь», каб нейкім чынам апраўдаць такое запозьненае сьвяткаваньне, «паправіла» мэтрычныя даныя Песьняра і напісала ў «шапцы»: «Сёньня споўнілася пяцідзесяцігодзьдзе з дня нараджэньня народнага паэта Савецкай Беларусі Янкі Купалы». І дадала: «Слова вялікага мастака будзе і павінна і надалей магутна гучаць на карысьць сацыялістычнага будаўніцтва».

У той жа дзень у Жыдоўскім тэатры адбылася юбілейная вечарына. Даклад, зь якім выступіў А.Кучар, пачынаўся са слоў: «Нацыянал-здраднікі беларускага народу, шавіністыя, у купе

з нацыянал-фашыстамі, Луцкевічы зноў і зноў пачынаюць займацца і ставіць праблемы творчасці Янкі Купалы. (...) Здраднік і прыслужнік польскай дэфэнзвы А.Луцкевіч называе Янку Купалу «прарокам беларускага адраджэньня» («Беларускі звон»), ён імкнецца давесці, што творчасць Янкі Купалы — гэта голас беларускага нацыяналізму».

Працуючы над тэмаю «Луцкевічы і Купала», я звярнуў увагу на інфармацыю ў энцыклапэдычным даведніку «Янка Купала» пра тое, што тады ж — у верасні 1932 г. — «ЦК КПЗБ неле-

Набліжаліся, а потым прайшлі 50-я ўгодкі ад дня нараджэньня Купалы, а ў БССР пра гэта быў амаль поўны маўчок.

гальна выдаў у Вільні зб^{ор}нік» «Пяцідзесяцігодзьдзе народнага паэта Янкі Купалы». Інфармацыя была паўторана ў апошняй кніжцы Поўнага збору твораў Янкі Купалы (с.208).

Ужо нямала ведаючы пра сьвяткаваньне 50-х угодкаў Паэты, я вельмі засумняваўся ў верагоднасьці гэтае інфармацыі, хоць пад ёю і стаяў подпіс Янкі Саламевіча. Я быў упэўнены, што гэта звычайны большавіцкі «адказ Чэмбэрлену», сфабрыкаваны ў Менску, дзе працавала Замежная частка Цэнтральнай рэдакцыі КПЗБ (у будынку насупроць Палацу школьнікаў па вул.Кірава). Але спачатку трэба было ўбачыць той зборнік.

У каталёгу беларускага аддзелу Нацыянальнае бібліятэкі маецца картка на гэтую кніжку, ды вось бяда: няма ні нумару, ні шыфру. Мілья бібліятэкаркі папыталіся, ці зірнуў я на адваротны бок тае карткі. Я зірнуў: ні нумару, ні шыфру. «Значыць, кніжкі ў бібліятэцы няма», — рэзюмавалі бібліятэкаркі. Вось табе і маеш! Мянэ сусешыў Віталі Скалабан: «Схадзі ў купалаўскі музэй».

...З Марыяй Кандратаўнай Чабатарэвіч, захавальніцай фонду Літаратурнага музэю Янкі Купалы, мы ледзь

не на сьвятло разглядалі брашулку і нідзе не знайшлі грыфу ЦК КПЗБ, хоць кніжачка паводле свайго зместу бальшавіцкая. Яна ўтрымлівае ананімную прадмову, у якой аўтар лае «Званы» і «Крыніцы», якія «выкарысталі пяцідзесяцігодзьдзе ад дня нараджэньня Янкі Купалы і ўзьнялі «юбілейнае завываньне». Потым ідзе інфармацыя, у якой чамусьці паведамляецца, што юбілейная вечарына Песьняра адбылася ў тэатры «Культура» (ці быў такі?), за ёй — той самы ліст Паэты з «прагэстам», ягонае прамова на юбілейнай вечарыне, урывак з прамовы на вечарыне віцэ-прэзыдэнта Акадэміі Домбаля, а таксама вершы «А ў Вісьле плаве тапелец...», «Настане такая часіна» і «Сыходзіш, вёска, зь яснай явы...».

Брашулка не заходнебеларуская, бо матэрыялы бээсэсраўскія. І не падпольная, бо ў ёй маецца партрэт Янкі Купалы. А трэба ведаць, што цынкаграфія ў той час мелася ня ў кожнай друкарні. Купляць жа дарагі і маленькі электраграфіравальны апарат для падпольнай друкарні было б і дорага, і рызыкаўна.

Брашура помсьліва-правакацыйная, бо на ёй пазначана: «Вільня, 1932. Друкарня Я.Левіна. Нямецкая вул., 22». А менавіта з гэтай друкарні выходзіў у сьвет «Беларускі звон» з артыкуламі Луцкевіча. Выпусьціць такую брашуру сябар беларускае культуры Левін ня мог, але, калі б польская ўлада паверыла легендзе, друкару і друкарні было б кепска.

...Цяпер, калі мы зь Я.Саламевічам добра пасьмяяліся, калі я ўбачыў той «нелегальны зборнік» на свае вочы і нават сёе-тое зь яго заканспэктаваў, настаў час твая радочкі ў летанісе жыцьця і творчасці Янкі Купалы запісаць гэтак: у адказ на брашуру А.Луцкевіча «Янка Купала як прарок Адраджэньня: Публічная лекцыя, чытаная ў Вільні, Рызе і Дзьвінску» і намер заходнебеларускай грамадзкасьці шырока адзначыць юбілей Песьняра КПЗБ надрукавала ў Менску брашуру «Пяцідзесяцігодзьдзе народнага паэта Янкі Купалы».

Дарэчы, яны — Луцкевічава і бальшавіцкая брашуры — ляжаць у экспазыцыі музэю побач.

Арфэй правінцыі

Голуб з стаі Геніюш — пра Юрку Голуба піша Аляксандар Фядута.

Скобла, як падаецца, знаўца ўсяго пра ўсіх беларускіх паэтаў, як тое і належыць укладальніку анталёгіяў, сказаў мне: «Твой Голуб — аднакашнік Разанава». Голасны выклік «Ня можа быць!» быў задушаны намаганьнем волі, пасля чаго яго замяніла маё — былога гарадзенца — паўпакрыўджанае пытаньне, адрасаванае самому сабе: «Зрэшты, а чаму і ня можа быць?»

Сьпявала капэля
Крынічна,
Крыштальна
І ясна.
І роўных ня мела
У поўдзень — на полі,
У поўнач — ля прасьніц.
Ды гэтага мала:
Ля зорак капэля сьпявала!
Гучала капэля...
Ды нечаму сыціхла заўчасна,
Ці помач тады не пасьпела,
Ці лёс у жанчын пакрычасты?

У «Балядзе Берштаўскай капэлі» Голуб надзвычай ляканічны ў выбары выяўленчых сродкаў. Прадмет, абраны паэтам, вызначае і вобразную сыстэму. У балядзе — гаворка пра лёс сельскай пэнсіянэрскай капэлі, што сьпявала старыя сялянскія песьні. Такіх сьпеўных, вэтэранскіх калектываў у Беларусі мноства. Іншы раз яны — апошняе, што напаўняе жыцьцё старых творчым сэнсам. Бо каб ня было штотыднёвых рэпэтыцыяў, яны б сустрэкліся толькі на паховінах. А так — паховіны перамяжаюцца з канцэртамі, горыч стратаў змяняецца радасьцю сустрэчаў. Да тае пары, покуль не сыходзяць апошнія.

Дык дзе ж ты, капэля?
Хай радасьцю сум твой засьвеццець,
Дзе бэзам прасторам кіпела.
Ды падаюць словы на вецер...
Маўчаньне стаіць акапэльна.
Сьмяртэльна.

Акапэльнае маўчаньне, роўнае сьмерці, — вобраз агромністай сілы. Кожны, хто хоць аднойчы ў жыцьці чуў хоравыя сьпевы — прыкладам, у храме, — памятае тую цішу, што наступае ў момант змаўканьня мэлэдыі. І тое, што вясковы хор успрымаецца паэтам як хор храмавы, пераносіць трагедыю невялічкай — вымерлай, замоўклай назаўжды! — беларускай вёскі ў разрад усясьветнай трагедыі. Бо сьмерць вэтэранскага сьпеўнага калектыву для сапраўднага паэта — гэта штосьці кшталту прадвесьця будучай — мажлівай! — сьмерці цэлага народу. Гэтак баляда становіцца грознай засьцярогай.

Мяне ўразіла гэта баляда. Раптам я падумаў аб тым, што мая дарагая цешча сьпявае ў такім — вэтэранскім — хоры. І за адзінаццаць гадоў я аніводнага разу ня быў на іхным канцэрце.

Калі такое ўзгадваеш пасля вершаў, значыцца паэт — сапраўдны.

Пад наглядам сядзіб
І вільготных вярціняў
Дзед ля лазьні сядзіць,
Як тутэйшы Вэргілі.

Прачытаеш — і ўзгадваеш, што тутсама, у Горадні, недаацэнены ўладамі і народам Аляксей Карпюк напісаў раман «Карані», дзе з эпічным спакоем, кшталт Вэргіліевай «Энэіды», распавёў пра пагібель старэчы Лаўрэна, занябанага ўласнымі дзецьмі (ня Лір Шэкспіра, але нападоб таго). Ці ўжо пра Дантэ ўзгадваеш, пера-перакладзеным Уладзімерам Скарынкіным (праз мову-пасярэдніцу, здаецца, з геніяльнага перакладу Лазінскага — бо які ж ідыёт падрыхтуе пераклад-падрадоўнік для «перакладніка», што не валодае італьянскай мовай?), — там Вэргілі ладзіць экскурсію для паэта па нетрах Пекла. Можа, пра гэту паэтычную біяграфію Вэргілія ўзгадвае Голуб, для якога правінцыйнае жыцьцё — накшталт існаваньня жывога чалавека ў Пекле? Праўда, мы памятаем, што акрамя Дантэ ў Пекле пабываў і вярнуўся адтуль жывым Арфэй. Таксама паэт.

Правінцыя, што становіцца для шматлікіх паэтаў другім вірам, для Голуба — натуральны жыцьцёвы асяродак. Можа, таму што насамрэч Горадня — куды меншая правінцыя, чым Менск. Менск проста вельмі вялікі ды сталічны. Але адымеце ад яго сталічную функцыю, і счэзьне ўсялякая аўра, як і належыць гораду, пазбаўленаму адчувальнай гістарычнай міталёгіі.

У дастапомнай брамы лёс
З паданьняў, занябанах зьдзекам,
Пазбыўся сьпеваў і калёс,
А памятка сядзіць у дзеўках.
Дзе балем цешыўся палац
І бушавала жарсьцяў безьліч,
Дарэмна сьлёзкай паліваць
Нябыт азызлы і аблезлы!
Падмурак: каецца рагоз.
Алеі знак: уздых кунегі.
Няма і духу пітных доз,
Што вус замочвалі Сапегам.

Голуб нібыта працягвае тую лінію, да якой належала і Ларыса Геніюш, каторая ласкава называла яго ў сваіх лістах «Галубком». Вялікім паэтам, незапапрабаваным нацыяй, позна выпадае прыждаць прызнаньня. Геніюш — пасля сьмерці. Але тут, вядома, прычынай быў яе трагічны лёс, жыцьцё, што загнала яе ў Зэльву. Голуб чакае прызнаньня пакорліва, не прэтэндуючы, не спрабуючы ўварвацца ў сталічную паэтычную тусоўку. І ягоныя браты па пярэ, што добра — лепей ад чыгачоў — ведаюць яму цану, маўкліва цешацца з таго, што ён працягвае жыць там, ня ў Менску, ня робячы канкурэнцыі натоўпу ахвотнікаў атрымаць прэмію ад уладаў ці апазыцыі.

Але ж мог бы!

Зара шматкроп'е сухара
Зіме ня крошыць на спадніцу,
А ў дым закручвае зара
Ядловец з пахам паляндвіцы.
Абліскавічаны нажом,
Ня церпіць стол пакутнай пусткі.
І лезе прагна на ражон

АНДРЕЙ ЛАНКЕВИЧ

Арфэй правінцыі

Працяг са старонкі 37.

Гурук, прыкметна, што распусьнік.
Ня ўзмах сыгнальнага сыцяжка
Для бульбы вызначыў напрамак:
Гастрылі вока спадцішка
На бульбу ў корабе і краме...
...Зацьмяць кілбасы бляск калёс
У апраменьні ўласным бляскам.
Не апанурыцца на знос
Шана калёсам і кілбасам!
На лугавіне ручніка
І бацька бохан, сын акраец
Здалёк віну паражняка
Штрафною мерай пакараюць.

Голубаў «Мясаед» — кшталту «Рыбнай лаўкі» маладога Забалотца. Той самы бляск вобразаў, рубэнсаўскія фарбы, неверагодная насычанасьць паэтычнай тканіны, якую немажліва абарваць — нават цытату для рэцэнзіі цяжка выбраць, — вырваць. Але ж лёс Забалотца — рэпрэсаванага, няшчаснага, які перакладаў «Слова пра паход Ігаравы» ў бытнасьць сваю качагарам у правінцыйнай кацельні — ані як не супадае зь лёсам Юркі Голуба, што не прайшоў ні церазь якое-кольвек дысыдэнцтва. Няўжо пачуцьце паэтычнай незапатрабаванасьці падмяняе трагедыю рэальнага жыцьця?

Ня думаў, не гадаў:
Закон — заўжды як дышла.
Ня выйшла галадаць,
Сьпяваць затое — выйшла.
І расшчапляўся сьвет
Жадной на грукат кляйкай.
Як боскі завет —
Цягні латынь за лямку.

Але пачуцьце трагедыі народу ў Голуба сапраўднае, не прыдуманнае.

Я ня зьведаў калымскіх мук
З абцугамі,
Даносам,
Крэчам.
Толькі посах з уласных мук
Перад мукамі тымі кленчыць...
Нам зь нявер'я паўстаць у рост,
З душаў злосна аддзёршы ветях,
Каб на полі айчынным рос
Колас праўды, як промень веку.

Голуб знаходзіць зернейка, здатнае прарасьці ў колас праўды, у паэзіі. Нездарма праходзяць лямматывамі скрозь тканіну яго паэзіі — паўтаруся, шчыльную тканіну, на цытаты не разьдзерці — чужыя ніткі: Багдановіча, Янішчыц, Геніюш. Ён нібыта параўноўвае сваіх сучаснікаў з папярэднікамі — і не на карысьць сучаснікаў.

А з бляскам сабе макіяж
Наводзіла пані эпоха.
Кідаліся сэрцы ў Ля-Манш,
Клінок не залежваўся ў похвах.
Калі ж са здрабнелай шчакі
Сплылі неўзабаве румяны,
Ніхто да старэчай рукі
Ня кінуўся ў міг безымянны.
Чапляецца думка адна,
Праверыцца, пэўна, па часе:
Ня з тога выпадку, аднак,
І мор на герояў пачаўся!

Гэты палянізм, натуральны для гарадзенца, «бляск», для Голуба — яшчэ адна прыступка ўсходцаў, што выводзяць з правінцыйнасьці ў іншы паэтычны сьвет. Як Ля-Манш у яго вершах нагадвае пра Байрана і Эжюпэры, пра сьпевакоў вялікіх эпох, так Лазенкі нагадаюць яму пра вялікую польскую паэзію, пра легендарныя часіны Станіслава-Аўгуста, пра музыку Шапэна, пра вершы Норвіда. Голуб — паэт вялікай культуры, ня вычптанай, але засвоснай, не наўмысна падкрэсьленай, але пранізьлівай. Ён, вядома, нагршыў, паспрабаваўшы ўсе верагодныя і неверагодныя паэтычныя формы, ад санэтаў да трыялетаў, але пры гэтым так і не спадобіўся Соф'і Шах, якая напорыста пляце вянок за вянком санэтаў, хоць ты яе ў кнігу рэкордаў Гінэса занось. Голуб ня схільны да экспэрымэнтаў дзеля экспэрымэнтаў, да гульбішчаў на аркушы паперы. Можна, таму што ён не забыўся ўрокаў Вэргілія ды Арфэя і памятае: у пекле будзённасьці — не да пагулюшак.

І толькі тады, калі паэт ператварае будзённасьць — не адрываючыся, не зьлятаючы ад яе ўвышыню, але пачуўшы мэлэдыю вышэйшых сфэраў у сьпевах сельскай капэлі — будзённасьць становіцца Жыцьцём.

НОВЫЯ КНІГІ

Шульман Д. Дзе ўзяць крыху шчасця: апавяданні. — Менск: Радзіла-плюс, 2005. — 296 с. [300 ас].

Былы жыхар Барысава, які перабраўся ў Эйлят, піша пра долю сваіх сяброў і сушыменьнікаў — музыкаў, дактароў, муляроў — у Беларусі ды Ізраілі. Пэрсанажы, ахвочыя да вышэйкі і сэксу, нібыта паўцякалі з раману Рабле ці «раманчыка» Някляева. Прадмове да зборніка Валянцін Тарас даў трапны загаловак «Смак жыцьця». Першая беларускамоўная кніга, дзе паказаны партрэт сучасных ізраільцянаў.

Шалит Ш. На круги свои... Литературные страницы на еврейскую тему. — Иерусалим: Филобиблион, 2005. — 392 с.

Ізраільская дасьледчыца родам зь Літвы працула расказвае пра пісьменьнікаў ды мастакоў, падае багата цікавых звестак пра жыцьцё ў Менску паэта Майсея Кульбака (1896—1937).

Какарэко В.И., Шталенков И.Н. Монеты Великого княжества Литовского 1492—1707. Каталог. — Минск: Эксперспектива, 2005. — 79 с. [200 асобнікаў.]

Першы беларускі каталёг манэтаў, бітых у ВКЛ ці неяк зь ім звязаных. У выдадзенай гарадзенскімі нумізматамі кнізе пададзены 103 манэтныя тыпы, 154 малюны ў сапраўдную велічыню. У табліцах пададзены ступені рэдкасьці й кошты ў залежнасьці ад стану.

У кнізе дэталёва апісваецца разнастайнасьць Пагоны на манэтах ВКЛ. Пададзены тыпы Пагоняў, што біліся на манэтах Аляксандра, Жыгімонта Старага і Жыгімонта Аўгуста.

Наклад 200 асобнікаў.

Руслан Равяка, ВР

Збор сродкаў на кнігу Сыса

У Рэчыцы (Гомельшчына) рыхтуецца зборнік паэзіі Анатоля Сыса. Сродкі можна пералічваць на рахунак аддзелу культуры Рэчыцкага райвыканкаму № 373 500 017 0040 у філіяле № 323 АСБ «Беларусбанк», УНН 400001176.

Кожны, хто дапаможа, прытуліцца да выданьня, будзе згаданы ў кнізе.

аповесць

Шлях дробнай сволачы

*Вось захацелася зайцам стаць,
Баяцца, хавацца і галадаць,
арэхава куст абаронца мой,
Гэтай халоднай зімой.*

З заклёну ўэлскіх чараўніц

ЕВА ВЕЖНАВЕЦ

Люба — журналістка радыё «Вольная Беларусь». Яе сястра Віка працуе ў газэце «Савецкая Беларусь». Зрэзьчас яны сустракаюцца на «неўтральнай тэрыторыі», у сталюўцы, што ляжыць між рэдакцыямі. Але Новы год ім давядзецца сустракаць разам...

Працяг. Пачатак у № 2,3,4.

Новы год

31 сьнежня 2005 г. я зразумела, што Новы год мне сустракаць няма з кім. Гэта асабліва сумна, калі табе за 30 і ты адзін як вялікі палец. Добра хоць, што ёсьць бацькі ў добрым вясковым доме. Самае сьмешнае, што й Віка туды паехала — адна, хе-хе. Звычайна яна сьвяткуе Новыя гады ў пансіянатах тут альбо за мяжою. Але, падобна, ейны чарговы мазурк зь дзяржбизнесэмнаў аказаўся сямейны. Я еду сёння і на маршрутках, а дарагая сястра ўчора і на ўласным аўто. Мая маршрутка адыходзіць з Усходняга вакзалу, дзе нядаўна пабудавалі гіпэрмаркет. Іншыя пасажыры й таксоўніца пабеглі туды і стаяць чаргу па шампанскае. У меншай краме зь дзіўным назовам «Прыпутнік» ёсьць толькі бут, а людзі жадаюць паўсалод-

кага — і ніякага болей. А Новы год без паўсалодкага шампанскага немагчымы назаўжды.

31 сьнежня, здаецца, увесь адзінокі Менск ірвецца на малую радзіму.

Таксоўніца Ліна Міхаленя назьбірала ўсякай пачвары без пары — доўгавалася бляндка гадоў 25-ці зь веернымі вейкамі (выкладчыца БДУ), пульхны мужчына ў шапцы-кучомцы старанамэнклятурнага фасону, я ды двое маіх раўналеткаў. Яны таксама не пабеглі па шампанскае — добра падпітыя, дрэмлюць ззаду, прываліўшыся адзін да аднаго стрэшкаю. Я малюю пальцам па шыбіне Лінінага аўто і перабіраю няўдачы году. Я думаю пра сьлёгнюю спробу наладзіць асабістае жыцьцё. Для жанчыны з маімі звычкамі гэта амаль немагчыма. Сьлетня маё каханьне апынулася рыгарыстычным кахэпоўцам. Так і стаіць перад вачыма фінальная сцэна: я рабло рэпартаж з Курапатаў, а ён, узняўшы ў руцэ спаракнелую бярдзювую костку, крычыць у мікрафон: «Глядзіце! Вось! Яшчэ адна ахвяра злачыннага сталінізму!» Падумаць толькі, сталінізм — злачынны, а костка — ахвяра! А ну-тка, каханы, нырнём у глыбіні тваёй попласьці! Выставіла я яго назад у ягоную нуду. Пранікнёны ў фізычны й мэнтальны сьвет іншага ча-

Ева Вежнавец — пісьменьніца. Жыве ў Менску.

лавека занадта складанае, як на мяне. На сьвеце шмат цеплакроўных людзей, гатовых зараджаць новае жыцьцё ў розных вадкасках.

Няма сэнсу кахаць некага — хоць пошлага, хоць тонкага. Сьлета я сустрэла геніяльнага паэта, да таго ж прыгожага. У яго добры профіль: скулы ў выглядзе доўгіх стрэлаў, што спускаюцца ад скроняў да крылаў носа, такая ж форма вачэй ды і позірк гэты ж — імклівы й ніцы. Нос у профіль паўтарае лінію скулаў, а сьпераду падобны на меч леснікі, якім я садзіла лювыя саджанцы ў 1988 г. Тык меч, торк саджанец, тык меч — ямка самкнулася вакол комліка, расьце дрэва! Карацей, усё пры чалавеку. Але пакахаць такога і падацца на вышыні духу азначае зашмат на сябе ўзяць. Я хачу застацца безадказнай,

кшталту «ды я тут пагуляць выйшла». Ніхто не закліча: «Чалавек, дзе твой гонар?» і не папкіне: «Дзе твая пыха, чалавеча, труна ты павашлена?» Гулякам немагчыма маніпуляваць — у яго не бывае гонару, рэпутацыі, пыхі, яму не дадуць ні мяча, ні скіпэтра, не папросяць на крыж ці пасада. Да ягонага слова ня схіліцца ніякае вуха. Затое самі гулякі паўсюдна ўсіх слухаюць і нікому ня вераць. На грамадзкіх зборах гэтыя партыкулярныя асобы стройным шэрагам стаяць ля задняй сцяны, насупраць катэдры з дакладчыкам, бы крыжы недаверу, склаўшы рукі на грудзях і абаспрабуючы на сцяну. Гэтыя людзі непераможныя, іхнага маентку не разбурыш. Яны нават ценяў ня маюць. І гэта файна. Ну ды нешта я задумалася.

Калядныя вярблюды, наўючаная бурдзюкамі з шампанскім, нарэшце вярнуліся й пачалі масьціцца. Дзяўчына-выкладчыца доўга перасварвалася з намэнклятурнікам, хто сядзецьме наперадзе. Перамагла дзяўчына, бо дзядзьку заклікалі да галіянтнасьці. Той сеў побач са мною. Мяне раздражняюць тоўстыя ляжкі, кепска пашытыя штаны і неабходнасьць размаўляць. Дзядзька прымеруўся да майго профілю, відавочна палічыў яго застарым і пачаў клеіцца да выкладчыцы Каці («Вас загойдвае ў машыне? Я плаваў на авіяносы і магу вас навучыць, што рабіць»).

Мне застаўся лес, што ляціць стралою ўздоўж Слуцкай пашы і зьмяняецца штоварсты, лес, зьмяшаны зь сямі высакародных дрэваў, за зьнішчэньне якіх колісь каралі, — чорная вольха, лясны арэшнік, рабіна, дуб, ядловец, вярба, бяроза. Над дарогаю пераляталі сарокі — лютыя ведзьмы з кропелькаю д'яблавай крыві пад языком. Пра гэта добра было думаць, але Ліна мяне паклікала. А Ліну я цаню. Яна ня паліць сьмярдзючых айчынных цыгарак у аўто, ня лаецца матам, ня слухае шансон і папсу, не прыстае, не дэманструецца, не выказвае дзікіх і тупых поглядаў, возіць акуратна й пунктуальна. Менавіта ейныя паслугі цэняцца на слуцкай, старадароскай і любанскай пашэйках.

— Дык ты чуеш, Любка, што выдумалі? Аштрафавалі майго мужыка на 23 млн, пасадылі падсадных, а ён без ліцэнзіі, мяне замяняў. У мяне ныркі хворыя, пэлюю ноч стагнала, разгагнуцца не магу, а людзей жа набрала. І ўсё пастаянныя кліенты. Раз падвядзеш — да іншых пойдучь. Ну, я Сашу і паслала. Дык хадзіла да Барысевіча прасіцца: Валянцінавіч, здымі штраф, не расплачуся, двое дзяцей вучацца, я ж такія падаткі і так

плачу! А якая розьніца, чыя ліцэнзія, увайдзі ў палажэньне! А ён мне: Міхаленя, ідзіце работайце. А другі раз машыну канфіскуем! Ох жа ж ты гад! А сам паставіў сабе катэдж, два паверхі пад зямлёю, тры над зямлёю, саўна, корт, гаражы, сам на машыне, жонка на машыне і дачка на машыне. У ваннай рукамынік малахітавы. У хаце камін, а раён на баку ляжыць, работы людзям няма! Ды яшчэ адзін катэдж у Гарманішках — з галоўрачом возяць дзевак туды. Чуеш, Каця, увосень твая аднаклясьніца разьбілася зь імі, паламала сыліну, ляжыць цяпер, маці глядзіць і яе, і дзіця, а другая дзеўка насмерць забілася. Сам галоўрач машыну веў — п'яны быў, што цапільна! І што, ты думаеш, ім было? Нічога! Праспаліся — і на работу! А ці ж я б уставала раницай у чатыры, ці ж бы ездзіла па гэтых крывых дарогах па пяцьсот кілямэтраў штодня? Работы няма, а яшчэ тры шкуры дзяруць.

— Нічога, пасья Новага году Лукашэнка падпіша паперы, то паляцяць галовы, — сказаў мой сусед, — нашага прыбяручь, смялявіцкага, і ў Берасьцейскай вобласьці семярых. А можа, і Адамешка паляціць, разьвёў гніль у вобласьці!

Я разьляпіла вусны, зьведзеныя пагардай:

— Адных такіх прыбярэ, другіх пасадыць. Даўно ты, Ліна, раённых начальнікаў выбіралася?

— Ні разу не выбіралася. Барысевіч цяпер сядзіць, дык ён нейкі Адамешкаў сваяк.

— А да Барысевіча?

— Жабко быў. А да яго — Ельяшэўскі. Таго ня помню.

— Дык ты іх выбіралася?

— Чорт іх выбіраў. Каго прышлюць, той і сядзіць. Адно злодзеі, п'яніцы і бабнікі. Людзі выноць, работы няма, а яны каралюць.

Каця непрыхільна сказала да мяне:

— Ну што вы агітацыйно разьвялі, самі ведаеце, што ў нас раён не выбіраюць, ня трэба нікога за дурняў трымаць.

Я падрыхтавалася атрымаць піндзюлёў і сьпераду, і збоку, аж Аляксандравіч нечакана сказаў:

— Можаче гаварыць спакойна, ніхто тут за яго не галасаваў, праўда, Каця?

— Я не хаджу на выбары, — сказала дзяўчына. — Усё роўна намалююць, што трэба. Пакуль вэтэраны і калгасьнікі за яго, нічога ня будзе.

— А што вам калгасьнікі, дурныя, думаеце? — азваліся ззаду, і я са здзіўленьнем пачула, што адзін зь сябручкоў — жанчына. — У нас у Юрковічах ра-

боты няма, нічога няма, ездзім у Маскву за 300 даляраў строіць, жывём на стройцы, рукі параспухалі. Грэемся гарэлкай, за паўгоду пасьпіваліся, праўда, Коля? Не на стройцы ж Новы год сустракаць — вось і едзем. А, Коля?!

— Вой, ратуйце! Першы раз бачу, што баба за рулём! Вылазім, яна нас патаўчэ ўсіх! Ста-аааяць! — прахаліўся Коля.

— Дасюль нікога не патаўкла, — пакрыўдзілася Ліна. — А вось мужыкі вечна з бадуна, то той паб'ецца, то гэты.

— А чаго на калійны ня пойдзеце? Тут жа Салігорск бліжэй, чым Масква? — запыталася я, паказваючы на лілёвыя горы калійных адкідаў, што завалілі далягляд.

— Думаеш, працісьнешся туды? Там такі хабар трэба, што за дзесяць гадоў не зьбярэш, і бяруць адных салігорскіх, а мы прыпісаныя да іншага раёну, — сказала жанчына ззаду.

— Нінка хацела прыбіраць наныцца ў Салігорску, дык напросілі 500 даляраў прынесці, — сказаў Коля. — Жанчынка, высадзі на пяць мінутак, не магу больш, пальцеца.

Ліна спыніла машыну. Аляксандравіч дастаў чакалядку й серабрыстую біклажку.

— Давайце адзначым, дзевачкі, пакуль хлопец у кусты пабег. Новы год усё-такі. Табе, Ліна, нельга, а мы патрошку вып'ем.

Ён раскруціў біклажку, растрас корак на чатыры келішкі, і мы выпілі на капоце — я, Каця, Ніна і Пятро Аляксандравіч — пад сьмешны тост:

— Ну, каб у Новым годзе усё добра было!

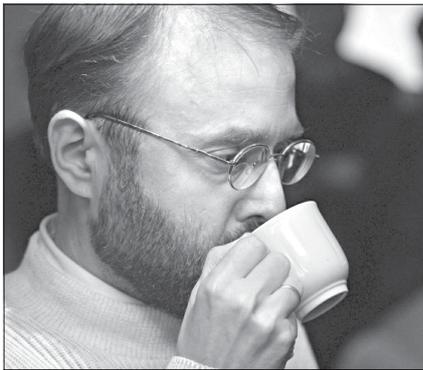
Пайшоў буйны рэдкі сьнег. Было туманна й ціха. На прыдарожных дрэвах шарэла крутлагаловая амяла. Я пастанавіла маўчаць да самага дому, каб не ўварэдзіць адчуваньня сьвята, якое разраслася бы амяла на дубе.

Ля Юрковіч Ніна з Колям вылезлі, наоў ахмялелыя ад каньяку, мы правялі іх няладным хорам пажаданьняў і паехалі. Іх немагчыма забыць — асабліва Ніну — пазногці й вочы абведзеныя чорным абадком, які падкрэсьлівае змучаньня й растрэсканьня твар і рукі. Вязаная шапачка, размазаная памада. Ціхі Коля пры баку.

Хутка выйшла й Каця, я да самых Дамашанаў маўчала і са здзіўленьнем назірала, што Пятро Аляксандравіч кіруе Лінаю: так, а цяпер направа, налева, уздоўж саду, стой.

Мы спыніліся ля дому маіх бацькоў.

Працяг будзе

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

адзнака ў пашпарце памежніка-часу

АЛЕСЬ АРКУШ

зьдзівіцца нечаканай праўдзе

як усё проста
калі геніяльна

толькі аблушчанае ядро
зь якога праклюнецца працяг

ні лішняга слова
ні калючага асыця

толькі адзнака ў пашпарце
памежніка-часу

калі першыя маразы
пачынаюць па начах
шкліць чорныя калюгі
заўважаеш —
вада ў Дзевіне
без удзелу экалягаў
і станцыяў водаачысткі
робіцца ўсё больш
празрыстая

і сьцішаная

вялікая рака рыхтуецца
да адпачынку

нібыта пад гіпнозам
паўнатварага месяца

які не міргаючы
глядзіць у рачныя хвалі

яшчэ некалькі дзясяткаў сэансаў
і рака здасца —
з галавой схваецца
пад коўдраю лёду
і засьне

нечага не хапае ў кватэры
думка гэтая падсподна
зумкае ў галаве
як сыгналізацыя легкавіка
што спрацавала сярод ночы

нарэшце зразумеў
прычыну неспакою

старэйшы сын Антоць
скончыў музычную школу
і здаў настаўніку клярнэт

на белым пяску ўздоўж ракі
дзіўныя сьляды і калдобіны

нібыта чужаніцы-кракадзілы
рабілі тут кладкі
сваіх як

учора бульдозэры працавалі
тлумачыць Тацяна
горадзкія ўлады вырашылі
ўпарадкаваць набярэжную

ты кажаш
памыліўся ў чалавеку
маўляў
чакаў ад яго нечага істотнага
і лёсаноснага —
не дачакаўся
і зараз пачуваецца
падманутым і зьнявераным

дарма так лічыш
ніводзін чалавек на сьвеце
ня можа табе даць
прадмет твайго чаканьня

бо нельга даць чалавеку любові
калі ён ня любіць

бо нельга нічога ўзяць
не працягнуўшы сваёй рукі

і яшчэ зразумеі
ён —

толькі часьцінка нечага
толькі сэгмэнт
толькі чалавек

былыя кадэбоўцы і сьмершаўцы
зь сівымі фрызурамі і каменнымі
тварамі
грэюцца на лавачках у парку

прамотары веку атэізму
з трывогай пазіраюць
у бок сьвежафарбаванага купалу
сабору

карціць зайсьці ў бажніцу
і паставіць сьвечку

ды відзежы пераймаюць
ля царкоўнае брамы

так страшна памерці

на царковішчы
засталіся
апошнія волаты-ліпы

ты добра памятаеш
як раней яны суладна
цьвілі штотравень

казачная краіна
з кветак і пчолаў

на месцы царквы
пабудавалі
прадуктовую краму

а неўзабаве
пачалі зьнікаць ліпы

ліпы твай казкі

дзякуй дарагія
што часам
прыходзіце ў сны
і дасылаеце
вестачкі праз пчолаў

Новыя сьвяты на нашай вуліцы

У шахматы на Віцебшчыне гуляюць з часоў Усяслава Чарадзея. «У шахматах яны [беларусы з Полацку] такія майстры, што ня ведаю, ці зможа які іншы народ зраўняцца зь імі ў гэтай гульні!» — пісаў нямецкі вандроўнік Паўль Одэрборн у канцы XVI ст...

Але абласной фэдэрацыі стукнула ўсяго 10 гадоў. Дзеля гэтай даты ў шахматна-пашачным клубе была зладжана цэлая нізка імпрэзаў. Цікавым выйшаў матч Віцебск vs Віцебшчына, які скончыўся нічыёй: 32:32. Найлепшых вынікаў у мініматчах дасягнулі ўдзельнікі вышэйшай лігі Беларусі:

Віталь Цецераў з Наваполацку і віцэбіч Мікіта Маёраў.

У сярэдзіне студзеня чэмпіён Беларусі, 33-гадовы магілёвец Анатоль Фёдараў, пераканаўча выйграў адкрыты турнір у Дзэлі (9 балаў з 10), прычым абышоў ажно 18 «гросаў». Яго рэйтынг адпачатку быў самы высокі, але ня толькі рэйтынгам вымяраецца сіла шахматыста. Сп. Фёдараў па-філязофску ставіцца да шахмат, трымае ўдары. Зараз варта чакаць ад тандэму «Аляксандраў—Фёдараў» узлёту на традыцыйным суперспарборніцтве «Аэрафлёт-оўпэн», што пройдзе ў лютым.

Надоечы па 70 гадоў споўнілася Анатолю Аліпаву і Ўладзімеру Сычову. Сп. Анатоль — старэйшы трэнэр менскай СДЮШАР-11, які адшукаў і выхаваў Юр'я Ціханаву, сп. Уладзімер найвядомейшы ў краіне складальнік задач і этудаў. Сычоўскія творы неаднакроць трапілі ў «Альбом ФІДЭ», узорнае выданьне для кампазытараў усяго сьвету.

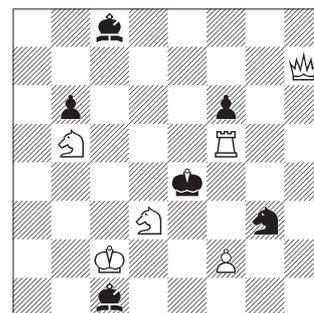
Юбіляраў яднае самастойнасьць поглядаў на спартовае ды каляспартовае жыцьцё, заўсёдня гатовасьць змагацца за справядлівасьць у шахматах. Не зважаючы на век і занятыясьць (абодва прафэсій-

ныя арбітры), часам яны і ў вочных турнірах выступаюць: А. Аліпаў, напрыклад, на 1 студзеня меў паказьнік ЭЛІА 2064.

Далучаемся да віншаваньняў на адрас гэтых заслужаных дзеячаў.

Рашыце задачу

У. Сычоў, 1981. Мат за 2 ходы.

Аўтар: І. Фрэг' Задача атрыманая з сьпісак задач на конкурс часопісу «Шахматы» у ВССР».

«Песьні свабоды»: складзем дыск разам!

Увага! Рыхтуецца да выданьня альбом беларускай музыкі «Песьні Свабоды».

Выдаўцы зьвяртаюцца да чытачоў «Нашай Нівы» з просьбай прапанаваць пяць песень, якія найбольш вартыя для гэтай складанкі.

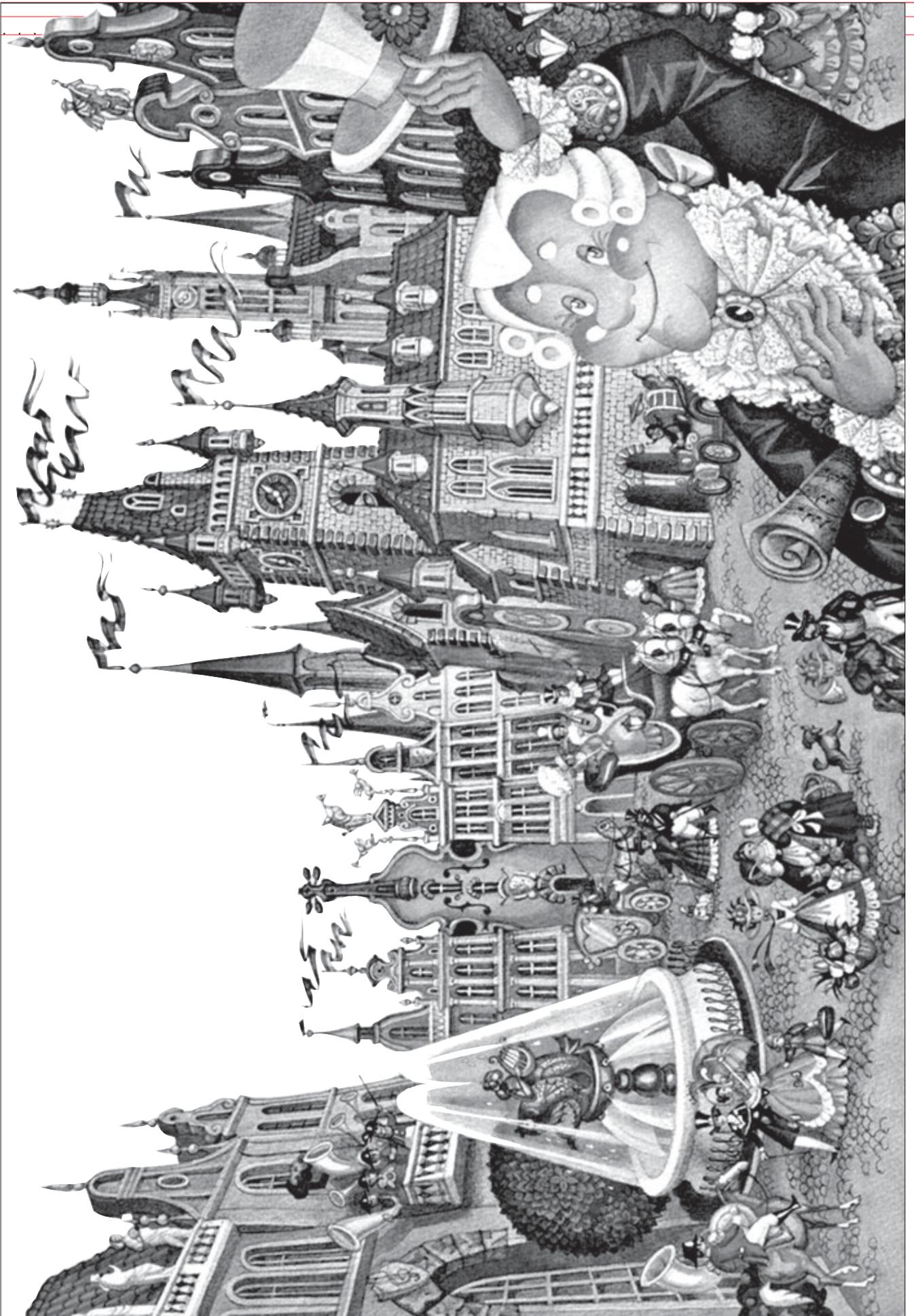
Просьба запоўніць купон і даслаць на адрас: **а/с 5, 220085 Менск, (для Віталя). Таксама можна скарыстацца e-mail: pesni2006@tut.by.**

Кожны, хто дашле купон, атрымае ў ПАДАРУНАК кампакт-дыск! Дасылайце купон да 15 студзеня. Выканаўцы, што жадаюць прапанаваць свае творы, могуць зьвяртацца па вышэй пазначаных кантактах.

Назва гурту	Назва песьні
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
Імя	Кантакт (e-mail, тэлефон)

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

Пра пана Тралялінскага

У слаўным горадзе ПяЮнску,
на вуліцы Весялінскай,
там жыве сыпвак вядомы
пан Траліслаў Тралялялінскі.
З панам жонка — Тралялёнка,
дый дачушка — Тралялюшка,
і сыночак — Тралялёчак,
і сабачка — Тралялячка,
Ну а коцік?.. Ёсьць і коцік,
ён завецца тралялёцік.
Побач зь імі папугай —
от, харошы траляляй.
Кожны ранак, па сыняданку,
шаноўнае таварыства
заўжды ў зборы і сыпяе
разам з панам урачыста.

Як узьніме пан Траліслаў
свае рукі-тралялюкі —
сьціхне ўсё... А за хвіліну
хор выводзіць дзіва-гукі:
— Траля-траля-траля-ля-ля,
ля-ля-траля-траля!..
І на кухні траляляюць,
пра гаспадара сыпяваюць,
і шафёр, што пана возіць,
з гаража ўжо тралялёзіць!
Запяваюць на базары,
падцягаюць на бульвары:
падмятайла-траляляйла,
пашталёнка-тралялёнка,
і рэдактар-траляляктар,
і настаўнік—траляляўнік,

і мастак—траляляляк,
цырульніца-тралялюльніца,
і бабуля — люля-люля,
і дзядусік — белы вусік,
і даішнік—траляляішнік.
А маленькая мышка,
шэрая тралілішка,
хоць баіцца коціка,
таго тралялёціка,
села ў куточак,
у цёмны тралялёчак,
дый пішчыць ціхесенька:
«Траля-траля-тралесенька...»

Пераклаў з польскай паводле Юльяна Тувіма
Мікола Бугай

Зрабі з газэты кнігу

«Нашу Ніву»
ў новым фармаце
зручна
пераплятаць
у квартальнікі
ці гадавікі.

Пераплётныя паслугі ў Менску:

«Апэратыўнае тыражаваньне»
Тэл. 284-68-18, 284-72-17, 284-81-07, 8-029-6-400-100
Выезд, дастаўка.

«Аўрора-плюс»

Вул. Варшавані, 3
Тэл.: 284-81-84, 284-32-72

«Данарыт»

Вул. Чарнышэўскага, 10, оф. 37а
Тэл.: 285-79-29, 8-029-645-99-54

«Инфаркет»

Вул. Харужай, 3, оф. 307В
Тэл.: 284-37-07, 8-029-622-83-01, 8-029-622-83-04

«Karandash.by»

Падземны пераход паміж БДУ і БДПУ
Тэл.: 22-77-133
Працуюць і ў свята, і ў нядзелі.

«Паліграфічныя паслугі»

Тэл.: 8-029-388-40-82, 8-029-570-74-11, 8-029-400-48-55

«Фармат»

Вул. Пугачоўская, 3, оф. 38 (рог Варшавані і Чырвонай)
Тэл.: 8-029-758-06-16, 774-62-13, 8-029-341-17-29

«Чэркас»

Вул. Цэткін, 18
Тэл.: 211-00-63/64/65, 226-45-48, 8-029-643-80-77

Пераплёт таксама робяць
Нацыянальная бібліятэка
(вул. Чырвонаармейская, 7)
Цэнтральная навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа
(вул. Сурганава, 15).

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

2 (чц) — «Ідылія».
3 (пт) — «Чычыкаў».
4 (сб) — «Паўлінка».
5 (ндз) — «Парфён і Аляксандра».
Малая сцэна
4 (сб) — «Варшаўская мэлёдыя».
5 (ндз) — «Дзікае паляваньне караля Стаха».

КАНЦЭРТЫ

Беларуская лютня

11 лютага (субота) у Моладзевым тэатры эстрады (Маскоўская, 18) пройдзе канцэрт лютневай музыкі. Выступаюць найвядомейшыя калектывы: гурты LITUUS, «Крылы часу», лютністы Ілья Кубліцкі, Тацяна Бяльковіч. Упершыню ў гісторыі лютністы Беларусі зьбіраюцца на адной сцэне.
Пачатак а 19-й.

СПОРТ

Хакей. Адкрыты чэмпіянат Беларусі. 5-ы круг

5 лютага (Нядзеля)

«Віцебск» — «Берасьце».
«Нёман» (Горадня) — «Гомель».
«Хімік-СКА» (Наваполацак) — «Хімвалакно» (Магілёў).
«Юнацтва» (Менск) — «Керамін» (Менск). Крыты каток у парку імя Горкага.
Пачатак матчаў а 18.30.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Бляндынкі і амары

Дзе хаваецца праўда (Where the Truth Lies).

Канада—Вялікабрытанія—ЗША, 2005, каляровы, 108 хв.

Жанр: драма паводле рамана Рупэрта Голмза.

Адзнака: 7,5 (з 10).

У 1957 г. камічны дуэт Вінса Колінза і Лэйні Морыса — на вяршыні славы. Але ў нумары герояў знаходзяць труп бляндынкі. Хоць у актораў жалезнае алібі, дуэт распадаецца. Праз 15 гадоў імпатная журналістка вырашае дакапацца праўды.

Рэжысэр Атам Эгаян пляце складанае сецінне з розных часоў, вэрсій і сэксуальных шматкунікаў. Бляндынка замяняе бляндынку, крадуцца імёны й біяграфіі, шчырыя сьлёзы ў тэлетрансляцыі ня тое, што здаецца. Раскоша й пшчотныя колеры, подых камэры, каханьне на трох, амары, наркатыкі. Але для кічу Эгаян занадта чалавечны, для эпатажу — занадта статусны.

Аматы зроткі будучы абураныя мудрагелістай структурай апавяданьня, а знаўцы дэтэктыву не даруюць аўтару просьценькай «праўды» — банальнай і пуставай. Але насуперак усяму ёсьць праўда ў маўчаньні — і пакутлівых зморшчынах. Галоўныя ролі выконваюць: Кевін Бэйкан, Колін Фэрт і Элісан Ломан.

Андрэй Расінскі

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

Субота, 4 лютага

АНТ, 13.30

«Мэры Попінз, бывай!»

Расея, 1983, рэж.

Леанід Квініхідзэ.

Чароўная няня Мэры Попінз (Наталья Андрэйчанка), гумар і незвычайнасьці, Алег Табакоў у ролі злой цёткі — і шмат песьняў і музыкі.

СТВ, 20.15

«Quo vadis».

Польшча—ЗША, 2001, рэж. Ежы Кавалеровіч.

Эпоха Нэрона. Паганец Вініцы захаўся ў хрысьціянку Лігію... Найлепшая экранізацыя рамана Сянкевіча. Сутыкненьне эпох — антычнасьці й хрысьціянства.

СТВ, 00.50

«Я — Дзіна»

Данія—Швэцыя—Нарвэгія—Францыя, 2002, рэж. Оле Борнэдаль.

Філязофская драма з элемэнтамі містыкі.

Пасьля трагічнае сьмерці маці герайна вырашае, што здольная кіраваць сьмерцю. Бацька не навідзіць дачку, і яна вырастае свавольнай, заглыбленай ва ўласныя трызьненні.

Скандынаўскі холад — і чалавечы жарсьці, сьцюжа пэйзажаў і акторская энэргетыка. Жэрар Дэпард'ё ў ролі мужа герайні. Оле Борнэдаль («Начны вартавы») стварыў адзін з найвыбітніх скандынаўскіх фільмаў за апошнія дзесяць гадоў.

Нядзеля, 5 лютага

«Лад», 13.05

«Садко»

Расея, 1952, рэж. Аляксандар Птушко.

Казка-фэнтэзі па матывах анескіх былінаў.

Трыюмф казачніка Аляксандра Птушко. Фільм быў закуплены Злучанымі Штатамі, а малады Фрэнсіс Форд Копала перамантажаваў яго для амэрыканскага пракату.

БТ, 22.20

«Кава і цыгарэты»

ЗША—Японія—Італія, 2003, рэж. Джым Джармуш

Драма

За кавай і цыгарэтамі героі наваляў распавядаюць гісторыі, разыгрываюць жарты — і жывуць. Іранічная мінімалісцкая рэжысура Джармуша, зоркавы актёрскі склад (Рабэрта Бэніні, Кейт Бланшэт, Стыў Бушэмі).

AP

КІНО НА DVD

Master Records

Прайсьці па мяжы

Біяграфічная драма, ЗША, 2005, рэж. Джэймс Мэнгалд.

У ролях: Хаакін Фэнікс, Рыз Ёўэрсун.

Сьпявак кантры Джон Кэш і акторка Джун Картэр не адразу сталі мужам і жонкай. Пэрыпэтыі кар'еры, сямейныя драмы, творчыя амбіцыі — і прызнаньне ў каханьні на сцэне...

Менск, Кісялёва 12, 643-21-08

...існаваў рух калекцыянераў падпісаў за вылучэнне кандыдатам у прэзідэнты.

— Іванавіч, ты што! Памяняць адзін подпіс за Скрабца на 25000 за Лукашэнку?! Лукашэнкаўскіх усюды да халеры, а скрабцоўскія — супэррарытэт!!!

...словы Канаплёва аб тым, што рэзалюцыі ПАСЭ замянаюць беларусам спакойна працаваць, былі праўдай.

— Чаму ты не лупцуеш свайго гадкага пупсіка? Урэшце, за што я плачу табе грошы?

— Прабачце, кліент. Пасля тых рэзалюцый у Страсбургу рукі апускаюцца.

...чатыры кандыдаты ў прэзідэнты былі б чатырма мушкецёрамі.

— Я гатовая атруціць Канстанцыю, монсэньёр. Абы толькі мне не перашкодзіў кляты гасконец.

— Гэта лёгка вырашаецца. Бяром газету, чытаем. «Рабочы графік д'Артаньяна»: панядзелак — дуэль, аўторак — карчма, серада — прэс-канфэрэнцыя, чацьвер — у Лёндан за падвескамі. То бок чацьвер — ідэальны дзень.

У НУМАРЫ

Мілінкевіча
будзем кідаць у
народ

Гутарка з Валер'ем Мазынскім, іміджмэйкерам новага лідэра апазыцыі.
Старонка 15.

Беларускамоўныя
садкі ў Менску

Альгарытм для тых, хто сасьпеў, каб пайсьці налета ў садок або ясьлі.
Старонка 32.

Бостанскія панкі
пяць «Stop
Luka»

Ім адмовілі ў візе. Тады «Czolgosz» адправіў CD зь песьняй «F**k Lukashenko» ў беларускую амбасаду.
Старонка 15.

Арфэй
правінцыі

Чаму вы думаеце, што Арфэй канечне мусіць быць малады й харошы? Аляксандар Фядута пра Юрку Голуба —
старонка 38.

Новыя сьвяты на
нашай вуліцы

Старонкі «Вольны час» 44—47.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІНШАВАНЬНІ

Калектыў Рэдакцыі віншуе Наталью і Алега Гардзюк з нараджэньнем сына Яраслава

КАНТАКТЫ

Бірута Янкевіч з Гомелю, пазваніце мне 8-01591-34-7-58 па суботах 10.00—12.00, па буднях 13.00—14.00. Сьвятлана Міхайлаўна

ШУКАЮ ПАКОЙ

Сьціплы хлопца бяз шкодных звычак здыме пакой. З усімі прапановамі зьвяртацца па тэл.: 8-029-251-25-31

КНІГІ

Новыя ды старыя нумары «Нашай Нівы», «ARCHE», слоўнікі,

кнігі, фотаальбомы, энцыклапедыі, музыка ды фільмы на CD, дзіцячая літаратура, відэа, аўдыё на Румынцава, 13 (панядзелак — пятніца, 14.00—19.00). Т.: 288-23-52, 707-40-01

Прапаную кнігі: энцыклапедыя «Беларуская міталёгія»; «Пан Тадэвуш» — перакл. Бітэля, на трох мовах; «Беларускі кнігазбор»: «Летапісы і кронікі», Каліноўскі, М.Багдановіч, В.Ластоўскі, «Філяматы і філярэты», Я.Баршчэўскі, «Беларуская вышыўка», «Беларускі арнамент», «Слуцкі збройны чын», Ткачоў «Абарончыя збудаваньні заходніх зямель Беларусі XIII—XVIII ст.» ды інш. Т.: 753-70-05

Радаводзі беларуска-літоўскіх князёў, календар — 1000 рублёў.

«Русь белая, чорная, Літва у картаж» — Шыраеў — 4000 рублёў. Т.: 251-30-15. Мікалай

СПАЧУВАНЬНІ

Сямёну Печанку з прычыны сьмерці любай матулі Альбіны. Трымайся, дружа

Прыватныя абвесткі ў «НН» (ня больш за 15 слоў) дасылайце поштай (а/с 537, 220050 Менск), праз e-mail (nn@promedia.by) або размяшчайце на форуме сайту www.nn.by. Дык скарыстайцеся!

ЖАРТЫ

— Што такое свабода слова для беларускага чыноўніка?

— Гэта ўсьвядомленая неабходнасьць маўчаць.

* * *

Пытаньне: Як па-беларуску будзе: «Я не раслышал последнюю фразу, пожалуйста, повторите её ещё раз?»

Адказ: Га?

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі	Наста Бакшанская
галоўны рэдактар	Андрэй Дынько
фотарэдактар	Арцём Лява
нам. галоўнага рэдактара	Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар	Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за змест рэжымных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыярытэтнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 112. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2421. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 21.00.01.02.2006.

Замова № 620.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМІ

Сяло Навасёлкі, Віленск. губ., Ашмянск. пав.

Тутака летась у зіму злавілі чалавека за кражай каня. Калі яго пачалі біць, ён, каб выкруціцца, сказаў, што не адзін краў, а меў супольніка — гаспадара Юшу. Сяляне паверылі злодзею, пайшлі да Юшы, сьцягнулі з ложка ды давай яго катваць. Зьбілі траха не на чорны вугаль. Ачуняўшы, Юша падаў на 12 сялян у акружны суд, каторы ўжо адбыўся. Прысудзілі ўсім (апрача аднаго апраўданага) заплаціць Юшы па 100 руб., ды ў адседку кожнаму на месяц; адвакату ж за абарону далі па 20 руб.

Янучонак [Янка Станкевіч. — «НН»] 1911, №5, 3 лютага.

18 сакавіка

Вільня. Сымэнс Арэна.

DEPECHE MODE

Пачатак у 19.00